

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

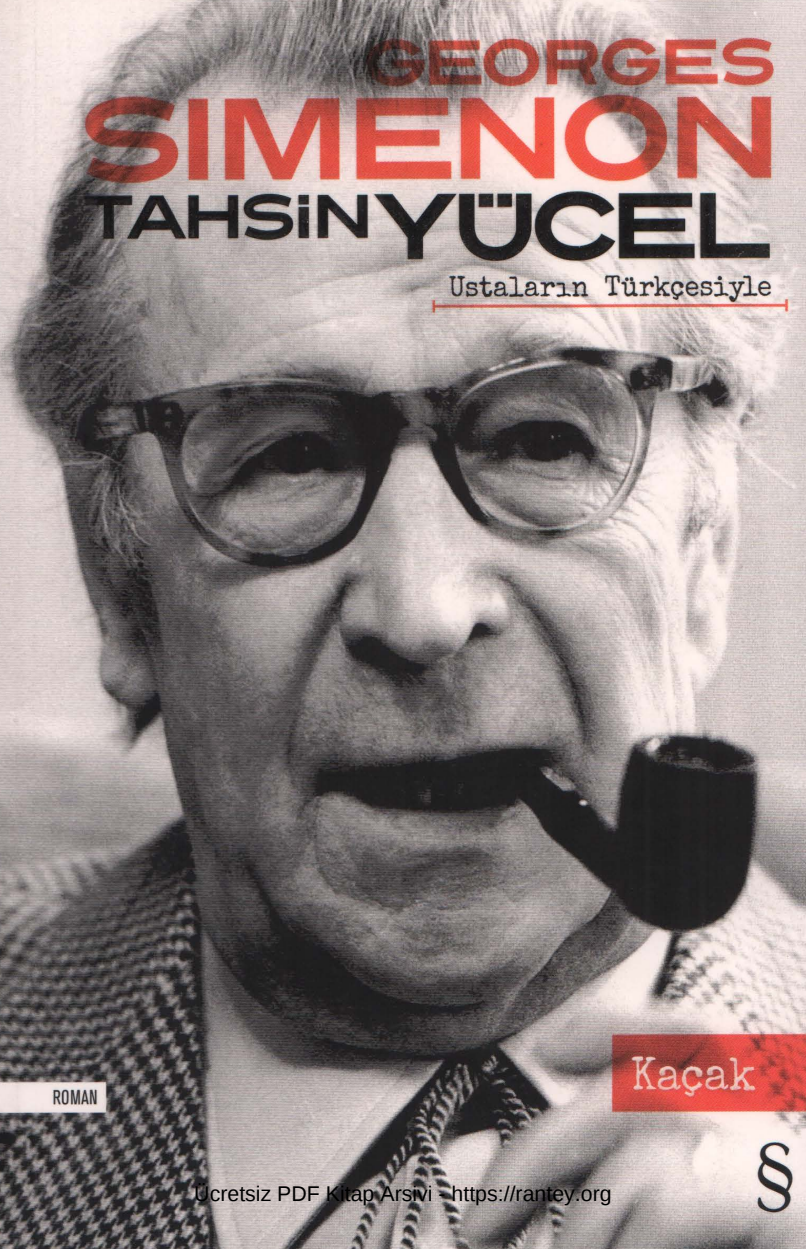
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GEORGES SIMENON TAHSİN YÜCEL

Ustaların Türkçesiyle

ROMAN

Kaçak

Türk edebiyatının ustalarının çevirdiği Simenon romanlarından oluşan dizinin onuncu kitabı, yazarın 1936'da *L'évadé* adıyla kaleme aldığı, 1959'da Tahsin Yücel'in Türkçeleştirdiği *Kaçak*.

Romanda, Fransa'nın La Rochelle kentinde sıradan bir yaşam süren, evli, iki çocuk babası Almanca öğretmeni Jean-Paul Guillaume'un öyküsü anlatılır. Yıllardır aynı sokaklardan işine gidip gelen bu öğretmenin, aslında kanun kaçağı bir kürek mahkûmu olduğunu karısı bile bilmemektedir. Günün birinde Guillaume ve çevresindekilerin hayatı birdenbire değişir: büyük tesadüfler, kahramanımızı geçmişiyse yüz yüze getirecek ve kendisiyle hesaplaşmasına neden olacaktır.

Ustaların Türkçesiyle dizisinde yer alan *Katil*'i de Türkçeye kazandıran Tahsin Yücel, yazara duyduğu hayranlığı, "Simenon'un uzun çözümlemelere, uzun ve dolambaçlı tümcelere gereksinimi yoktur; tam tersine, okuru sıkmaktan korkarmış ya da acelesi varmış gibi, kısa tümcelerle, bir çırpıda söyleyiverir söyleyeceğini. Ama, neredeyse her tümcesi, küçük olduğu kadar da çarpıcı bir ayrıntıyla karşı karşıya getirir bizi," sözleriyle ifade eder. *Kaçak* usta edebiyatçının kendine yakın bulduğu bu yaklaşımı da yansıtmaktadır.

GEORGES SIMENON

13 Şubat 1903'te Liège'de (Belçika) doğdu. Çok genç yaşta yazmaya karar verdi. *La Gazette de Liège*'de gazeteci olarak çalışmaya başladığında on altı yaşındaydı. İlk romanı Georges Sim takına adıyla 1921'de yayımlandı: *Au pont des Arches, petite histoire ligeise*. Aralık 1922'de karısı, ressam Régine Renchon'la birlikte Paris'e yerleşti. Çeşitli takma isimler altında, birçok farklı türde popüler romanlar yayımladı: 1923-1933 yılları arasında yaklaşık iki yüz roman, binlerce hikâye ve sayısız makale. 1929 yılında yazdığı *Pietr-le-Letton* (*Letonyalı Pietr*, 1931) ünlü "Komiser Maigret" dönemini açan roman oldu. İster polisiye bir olayın etrafında gelişen ve genellikle sıradan insanların işlendiği; kusurlu, suçlu, yasadışı da olsalar onları yargılamaktan kaçınan, onlarla şeyler arasındaki ilişkileri daha iyi kavramak için onların mekânında onlarla birlikte yaşayan Komiser Maigret dizisindeki eserlerinde olsun, ister çeşitli çevreleri, durumları, karakterleri incelediği psikolojik romanlarında olsun, Simenon, insan gerçeğini, gündelik hayattaki trajediyi her türlü yapaylıktan uzak, sade bir üslupla kaleme almakta ve atmosfer yaratmakta son derece ustadır. Paris'te yaşadığı yıllar boyunca sık sık seyahat eden yazar, uzun bir süre (1945-1955) ABD'de kalmış, 1957'de ise İsviçre'ye (Echandens) yerleşmiştir. *Je me souviens* (*Hatırlıyorum*, 1945) adlı kitabında çocukluk anılarına değinen Simenon, *Pedigree* (*Soyağacı*, 1948) adlı otobiyografisinde onu yazar yapan unsurlara ışık tutmuştur. 1952'de Belçika Kraliyet Akademisi'ne kabul edilen Simenon'un eserleri sayısız dile çevrilmiş, ayrıca pek çok kez sinemaya uyarlanmıştır. 1973'te romancı kariyerine son verdiğini duyuran Simenon, 4 Eylül 1989'da ölmüştür.

TAHSİN YÜCEL

(17 Şubat 1933-22 Ocak 2016). Yakın dönem Türk yazınında gerek bilim adamı kişiliği, gerekse seçkin yazarlığı ve dil ustalığıyla öne çıkan Tahsin Yücel, 1933'te Elbistan'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra üniversitede kaldı, 1979'da profesör oldu ve 2000 yılında emekliye ayrıldı. 19. ve 20. yüzyıl Fransız yazını ve göstergebilim dallarında uzmanlaştı. Bu alanda, Türkçe ve Fransızca yayımlanan önemli bilimsel yapıtlar kaleme aldı. 50'li yıllardan başlayarak yazınsal ürünler de yayımlayan Tahsin Yücel, öykü, roman ve çevirileriyle ülkemizin tüm önde gelen yazın ödülleri ald (Sait Faik Hikâye Armağanı, 1955; TDK Öykü Ödülü, 1959; Azra Erhat Çeviri Yazını Ödülü, 1984; Orhan Kemal Roman Ödülü, 1993; Dünya-Yılın Kitabı Ödülü, 1999; Sedat Simavi Edebiyat Ödülü, 1999). Son yıllarda üretiminin ağırlığını roman ve öykü kitapları oluşturmakla birlikte, usta işi çeviriler de yayımladı. Yücel, İstanbul'da hayatını kaybetti.

Ustaların Türkçesiyle

GEORGES SIMENON TAHSİN YÜCEL

Kaçak

Türkçesi:
Tahsin Yücel

§

Yayın No 1700

Çağdaş Dünya Edebiyatı 237

Kaçak

Georges Simenon

Kitabın özgün adı: *L'évadé*

Editör: Didem Ünal

Fransızca aslından çeviren: Tahsin Yücel

Redaksiyon: Barış Tut

Kapak tasarımı: Emir Tali

Sayfa tasarımı: Veysel Demirel

© 1936, Georges Simenon Limited, all rights reserved

© 2017, bu kitabın tüm yayın hakları Peters Fraser and Dunlop Ltd. aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Kasım 2017

ISBN: 978 - 605 - 185 - 205 - 8

Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık

Matbaa Sertifika No: 12088

Çiftahavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8

Bayrampaşa/İstanbul

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76

e-posta: info@everestyayinlari.com

www.everestyayinlari.com

www.twitter.com/everestkitap

www.facebook.com/everestyayinlari

www.instagram.com/everestyayinlari

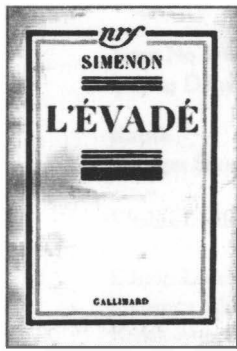
Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

ÖNSÖZ

Simenon, gelmiş geçmiş en velut yazarlardan. 86 yıllık (1903-1989) ömrüne 17 farklı mahlas altında 200, kendi imzasıyla yayımlanan 220 roman ve üç cilt de otobiyografi sığdırmış. André Gide'e mektuplarından birinde, günde 80 sayfa yazdığını söylüyor. Moulin Rouge'un önüne yerleştirilen cam bir kafeste sekiz günde roman bitirdiği rivayet ediliyor. Fıkra veya gerçek, komik bir hikâye daha: Hitchcock, Simenon'u arar. Telefonu açan sekreteri, "Simenon'un roman yazdığını, kendisini rahatsız edemeyeceklerini," söyleyince, ünlü yönetmen, "Tamam. Bekle-
rim," der!

Simenon'un temposu bu: Sekiz günde bir roman. On gün ara. Üç gün düzelti. Bir röportajda, bu üç günde, yazdıklarını, Colette'in ona nasihat ettiği gibi sıfatları ve zarfları azaltarak gözden geçirdiğini söylüyor. Böylece roman yayınevine teslim hazır. Fransa'da Éditions Gallimard yayımlar.

Simenon'un yapıtlarının 75 tanesinin başkahramanı, en az kendisi kadar ünlü, gayretkeş Komiser Maigret. Elinizde tuttuğunuz roman, yazarın "non-Maigret" denen romanlarından biri. Evvelden emekliye sevk ettiği kahramanını, serinin 20'nci kitabı

Maigret ile 1934'te "son" kez görev başına çağıran Simenon, aynı senenin sonbaharında *Kaçak*'ı yazar. (Hemen söyleyelim: Bizi M.'den uzun süre mahrum bırakmaz, meşhur kahramanımız 1942'de yeniden sahnelere döner.)

Kaçak, 2 Mayıs Pazartesi sabahı 8'de bir "ilk gıcırta" ile açılır. Erkek lisesinin 4-B sınıfı öğrencileri o gün tören alanında bekler durur. Sabah dersini yapacak olan, çocukların J.P.G. dedikleri, Almanca öğretmeni Jean-Paul Guillaume gelmemiştir. J.P.G., nihayet öğretmenlerin giriş yerinde belirdiğinde ise, "gözleri her zamankinden daha sert, bıyıkları daha koyu"dur. (s.14) Sayfalar boyunca cereyan eden olaylarla merakımız yükselir. Aklımızdaki soruyu yazar sorar: "J.P.G. neden bu denli tüyler ürperticiydi?" (s.20) Kesin olan tek şey, o Pazartesi'nin diğerlerinden farklı olduğudur ama nedenine, gün ortası Paix kahvesinde yuvarlanan birkaç Pernod sonrası vâkıf oluruz.

Esrarın çözümü, mor vitrinli, hoş kokulu bir berber dükkânının üzerinde asılı tabelada, büyük harflerle yazılıdır: "Paris'in ünlü manikürcülerinden Madam Mado ile çalıştığımızı sayın müşterilerimize bildiririz." (s.28)

Mado, "genç bir manikürcü değildi, güzel bir kadın da değildi. Elli yaşlarında, tombul, pörsük, parmakları kalın, bacakları yaşamın bütün yorgunluklarıyla şişmiş bir kadındı." (s.28) Nasıl görüldüğü değil, Mado'nun temsil ettikleri önemli olan. Yüzüne tutulan aynada görünen, J.P.G.'nin karanlık geçmişidir.

Simenon, sonraki yıllarda da *Katil* (1937) ve *Yaşamak Hır-sı*'nda (1938) küçük çevrede orta sınıf hayatlarından bunalmış kahramanları yazar. *Kaçak*, bir yanıla bu tipin öncüsüdür: "Mado gitmedikçe yaşamak olanaklı değildi. Onunla birdenbire burun buruna gelmek tehlikesiyle karşı karşıya olurdu da sokaklarda dolaşabilir miydi? Ama böyle olmasa bile katlanılamazdı Mado'nun varlığına. Onun orada, Palais Sokağı'nda olduğunu bildikten sonra, J.P.G. dik duramazdı artık, şapkasını başına geçiremezdi, çantasını koltuğunun altında taşıyamazdı, ders veremezdi. Coligny Caddesi'ndeki yemek odasında yemek yiye-mezdi. Öyle ya, bir oğlu, bir kızı vardı!" (s.29)

J.P.G. bu düşüncelerle umarsızca sokaklarda dolaşmıştı, fakat sonunda "Evine dönmek zorundaydı. Başka yolu yoktu. Ne olacaksa olacaktı." (s.33) Yemeğe başlamamış, onu beklemektedir ev ahalisi. Şimdi de kadrajına Madam Guillaume girer. Onu kadim aşkıyla mukayese etmesi kaçınılmazdır: "Karısı da Mado kadar şişmandı ama onun kadar pembe değildi, onun kadar taze kalmamıştı. Eskiden beri donuk bir görünüşü vardı, sanki bütün kişiliği kül rengi bir tüle bürünmüştü. Eskiden beri yorgundu bir de. Pek dışarı çıkmazdı. Hep bir şeylerden yakınıyor, bir odadan bir odaya sürüklenip dururdu." (s.34) Oysa J.P.G.'ye, "...akıl verecek, yardım edecek biri gerekliydi, örneğin Mado gibi biri. Bunu düşünmek bile kızarmasına yol açtı." (s.35)

Sahte hayatı, titrek bir hayal gibi ellerinin arasından çekilip alınmıştır. "...Gerçek hangisiydi? Coligny Caddesi'ndeki ev mi, yoksa gerisi, eskiden olanlar mıydı? Bilmiyordu artık. Bu soruyu on sekiz yıldır hiç sormamıştı kendine, mutlu muydu, davrandığı gibi davranmaya hakkı var mıydı, düşünmemişti. Yapılması gereken her şeyi, sabırla, dürüstlikle yapıyordu. (...) Ama işte, her şeye karşın, bunda gerçeklik havası yoktu." (s.42) J.P.G., adı gibi biliyordur bu hayatın gerçek olmadığını. Adı bile gerçek değildir

ki. "Paris'te doğmuştu, adı Vaillant'dı, Ternes Alanı'yla Bastille arasında yaşardı." (s.43)

Kahramanımızın geçmişinin karanlık dehlizlerinde bir gezintiye çıkarız:

"Vaillant olayı... Karısı anımsar belki. Bütün gazeteler sözünü etti. Çünkü Mado bayağı zengin gibi görünen bir adam getirmişti eve.(...) Vaillant tehditler savurarak fırlayıverdi, öfkelenmiş kardeş rolü oynadı.(...) ürpermişti, hırıltılar çıkarıyordu, gerçekten ateş etti, üç kez, düşmanının karnına karnına. Adam kapının aralığına düştü." (s.46)

Sefil hayatı cinayetle travmatize olan Vaillant, yakalandığında on yıl küreğe mahkûm edilir. *Kaçak*, asıl olarak bu noktadan sonra, kahramanın J.P.G. olarak yeniden doğuş sürecinde yazılır. Gizemler bir bir aydınlanır.

Simenon, 20. yüzyıl Fransız edebiyatının en önemli isimlerinden biri. Simenon'u seven bence Fransa'yı sever. Bir ülkeyi edebiyatından daha iyi nereden tanıyabiliriz? İnsan tiplerindeki zenginlik, Fransa'yı bütün canlılığıyla önümüze serer. Toplumun safrası, "petit kriminelle", kürek mahkûmları, kader kurbanları... Simenon'un romanlarına bir yolunu bulup girer. Akdenizlilere özgü bir misafirperverlikle, daha ilk sayfalarda elimize verilen bir kadeh Pernod ya da Calvados'la tatlandırır Simenon hikâyelerini. Gerçi bazen, mesela *Sarı Köpek*'te, ölüm de bu zararsız gibi görünen şişelerden gelir. Ama o kadar olacak, konumuz polisiye.

Simenon'u, polisiye edebiyatla ilk tanıştığım yıllarda, ortaokula yeni başlamışken tanıdım. Velut bir yazarın hayranı olmanın okur için ne büyük bir şans olduğunu, sayesinde, elimi her attığımda, yeni, okumadığım bir eserini daha keşfederken, ilk kez tattım. Bu üretkenliğin altında yatan neden, Simenon'un, yazının, yazarak öğrenilen bir sanat olduğuna inancı. Mahlasla yayımladığı ilk romanlarında yazı işçiliğini

öğrenmiş, Maigret'lerle geliştirmiş, kendisinin "romans durs" olarak adlandırdığı "ağır" romanlarında, iyi edebiyat yapacak kıvama geldiğine inanmış Simenon. Öyle canıgönülden inanmış ki, 1937'de, on yıl içinde Nobel alacağını iddia etmiş. Yazarımız, abartmayı seven bir insan. Kendi hayatından bir mit yaratmayı denemiş, mitomaninin sınırlarında gezinmiş. Örneğin, doğum gününü değiştiriyor. Ya da 1977'de verdiği bir röportajda, 13 yaşından beri 10 bin kadınla yattığını söylüyor.

Fakat Nobel alacağına dair iddiasının abartıcılığıyla ilgisi olduğunu düşünmüyorum. Simenon, *Kaçak*'ı yazdığı senelerde kendinde gerçekten büyük bir yazar vehmetmiş; ilerleyen yıllarda o yazar olmadığını anladığında bir anlamda hayata küsmüştür.

Alman işgalini ve savaş yıllarını Atlantik kıyısındaki bir kasabada geçiren Simenon, 1945'te, kitaplarının film hakları için Alman şirketleriyle görüştüğü gerekçesiyle ceza alır. Fransa'da

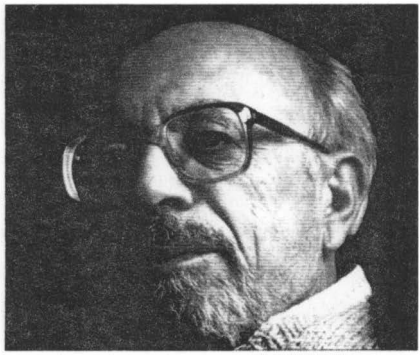
kitap yayımlaması yasaklanmıştır. Bu yasak köpürtülmez, pek duyurulmaz ama Simenon Kuzey Amerika'ya gider. 1955'te yeniden Avrupa'ya döner, bir süre Côte d'Azur'de yaşar, 1963'te Lozan yakınlarında yaptırdığı şatoya yerleşir. Bir yıl sonra eşinden ayrılır ve hizmetçisi Teresa ile 1989'daki ölümüne dek sürecek bir ilişkiye başlar. 1977'de kızı Marie-Jo'nun intiharı, 1984'te geçirdiği beyin ameliyatı, hayatının son yıllarını karartır. Bu yıllarda üretimi de düşer. Son romanı 1985'te yayımlanır.

Simenon'un edebi rol modeli hiç şüphesiz Balzac'tır. Onu zirveye taşıyacak magnum opus'unu yazana dek, elini sıcak tutmak için üretir polisiye romanlarını. Balzac gibi, eşsiz benzersiz bir süratle, "peşinden alacaklılar kovalıyormuş gibi" yazar. Kumar alacaklıları değilse de, sürdüğü zengin hayatı Simenon'u yazmaya zorlar. Sekiz günde bir roman bitirmek ne demek? Fakat özellikle ilk romanlarında, çokça takip sorunları, dikkatsizlikler olduğunu da söylemem gerek. Kahramanların isminin bile sayfalar ilerledikçe değiştiği olur. Bu tür hatalara, yazdıklarına saygısı olan bir romancı tahammül edememeliydi. (Esasen Simenon'un hayatının son yıllarında, ilk yazdığı romanların bir kısmını reddettiği söylenir.)

İdolü Balzac'tır ama Simenon, "Comédie Humaine"i planlayacak kapasitede bir romancı değildir. Balzac'ın küçük şakaları, başka bir romanda yeniden karşımıza çıkıveren karakterleri eksiktir. Onda, bambaşka bir "milieu"de, genellikle kasabalarda hareket ederiz zaten.

Simenon, polisiye romanın matematiğini en iyi bilen yazarlardandır. Bu yanıyla pırıl pırıl parlar. Kendini tekrar etmeden bunca kurgu üretebilmenin dehayla bir ilişkisi olmalı. Simenon romanı, küçük gri hücrelerin izini sürmeye, zekâ oyunlarına, polisiyeye açılan bir kapıdır. İnsan, çocukken ya da gençken, şanslıysa onunla tanışır ve onu sever. Simenon'u seven, polisiyeyi sever.

Doğrusu, Roland Bart-
hes'lardan dolayı Tahsin
Yücel çevirilerine mesafe-
liydim ancak *Kaçak*'ta anla-
şılır ve yaratıcı bir Türkçe
buldum. Eser, bu çeviriyle
ilk kez 1959'da Varlık'tan,
1995'te Nisan Yayınları'n-
dan ve 2003'te K Kitaplı-
ğı'ndan yayımlanmış.

Bilvesile, Simenon'un eserlerini Ustaların Türkçesinin değdiği
çevirilerle yeniden yayımladıkları için Everest Yayınları'nın Yayın
Yönetmeni Cem İleri'ye ve sevgili hocam Seval Şahin'e kalbî
teşekkürler sunarım.

Esmahan Aykol

I

İlk gıcırtı 2 Mayıs Pazartesi günü, sabah saat sekizde oldu.

Her zamanki gibi, sekize beş kala, erkek lisesinin zili çalmış, kırmızı tuğlalarla döşeli avluya dağılmış olan öğrenciler, sınıfların önünde toplanıp, uzun sıralar oluşturmuşlardı.

Ta solda, su deposunun orada, altıncı, yedinci sınıflardaki ufaklar sıralanmıştı, koşmuşlardı, saçları karmakarışık, yüzleri kırmızıydı. Sağa doğru ilerlendikçe, daha büyük çocuklara rastlanıyordu, sonuncuların giysileri büyük adam giysileri, sesleri kalındı, dudaklarının üzerinde bıyık gölgeleri vardı.

Güneşin ışınları keskin, hava parlaktı. Surların oradan bir asker bandosunun bakırsı sesleri geliyordu, vapur düdükları gel-git zamanı olduğunu, balıkçı gemilerinin La Rochelle Limanı'ndan ayrıldıklarını bildiriyordu.

Bir dinsel tören havası vardı bu dakikada. Her kapının önünde bir dizi çocuk sabırla bekliyordu. Biraz önce toplanmış olan öğretmenler birbirlerinin elini sıkıyor, bir sıranın başına geçiyorlardı.

Her öğretmenin kendine göre bir temposu vardır. Kimileri başları önlerinde gelir, dosdoğru sınıfın kapısına yürür, çocuklar girsinler diye çekilirler, onları görmezler bile.

Kimileri ağır ağır yürür, bu günlük yüklenimin tadını çıkarır, çocukları bir bir gözden geçirir, sırayı devinime geçirmek için başparmaklarıyla işaret parmaklarını şaklatırlar.

Avlu yavaş yavaş boşalıyor. Kapılar birbiri ardından kapanıyor...

O gün 4-B öğrencileri dışarıda kaldı, beklenmedik bir şey çıkar umuduyla titrediler hemen. Sabah dersini yapacak olan Almanca öğretmeni J.P.G. gelmemiştir.

Sıranın durumundan da seziliyordu durum. Önce doğruluğu azaldı, sonra hiç kalmadı. Fısıltıların ardından gülüşmeler başladı. Avlunun öbür ucundan bir şeyler sezen belletici, kızıl saçlarını güneşte ısıldatarak yürümeye başladı, ama gelmesine zaman kalmadı.

J.P.G. öğretmenlerin giriş yerinde belirmişti bile, gözleri her zamankinden daha sert, bıyıkları daha koyuydu. Geniş adımlarla yürüyordu. Görülmedik bir şey oldu, dersinin 4-B'ye olduğunu unutmış gibi, sırayı geride bıraktı.

Sıradakilerden biri öksürdü. Oğlu Antoine'dı bu, uzun bacakları, uzun bir boynu, bol paçalı, kül rengi bir giysisi vardı. Babasının dalgınlığına şaşıtı.

J.P.G. avlunun boş olduğunu görmekte gecikmedi, bir asker sertliğiyle döndü, açık kapıyı göstererek, parmaklarını şaklattı.

Çocuklar, dirsekleriyle itişerek, gülüşerek, öksürerek sınıfa daldılar. Sıralar şakırdadı. Bir öğrenci karatahtayı silmek, yeni tebeşirler koymak için ileri atıldı, bunu iş edinmişti.

Hiç de öyle görülmedik bir şey olmamıştı ya, gene de her günkü hava değildi sınıfın havası. Merak vardı, sabırsızlık vardı havada.

J.P.G. her zaman yaptıklarını yapmaktaydı. Melon şapkasını askıya asıyor, manşetlerini çıkarıp çekmeceye koyuyordu.

Sınıfı, karşı karşıya bulunan pencereler aydınlatırdı. Soldakiler avluya bakardı, kapalıydı, ama sağdakiler ardına dek açıktı,

buradan sayısız, karışık gürültüler geliyordu. Yakın evler, başka açık pencereler, bunlar arasında, bir ikinci katta da öğrencilerin durmadan baktıkları bir pencere görünüyordu.

Her sabah olduğu gibi, bu sabah da, sarı saçları ensesinde toplanmış, etli butlu bir genç kadın, yatağının döşegini çeviriyor, çarşafı, yorganları, karyolanın kıyısına yığıyor, odanın loşluğunda görünmez oluyor, sonra bir sürahi duru suyla geri dönüyordu.

İlk sinekler yeni bir seslilik veriyorlardı havaya.

Çocuklar dalıp gidiyordu. Daha başkaları, dirseklerini sıranın kararmış tahtalarına dayayıp gözlerini öğretmene dikiyordu.

Bir oğlanın karatahtayı sildiği gibi, bir başkası da kalktı, sınıfı dolaşip ödevleri topladı, J.P.G.'nin masasına bıraktı.

Bir iki dakika geçmiş geçmemişti. Öğretmen oturmuştu. Normal olarak şimdi –hatta geç bile kalmıştı!– masasına cetvelle bir vurmalı, bütün öğrencilerine sert sert bakmalı, sevmediklerinden biri üzerinde durmalı, hoşnut, mutlu bir havayla şunları söylemeliydi:

— Hadi bakalım, Rendal, bölünemeyen fiilleri say da uyanıklığını göster bakalım!

Uyanıklığını göster bakalım...

Ders hep böyle başlardı. İkinci tümceyse, “Yüz satır ceza yazacaksınız dostum!”dan başka bir şey olamazdı.

Yazmazlardı bu cezaları. Bir hafta sonra, ertesi derste, J.P.G. yüz satır cezayı kime verdiğini unuttur, çocukları gözden geçirerek kaş çatması boşa giderdi. Belleği yan çizmeyince de:

— İki yüz satır! derdi.

Böylece, koca Cuivers gibi kimi haylazlar, bin altı yüz satıra dek gelmişlerdi.

J.P.G. geçen hafta verdiği cezaları mı düşünüyordu? Uzun, ak eli cetveli bile tutmuyordu.

Sıralar altında ayaklar kımıldadı, bir anormallik olduğunu belirtti. Antoine bir kez daha öksürdü. Biri geriye döndü. Üçün-

cü sırada bir öğrenci, bir kâğıt parçasına birkaç sözcük yazıp bir arkadaşına attı.

J.P.G. kestane rengi, koyu gözbebekleriyle önüne bakmayı sürdürmekteydi. Gözbebekleri hem sert, hem de bitkindi, kalın kaşlar vardı üzerlerinde.

Öğretmen gözleri değildi bunlar. Kimi anlarda kadın gözleri denebilirdi ya da çingene gözleri. Ama bu enderdi. Hemen her zaman, J.P.G.'nin sert bir havası, tahta gibi bir başı, bir bedensel görüntüsü vardı.

İsteyerek mi korkunç bir tavır takınırdı? Koyu renkli elbise-leri öyle katıydı ki, savaş öncesinden kalmışa benzerlerdi. Hep çok sert, çok yüksek yakalar takardı, bu yakalar çenesini havada tutardı.

Ama onu daha çok Épinal resimlerindeki Türklere, Bulgarlara benzeten, o kara, sert ve kalın bıyığıydı, yüzünü ikiye bölerdi.

Genç kadın, yarı aydınlık, yarı karanlık odasında şarkı söylüyor, ak kolları kımıldıyordu. Çocuklar, rahatça gülmek için başlarını eğiyorlardı.

J.P.G.'nin kımıldadığı bile yoktu, öğrencilerine bakıyordu ya görmüyordu, ikinci sırada oturan ve herkesten daha şaşkın olan oğlunu bile görmüyordu.

Antoine babasını bilirdi. Bu sabah öyle anormal bir şey olmadığını da biliyordu. Zamanın nasıl kullanıldığını dakikası dakikasına aklından geçiriyordu boş yere.

Büyüklerinin odasındaki çalar saat, gene her günkü gibi altı buçukta çalmıştı. Gene her günkü gibi, horoz ve tavuklar bahçe-de gıdaktıyordu.

Mail'in yanında, Coligny Caddesi'ndeki villa yalnız bir katlıydı. Üç yatak odası bitişikti, ince duvarlarla ayrılmıştı, Antoine önce ateşi yakmak üzere kız kardeşinin indiğini, sonra babasıyla annesinin giyindiklerini işitirdi.

Yediye çeyrek kala, ödevleri böyle imzaladığı için, çocukların J.P.G. dedikleri Jean-Paul Guillaume, hâlâ bir güneş ışığı altında büzülen Antoine'ın odasına girerdi:

— Çabuk ol! Saat yediye geldi, derdi.

O sırada, J.P.G.'nin sert takma-yakası, dik ceketi üzerinde olmazdı daha. Askıları bacaklarının üzerine düşerdi, kulaklarını kuruları.

Hiç de öyle korkunç bir adam değildi ya ince eleyip sık dokuyan türdendi, her şey yerli yerinde olsun isterdi, devinimler de yerli yerinde olsun isterdi.

Gülümsediği bile olurdu, ama sanki maskesinin ya da bıyıklarının düşmesinden korkuyormuşçasına, çekine çekine.

Yemek odasında kahvaltı etmişlerdi, yemek odasının kapısı üç günden beri bahçeye açık kalabiliyordu. Bir çiçeklik üzerinden küçük, kırmızı frenküzümleri fişkirır gibi çıkıyordu, ilk frenküzümleri.

Sonra J.P.G., her zamanki gibi, oğlundan önce gitmişti, çünkü sağlığına iyi gelir diye yolu biraz uzatırdı, Antoine'sa arkadaşlarını bulur, kestirmeden giderdi.

Başka sabahlarda olduğu gibi, o sabah da, öğretmenin Mail boyunca, eşit adımlarla yürüdüğü görülmüştü. Pergola'ya, deniz kıyısına gelince, her zaman birkaç dakika durur, ufkun mavimsi buğusunun güneşte eriyişini izlerdi. Balık pazarının önünden geçer, saat kulesine kadar liman boyunca yürür, Palais Sokağı'nın kemerleri altına sapardı.

Elli kişi selam verirdi, kulenin yanında nöbet tutan memur bile. Küçük hizmetçi kızlar, mağazaların camlarını yıkarlardı. Satıcı kadınlar sergilerini hazırlarlardı.

Olağanüstü bir şey olamazdı. Gene J.P.G. geç gelmişti! Sınıfını hemen tanıyamamıştı! Şimdi de öğrencileriyle ilgilenmiyor, dosdoğru önüne bakıyordu!

Bir kâğıt yuvarlağı peykenin üzerine, bir metre ötesine düştü, görüş alanından geçen bu ak eğri onu uyandırır gibi oldu.

Kımıldadı, geriye yaslandı, ama cetvelini almadan, kürsüye vurmadan...

— Beyler... dedi tuhaf sesle.

Büyüklerle ders vermeye alıştı, hiçbir zaman “dostlarım” demezdi.

— Beyler...

Olanı hiç kimse doğru olarak söyleyemezdi, fazla ince bir şeydi bu. Ama bir şeyler oluyordu.

Olan şuydu: J.P.G.’nin başı gözle görülür bir biçimde değişiyordu. Bıyıklar hep eski yerindeydi, sık saçlar alınının üstünde dikilmişti, kahverengi, büyük gözler de duruyordu.

Baş, yuvarlak ve sert takma-yakanın üzerinde dikti, ama hatların sertliği kalmamıştı. Erimeye başlamış, mumdan bir yüz gibiydi biraz.

J.P.G.:

— Beyler, demişti...

Söyleyecek başka bir şey bulamıyordu. Gırtlığı bir hıçkırıkla tıkanınca da sonucu bu olurdu. Çevresine sıkıntıyla bakıyordu. Çocuk yüzleri görüyordu yalnızca, meraklı, eğlenmeye başlamış gözler.

Uzun bir sessizlik oldu. Asker boruları yaklaşıyordu. Bir kamyonun tekerlekleri dar bir sokağın taşlarını ağır ağır çiğniyordu.

— ... Birkaç dakika dersinizi gözden geçirin.

Onun sesi değildi bu ses! Bu sözcükleri söylerken kalkmış, pencereye doğru yönelmişti, şimdi güneşin dikdörtgeni içinde karanlık görüntüsü oyuluyordu.

Oğlanın biri Antoine’a bakıp ona göz kırptı. Antoine sıranın altından bir tekme salladı. Almanca kitapları gürültüyle açılıyor-

du. Biri alçak sesle, Goethe'nin bir parçasını söylüyordu, kaynaşan bir kovan gürültüsü çıkıyordu aşağı yukarı.

Üst kattan bir öğretmenin değişmeyen sesi geliyordu.

J.P.G. sınıfa sırtını dönmüş, yakındaki evlere, sarışın genç kadının bir kanaryaya yem verdiği pencereye bakıyordu.

İşareti kısa pantolonlu bir oğlan verdi, sıranın üzerinde ayağa kalktı, öğretmenin arkasından işaretler yaptı.

Kahkaha duyulmadı ya boğuk bir uğultu duyuldu, alışkın bir kulak anlardı bunu yalnız. Birdenbire bir baskın bekleniyordu. Bu J.P.G.'nin alışkanlıklarındandı; J.P.G., arkasında olanları bildiğini ileri sürerdi, örneğin dönmeye bile gerek görmeden:

— Courtois iki yüz satır ceza! derdi.

— Ama efendim...

— Üç yüz!

Bu kez bir şey söylemiyordu. Sırtı titremiyordu. Kızıl saçlı bir çocuk, gidip üç sıra ötede gevezelik etmek için yerinden ayrıldı. Çerçevenin oğlu Vial, kâğıttan gülünç bir resim kesti, arkadaşlarına işaretler yaparak bir topluiğne istedi.

Vial zayıftı, sağlığı iyi değildi. Uzun ağzı biçimsizdi. Bir topluiğne elden ele geçip ona dek geldi.

Öğretmen ne zamandan beri penceredeydi? Fazla fazla beş dakika! İyi bakılınca, omuzlarının belki de yukarı kalkık olduğu, çenesinin takma-yakanın keskin kenarına çöktüğü fark edilebilirdi.

Vial sürüne sürüne ilerledi. Ellerinin sıralar üstünde kalktığı, yavaş yavaş J.P.G'nin sırtına doğru yükseldiği görüldü. Kâğıt kukla, bir ipliğe takılmıştı, ipliğin ucu topluiğneye bağlanmıştı, bütün sınıf soluğunu tutarken, topluiğne Almanca hocasının sırtına gömüldü.

Tam bu sırada, birdenbire ortak bir çığlık kopuverdi. Gerçekten de J.P.G. hiç beklenmediği bir sırada dönmüştü, az önce gördüklerinden de yabancı bir J.P.G. Öğrencilerinin önünde bir

öğretmen değildi artık. Çocuklarla karşı karşıya bir adam da değildi.

Beklenmedik bir öfkeyle alevlenen bakışlarında bir keder, bir ürkmüslük vardı. Ak elleri hızlı bir devinimi gerçekleştirerek, Vial'in ceketini kavrayıverdi, Vial kurtulmaya çalıştı.

Tutuşun sertliği sonucu, bir dikiş çatırdadı. Vial ürktü, tekme-ler salladı, tabanı öğretmenin incik kemiğine çarptı.

J.P.G. neden bu denli tüyler ürperticiydi? Ondan hiç korkmazlardı ama bütün gülüşmeler sönüyordu işte. İki solgun elin omuzlarından yakaladığı Vial'e bakıyorlardı.

J.P.G. bir şeyler söyleseydi bari! Nerde! Onu hiç görmüyormuşçasına, daha doğrusu bunun 4-B'den basit bir öğrenci olduğunu görmüyormuşçasına, küçük adama bakıyordu.

Onu sarsıyordu! Sonradan biri, öğretmenin yüzünde bir ıslaklık olduğunu ileri sürmüştü. Ne olursa olsun, bıyıkları takma bıyıklar gibi eğrilmişti. En sonunda çocuğu bıraktığı zaman, bir an gözlerini kapadı.

Vial'se iniltiler çıkararak yerde kalmıştı. Yaralı değildi. Belki canı da acımıyordu. Ama sıraya çarpmıştı, ceketini omzundan sökülmüştü.

J.P.G. şaşkın, kararsız, ona bakıyordu, iyice hesabını görmek isteğiyle özür dilemek isteği arasında bocalıyordu belki de.

Durumu müdüre bildirmek üzere avluya atılan, kapıya en yakın olan Courtois'ydı.

Ne yapmaya gittiğini herkes biliyordu. Herkes anlıyordu bu saatin önemini. Birkaç saniyelik bir gecikmeyle, gülüşmelerle, dirsek dürtmelerle başlamıştı, şimdiden gerçek bir dram yaşanmaktaydı.

— Vial, kalk, dedi J.P.G., kendini zorladığı belliydi.

Vial bir an iniltiyi kesti, kindar bir bakışla celladına baktı, sonra daha çok büzüldü.

— Vial, kalk diyorum sana...

Çok geç! Bütün lisenin tanıdığı düzenli adımlar avluda çınlamaya başlamıştı bile. Camlı kapının ardında müdür şöyle yandan bir göründü, duraladı, en sonunda kapının bildik gıcirtısı duyuldu.

Öğrenciler hep birden ayağa kalktılar. Yalnız Vial kalkmadı, iki büklümdü, elleri böğründe, gözleri yaşlıydı.

— Monsieur Guillaume... diye başladı müdür.

Fazla bir şey söylemedi. Bakışıyla, kapıyı gösterdi.

— Vial, odama git.

Gene bir zamanlık bir duruş oldu, çünkü müdür, çıkmak için, çağırttığı belleticinin gelmesini bekliyordu. Belletici de en sonunda geldi, kürsüde değil, yanında durdu:

— Oturun! diye buyurdu.

Ayak sesleri uzaklaştı. Antoine soluyordu.

— Sizi dinliyorum, Monsieur Guillaume.

J.P.G.'ye düşen anlatmak, uygun bir tavır takınmaktı, başka bir şey değil.

— Bu çocuğu hırpaladım, diyerek Vial'i gösterdi. Vial ağlıyordu, üst dudağında bir sümük vardı.

— Sanırım üstünü başını da yırtmışsınız.

J.P.G. yanıt vermedi. Müdür kaygıyla karışık bir merakla ona bakmaya başladı.

Çünkü Almanca öğretmeni durumun ciddiyetini anlamışa benzemiyordu. Daha kötüsü de vardı. Duruşunda mesleğine hiç uymayan, yeni bir serbestlik vardı. Üstünü zor dinliyordu. Gitme zamanından başka bir beklediği yok gibiydi.

— Sanırım, bu çocuk her zaman için çok iyi bir öğrenciydi, kusuru ne?

Doğruydı. Vial birincilik ödülleriinde rekor kıardı, ama bu J.P.G.'nin alaylı alaylı bakmasına engel olmadı.

Müdür gözlerine inanamıyordu, uzun sınıf alayının komuta yeri olan odasına, saygı ve korkuyla girilirdi her zaman.

J.P.G. sarhoş olunca da başka türlü davranmazdı herhalde. Bu iş öylesine şaşırtıcı bir şeydi ki, müdür, bir an, olayın tek açıklamasının bu olup olmadığını düşündü. Ama sabahın sekizinde sarhoş olabileceği nasıl düşünülebilirdi?

Gene de... Bu eğrilmiş bıyıklar... Bu fazla kızarmış yanaklar... Yakışksız biçimde parlayan bu gözler...

Evet, yakışksız!

— Monsieur Guillaume, bu olayı bana olabildiğince açık bir biçimde anlatmanızı rica ediyorum.

— Değer mi dersiniz?

Gülümsemiyordu, ama gene de bunu umursamadığı açıktı.

Vial başını kaldırmıştı:

— Babam gelip yakınmada bulunacak! diyordu.

Öğretmen de omuz silkti!

On sekiz yıldır La Rochelle'de öğretmenlik yapardı! Kaç kez, kural dışına çıkan genç öğretmenlere örnek diye onu göstermişlerdi.

Özel yaşamı toplumsal yaşamıyla uyum içindeydi. Başına kakılabilecek en küçük bir kusuru olmamıştı hiçbir zaman.

Şimdiyse birdenbire şey gibi davranıyordu... şey...

Müdür sözcük bulamıyordu, sarhoş olduğuna inanmadığı için, bir delilik nöbetinden kuşkulanmaya başlıyordu.

— Sınıfa dönün, Vial, dedi çocuğa.

— Yırtık ceketle dönemem.

— Evinize dönün öyleyse. Bir kâğıt yazayım da büyüklerinize verin.

Düzgün bir yazıyla birkaç satır yazıp, pusulayı bir zarfa koydu.

— Az sonra kendim de göreceğim onları.

J.P.G. her zaman soluk, donuk yüzlüydü, şimdi yüzü eğlenen bir adamın yüzünün renklerine giriyordu. Oğlanın çıkışına hiç heyecanlanmadan baktı.

— Saçma! diye söylendi kapı kapanınca.

— Ne dediniz?

Sözcüğü yinelemedi, ama müdür anlamıştı.

— Monsieur Guillaume, sizi birdenbire görevlerinizle hiç mi hiç bağdaşmayan bir durumda gördüğüme çok üzıldüm. Konunun önemini fark etmediğinize inanmak istiyorum. Vial'in babası belediye meclisi üyesidir.

Bu kez kuşkuya yer kalmadı: J.P.G. gülümsüyordu, acı, belki de üzgün, ama ne olursa olsun, küçümseyen bir gülümsemeyle gülümsüyordu.

— İyi dinleyin beni, rica ederim. Yarın bölge gazeteleri konuya dört elle sarılacak. Önümüzdeki hafta 4-B'de ders yapmanız olanaksız. Anlaşılmaz sertliğiniz öğrencileri dehşet içinde bırakmış gibi geldi bana.

J.P.G. içini çekti. Yorgundu. İki üç kez kaşlarını çattı, çevresine uymak için bir çaba harcıyordu sanki.

Ama bundan çok uzaktı. Kendisine yabancı bir dilde seslenen bir adam gibi duruyordu.

— Rapor hazırlamak zorundayım, en azından bir kınama alacaksınız. Sizden yazılı açıklamalar istemek zorundayım, bunu müfettişliğe vereceğim ve...

Müdürün odasından ne evler görünüyordu, ne de yatak çarşaf-ları sarkan pencere. Görünüm daha ağırdı, lisenin yapılarından oluşuyordu yalnızca, güneş de kapının on metre ötesinde duruyordu.

— Geçici bir sıkıntının etkisiyle böyle davrandığınıza inanmak istiyorum. Herkesin çıkarı gereği, üç günlük hastalık izni veriyorum size, sonra bakarız.

Müdür, Monsieur Guillaume'un aşağılayıcı bir pervasızlıkla yanıt vereceğini usuna getirebilir miydi?

— Canınız nasıl isterse!

Böyle yaptı işte! Sonra da bayağı bir deviniyle, elini alnına götürdü.

— Bilirsiniz, diye mırıldandı, bu oğlan hilebazın biri...

Müdürün bakışı onu durdurdu.

— Üç gün sonra gelip beni görün, Monsieur Guillaume. Şimdi sınıfa dönmemenizi yeğ tutarım. Şapkanızla çantanızı getirteyim...

— Manşetlerimi de! Çekmeceye koymuştum! dedi J.P.G., artık ne olursa olsun, her şeye boş vermiş gibiydi.

Avluda, güneşin altında, ayakta bekledi, bıyıklarını sağa doğru çekti, daha çok eğdi böylece.

II

J.P.G., çantası kolunun altında, şapkası iyice önde, liseden çıkınca, önce her zamanki gibi yürüdü, doğruca evine döneceğine kendisi de inanmıştı.

Omuzları yukarda, göğsü ilerde, çantası koltuğunun altına yapışmış, gidiyordu, selam verdikleri zaman geniş bir deviniyle, ama başını çevirmeden, melon şapkasını çıkarıyordu.

Armes Alanı'na Paix kahvesinin tam karşısına gelince, birden durdu. Sabahtan beri "Artık Palais Sokağı'ndan geçmeyeceğim," diyordu kendi kendine.

Palais Sokağı, kemerleri, dükkânları, mor vitrinli berber dük-kânıyla, yüz metre ötede başlıyordu.

J.P.G., hiç yapmadığı bir şey yaptı birden: Paix kahvesine girdi, köşede, vitrinin önünde bir kanepeye oturdu. Çocuklara seslendiği sesle:

— Bana bir perno* verin, dedi.

Sakin olmak istiyordu. Burun deliklerine dek titrememek için nerdeyse sızıu bir çaba harcamaktaydı. Sonra birden, bir yumruk-ta masanın mermerini kırmak ya da tırnaklarını ete batırmak gibi gülünç bir istek duydu.

* Pernod, meşhur bir Fransız içkisi. (Ed.N.)

Garson hiçbir şeyi fark etmedi. Yeni gelene umursamaz bir bakışla, şöyle bir göz atan, kahvenin serin, hoş kokulu gölgesinde bir masaya yerleşmiş olan dört iskambil oyuncusu gibi o da, sert bir yüzden, koyu renkli, iri gözlerden, kalın bıyıklardan başka bir şey göremedi.

J.P.G., dudaklarını dokundurmadan önce uzun bir zaman içkiyi gözden geçirdi.

— Boş ver! demek istercesine elini salladı.

Uzun soluklarla içti.

— Garson bana bir perno daha ver!

Daha da içecekti! Daha birçok şey yapacaktı şimdi! Bakışı kımıltısızdı, kendini tutmayı sürdürüyor, düşüncesini bir tek şeye yöneltmeye çalışıyordu. Ama düşüncesi, sonuna dek güneşli alana açılmış kapılardan çıkıyor, Palais Sokağı'nın kemerleri altında, lisenin pembe tuğlalı avlusunda, Pergola'da, Mail üzerinde, Coligny Caddesi'ndeki yemek odasında koşuyordu.

Oyuncular ağır ağır içiyor, sigara tütürüyor, kâğıtları karıştırıyorlardı, birbirlerine beyaz jetonlar veriyorlardı.

J.P.G. daha fazla duramadı. Parayı masanın üstüne atıp çıktı, daha doğrusu kaçtı, gene de baştan çıkmamak, kemerlerin altına girmemek için yanlamasına geçti alandan.

Sulama makinelerinin çimenlikler üzerine su püskürttüğü halk bahçesinden giderek bir solukta geçti. Anahtarı yanındaydı. Kilidin içinde döndürdü, bir an koridorda ayakta durdu, karaya çıkamamaktan korkmuş bir yüzücü gibi dizleri titriyordu. Yukarıdan bir ses:

— Sen misin? diye bağırdı.

Saati değildi gerçekten de. Hiçbir zaman, sabahın dokuzunda evde bulunmazdı.

— Benim.

Salona girmedi. Önce mutfığa girdi, ateşin üstünde ufak bir süt tenceresi vardı. Sonra küçük bahçeye geçti, kızını gördü. Kızı kümesi temizliyordu, o da şaşırıldı:

— Sen misin? diye sordu.

Konuşamıyordu artık. Huzursuzluğu artıyordu. Bir şey yapmak, bir yere yerleşmek gereksinimindeydi.

Ne var ki, bu saatte ona göre hazırlanmış bir yer yoktu. Yemek odasında, iskemleler masanın üzerine konulmuş, masa da bir köşeye çekilmişti, çünkü temizliğe başlanacaktı. Birinci katta, yatak odasının penceresi açıktı, Madam Guillaume eğildi:

— Dersini yapmadın mı?

Söylemek bile fazla, karısıyla kızı onu inceliyorlardı!

— Hasta değilsin ya?

Bir şeyler kıracağını sezinliyordu. Çevresinde bir şey arıyordu. Bunun bir saçmalık olduğunu bilmiyor değildi ama kaçınamıyordu. Kurbanı bir ıtır çiçeği oldu, ıtırın geniş, kırmızı çiçeğini parmaklarının arasına aldı, kirli bir hamura dönüştürünceye dek yoğurdu.

Yaptığını görmemişlerdi. Hélène kümesin tahtalarını siliyordu, babasına arkasını dönmüştü. Güneş, küçük bahçede eşkenar dörtgenler oluşturmaktaydı. Hava öylesine durgundu ki, havuz sularını düşündürüyordu, her devinimin halkalar çizeceği sanılabilirdi.

Hélène pembe bir önlük giymişti. Güzel bir kızdı, biraz tombuldu, ama on altı yaşında çoğu kızın beden yapısı böyle belirsizdir, sonradan incelik. Hem ne önemi vardı bunun?

J.P.G. mutfığa girdi. Karısı bağırdı:

— Sütü ateşten kaldır!

Çok geçti artık, bütün kaymak taşmıştı tencereden, yemek sobasının üzerinde esmer, devingen kabarcıklar oluşturunuyordu.

J.P.G. kulak bile asmadı. Şapkasını başına geçirip, geniş adımlarla koridordan geçti ve çıktı.

Bu da düşüncesizce yapılmış bir şeydi, pernolar gibi, ıtır çiçeği gibi. Ama yapacak bir şey de yoktu.

Sokakta, yürümeye başladı. Liseye giderken yürüdüğü gibi yürümedi, ailesiyle dolaştığı zamanki gibi de yürümedi. Birbirini tutmayan, ikircikli adımlarla yürüdü. Mail'a vardı, burun delikleri dakikalarca titredi, denizi seyretti.

Anneler, güzel, cilalı arabalara oturmuş bebeklerini dolaştırıyorlardı.

J.P.G.'nin yeniden bir, belki de iki üç kadeh içmek için Pergola'ya girmesine ramak kaldı. Kim durduruyordu şimdi onu? Yalnız patron eşikte durduğu, kendisini inceler gibi görüldüğü için girip içmedi.

Boş ver! Kente döndü, Palais Sokağı'na daldı, çerçevenin Vial'in dükkânının önünden geçerken omuz silkti.

Mor vitrinli berber dükkânı sekizinci kemerdeydi. Kemerleri saydı. Uzaktan iyice gördü tabelayı. Yazıyı ezbere biliyordu. Her sözcük, her harf, gözlerinde yer etmişti:

PARİS'İN ÜNLÜ MANİKÜRCÜLERİNDEN
MADAM MADO
İLE ÇALIŞTIĞIMIZI
SAYIN MÜŞTERİLERİMİZE BİLDİRİRİZ

Madam Mado oradaydı, o hoş kokulu dükkânda! Görünmüyordu ya J.P.G.'nin onu görmeye gereksinimi yoktu.

Genç bir manikürcü değildi, güzel bir kadın da değildi. Elli yaşlarında, tombul, pörsük, parmakları kalın, bacakları yaşamın bütün yorgunluklarıyla şişmiş bir kadındı.

J.P.G. birdenbire içeri girse de hiçbir şey söylemeden önünde dursa?

Hayır, bunu yapamayacaktı! Ne olursa olsun, bu kadar ileri gidemeyeceğini iyi biliyordu. Ama rastlantıyla böyle olsa, ne olurdu acaba?

Sonra, bu sabah onu arkadan göreceği yerde karşı karşıya gelmiş olsaydı? O da kendisini görecekti. Tanıyacaktı, bıyıklarına, tahta başına karşın.

Kendisi onu tanımişti. Palais Sokağı'nda, önünde giden karaltısından tanımişti yalnız.

Örneğin polis komiserine gidip de:

— Kim olduğumu biliyorsunuz. Saygın bir kişiyim. Bana bir hizmette bulunmanızı, Mado adında bir manikürcüye bu kenti terk etmesini öğütlemenizi rica edecektim... demeye hakkı var mıydı?

Olurdu böyle şeyler. J.P.G.'nin sağdaki ilk sokağa sapması, belediyeye girmesi, birinci kata çıkması yeterdi, merkez komiseri kendisini hemen kabul ederdi.

Titriyordu. Mor vitrinin elli metre ötesinde, kaldırımın üzerinde, randevu bekleyen bir sevgili gibi ayakta duruyordu. İnsanlar dönüp bakıyorlardı.

Mado gitmedikçe yaşamak olanaklı değildi. Onunla birdenbire burun buruna gelmek tehlikesiyle karşı karşıya olurdu da sokaklarda dolaşabilir miydi?

Ama böyle olmasa bile katlanılamazdı Mado'nun varlığına. Onun orada, Palais Sokağı'nda olduğunu bildikten sonra, J.P.G. dik duramazdı artık, şapkasını başına geçiremezdi, çantasını koltuğunun altında taşıyamazdı, ders veremezdi. Coligny Caddesi'ndeki yemek odasında oğluyla kızının gevezeliğini dinleyerek yemek yiyemezdi.

Öyle ya, bir oğlu, bir kızı vardı!

Daha dün akşam doğal geliyordu bu, ama şimdi usa sığmaz, yakışsız, inanılmaz bir şeydi.

Hiçbir şey inanılacak gibi değildi. Örneğin Orléans'da bir albayın kızıyla evlenmiş olması! Ya, Lamarck'ta doğmuştu karısı, bir levazım albayının kızıydı!

On sekiz yıldır, yemeklerini belli bir saatte, düzgün bir evde, temiz bir örtü üzerinde yiyordu, on sekiz yıldır, sabahları çantasını, melon şapkasını alıp yola çıkıyordu.

Çocukları bile vardı! Antoine'ı pek sevmezdi, Antoine çirkin-di daha çok, ortanın altında bir kafası vardı, ama Hélène'e keyifle bakardı.

Ne var ki, pek tanımazdı onu. Çok konuşmazdı, kendisiyle de fazla konuşulmazdı. Evliliğin ilk günlerinden sonra alışkanlık başlamıştı, ortak bir anlaşma gibi. Karısıyla aynı yatakta yatarlardı. J.P.G.:

— İki özel ders daha buldum, derdi.

Ya da karısı bir şey söylerdi:

— Banyo için linolyum muşambası ısmarladım.

Birlikte yaşarlardı işte, hepsi bu. Birbirlerine söyleyecek neleri olabilirirdi başka? J.P.G. çocuklarına ne anlatacaktı?

Yüzünü sildi. Kendini bütünüyle, sokağın öbür yanındaki bir vitrinde görüyordu, böyle olduğuna şaşıyordu.

Neden gidip açık açık görüşmeyecekti Mado'yla? Berber dük-kânında değil. Çıkmasını bekleyecekti. Bir döşeli oda kiralamış olmalıydı ya da otelde kalıyordu.

Yüzüklerinin iki bin frangını geri verecekti...

Sırf bunu düşünmek bile ellerine bir ıslaklık veriyordu. Kimi anlar hava öyle elektrik yüklüdür ki, insanlar, hayvanlar, bütün doğa, kopması yaklaşan fırtınayı sıkıntıyla bekler.

Bu durumdaydı. Elektriklenmişti. Yerinde duramıyordu. Her yanından rahatsızdı. Bir şeyler olacağını seziyordu. Ama ne?

Köşedeki tütüncüye girdi, çinko tezgâha açılan küçük kapıdan geçti, bir perno daha içti.

Birdenbire başını kaldırdı, ürpererek önüne baktı. Hiç farkında olmadan yere tükürmüştü:

On sekiz, hatta yirmi yıldan beri yapmadığı bir şeydi bu. Bütün öteki alışkanlıklar da geri gelecekler miydi?

Çabucak Mado'yu görmek, onunla konuşmak, hemen gitmesi için yalvarmak gerekiyordu.

Yoksa her şey yıkılacaktı! J.P.G., her şeye karşın pek içten olan bir havaya şimdiden yabancıydı. Saat kulesinin memuru önünden geçerken, selamını almayı unuttu. Her zamanki gibi başını kaldırıp saate bakmadı.

Kendi kendisi değildi, yürüyüşü kendi yürüyüşü değildi, yüzü de, bıyıklarına karşın, kendi yüzü olmaktan çıkmıştı.

Onu yeniden içeriye atmaya hakları var mıydı? Kimi suçlar için zaman aşımı vardır. Ama bir cinayet için?

Bir avukata danışması gerekirdi. Yok, yok, avukat şaşardı, belki de bir şeylerden kuşkulanırdı!

J.P.G., Palais Sokağı'nda dolaşıp duruyordu, sokağın deviniminin değiştiğini fark etmiyordu: liseli çocuklar, ufak topluluklara ayrılmış, kaldırımı izliyorlardı, 4-B'liler dönüp kendisine bakıyorlardı.

Biri sessizce önünde durdu da ondan sonra fark etti bunu. Oğlu, uzun süre bekledikten sonra:

— Eve gelmiyor musun? diye kekeledi.

— Az sonra.

Antoine üzüntü içinde, arkadaşlarına katılmaktan sakınarak uzaklaştı. Çok arkadaşı da yoktu ayrıca, çünkü öğretmen oğluydu, gammaz sayarlardı onu.

Kendisi gibi bir başkası da kaldırımında bekliyormuş gibi geldi J.P.G.'ye. Adamı gözden geçirdi, elli altmış yaşlarındaydı, oldukça kötü giyinmişti. Mesleği, toplumsal düzeyi anlaşılmıyordu.

Ayakta duruyor, berber salonunun kapısına bakıyordu, kapı en sonunda açıldı. Mado göründü, sokağı geçip yabancının koluna girdi.

Bu iş öylesine basit olmuştu ki, J.P.G.'nir: ağzı açık kaldı. Mado'yu karşıdan görmüştü, iyice tanımişti onu. Hatları aynıydı, yüzünün anlatımı da öyle.

Allığı pudrayı çok bol sürerdi hep. Şimdi manikürcüydü, üstelik mesleği de bunu gerektiriyordu.

Kır saçlı adamın kolunda gidiyor, öğretmen de elinde olmadan, on metre arkadan geliyordu. Yanındakinin koluna asılmak da eski huyuydu! Bir bu davranışı bile bütün kişiliğini ortaya koyuyordu! Bir erkeğe gereksinimi vardı! Kendisini beslesin diye değil! Bir şeyini almak için de değil, tam tersine, vermek için!

J.P.G., yaşlı adama onun baktığından, çoraplarını yamadığından, akşamları yatağında ona bitki çayı verdiğinden hiç kuşku duymuyordu.

Mado'ydu o!

Ne var ki, kalınlaşmıştı. Beli belli değildi artık. Genişlik, omuzlardan kalçalara dek aynıydı, hatta her adımda, giysiyi kıvrıran et kabartıları belli oluyordu.

İyi giyinmemişti. Çorapları pamuktandı, ökçeleri de bozulmuştu. Ama adamın kunduraları, rengi gitmiş, eski, kahverengi kunduraları daha da berbattı.

Mado, parfümeride çalışmaya daha o gün başladığı için, yanındakine olanları anlatıyor olmalıydı.

J.P.G. onları bulanık bir kıskançlıkla izlemeye başlıyordu.

Gittikleri yola dikkat etmiyordu. Yalnız iki sırta, Mado'nun ensesine bakıyordu, Mado'nun ensesi şaşılacak derecede taze kalmıştı, onun bütün teni böyleydi, bebek tenleri kadar açık ve yumuşaktı.

Palais Sokağı'ndan çıkmışlardı. Dar bir sokağa girmişlerdi, limana, fener kulesinin yakınlarına, lokantalarla meyhanelerin sıralandığı yere.

La Rochelle'i tanıdıkları anlaşılıyordu. Köşedeki lokantaya girdiler, altı masa vardı içinde, yalnız alışkın müşteriler gelirdi buraya.

J.P.G., buraya hiç gelmemiştir. Her zaman kaskatı, gözlerini önüne dikip geçerdi.

Bugün böyle çantasız, ama gene de kentte dolaşırken nasıl bir görünüşü vardı acaba? Kâğıt örtülerle kaplı, küçük masaları gördü. Her birinin üzerinde bir tuzlukla bir hardallık vardı, kopya kâğıdıyla yazılmış bir yemek listesi vardı. Sola, pencerenin yanına yerleşmişlerdi, Mado da limanın devinimini izlemek için perdeyi çekmişti.

J.P.G. öylesine şaşırmişti ki, az kaldı bir kamyonete çarpıyordu. Üç perno eline ayağına bir ağırlık veriyordu, ateşini de gidermemiştir.

Birden, Vial'in, öğrencisinin değil, öğrencisinin babasının kaldırımında yürüdüğünü gördü, bir açıklamadan sakınmak için saat kulesine, sonra Mail'e doğru atıldı.

Evine dönmek zorundaydı. Başka yolu yoktu. Ne olacaksa olacaktı. Sabahki gibi, çabucak koridora girdi, bir konuşmanın birdenbire kesildiğini sezer gibi oldu.

Sofraya oturmamışlardı daha. Hiçbir zaman kendisi gelmeden yemek yemeye kalkmazlardı.

Yemek odasıyla bahçe arasındaki camlı kapı açıktı, kedi de boylu boyunca eşikteki mavi taşın üzerine uzanmıştı. Antoine sabahki olayı anlatmış, başını önüne eğiyordu.

Hélène, huzursuzluğu dağıtmak için hemen çerezleri getirdi.

— Yiyelim, dedi.

Turplar, anuez filetoları vardı. J.P.G., tuzluğu, hardallığı düşündü, hiç farkında olmadan, iki dirseğini masanın üzerine koydu, hiç görmemişlerdi böyle yaptığını.

Karısı da Mado kadar şişmandı, ama onun kadar pembe değildi, onun kadar taze kalmamıştı. Eskiden beri donuk bir görünüşü vardı, sanki bütün kişiliği kül rengi bir tle bürünmüştü.

Eskiden beri yorgundu bir de. Pek dışarı çıkmazdı. Hep bir şeylerden yakınırdı, bir odadan bir odaya sürüklenip dururdu.

J.P.G. ne yaptığını bilmeden bir turp aldı, orpington tavuklarının kırmızımsı bir renk verdiği bahçeye bakarak kıtırdattı.

Hlne, babasının yardımına koşmak istercesine, beş yumurta bulduğunu haber verdi. Madam Guillaume:

— Pazardan daha pahalıya mal oluyor, diye belirtti.

Antoine'ın gözkapakları kızarmıştı. İki de bir burnunu eki-yordu. En sonunda annesinin sabrı tükendi:

— Mendilin yok mu senin? dedi.

Saatin tik-takı, mutfakta kaynayan suyun ıslığı duyuluyordu. Hlne kalktı, dana etiyle pre getirmeye gitti.

Ama kendisi ne denli gerinirse gerinsin, güneş duvarı ne denli parlattırsa parlatsın, Hlne ne denli gönülden çalışsa çalışsın, hiçbir şey bugünü normal bir gün gibi, bu yemeği normal bir yemek gibi görmeye elvermiyordu.

Madam Guillaume da ne diye açık açık:

— Bu sabah ne oldu? diye sormuyordu.

J.P.G. kendiliğinden de aardı ya, nasıl başlayacağını bilemi-yordu. Kendisini incelediklerini, her zamanki gibi olmadığını hepsinin de –hatta Antoine'ın bile– fark ettiğini seziyordu.

Bıyıklarıyla oynadı, tuhaf bir biçime girdiklerini sandı, ksrd:

— Daha dn dana yemiştik, diye mırıldandı.

Hlne kibar kibar:

— nceki gün, diye düzeltti. Ama o kızartmaydı.

Karısı, kaygılandırılmak istemeyen bir hastasına bakar gibi, gizli gizli kendisine bakıyordu. J.P.G.'nin görünüşü böylesine görülmedik bir görünüş müydü? En sonunda korkup telaşlanmaya başlıyor, hiçbir yere bakmayı göze alamıyordu, elleri rahatını kaçıyormuşçasına, beceriksizce yiyordu.

Ne olursa olsun, evindeydi. Ama kendini kendi evinde duy-
mak için harcadığı çabalar boşa gidiyordu. Karışık bir şeydi bu.
Bir suçlu gibi davranıyordu, darbeler, serzenişler bekliyordu sanki.

Gene de yemek bitti. Hélène, evlendikleri sırada albayın bir
kardeşinin armağan ettiği Japon fincanlarında kahve getirdi.

Madam Guillaume ancak o zaman ilgisiz bir sesle:

— Ne yapacaksın? diye sordu.

J.P.G. kızardı. Yanaklarını, kulaklarını bir ateş sardı. Gözleri
parladı.

— Bilmiyorum.

Karısı ne demek istiyordu? O ne yapabiliirdi?

— Vial'ler olay çıkarmayı sever.

Antoine odasına gitti, işe karışmamayı daha uygun buluyordu.

— Evet... diye fısıldadı J.P.G.

Güç iş! Kendisine akıl verecek, yardım edecek biri gerekliydi,
örneğin Mado gibi biri. Bunu düşünmek bile kızarmasına yol
açtı.

Karısı neden böyle bakıyordu yüzüne? Neden daha açık
konuşmuyordu?

Hep böyleydi! Bir sözcük söylerdi, şöyle, sonra bir sözcük
daha. O ince dudaklarıyla, bakışı durgun ve üzgün...

Sümüklünün birini hırpaladı diye kurbanlık koyun tavırları
mı takınsındı?

Hasta ediyordu bu onu. Dışarıda, tanımadığı insanların ara-
sında bulunmak gereksinimi duyuyordu.

— Gidiyor musun?

— Evet.

Karısı nereye gittiğini sormayı göze alamadı. İçini çekmekle yetindi.

— Bu çok, *çok* tatsız bir iş.

Hélène de:

— Kahveni içmiyor musun? diye mırıldandı.

Kahvesini içip içmemesi gerektiğini kendisi biliyor muydu? Gene de çok normal bir çıkış oldu bu çıkışı, çantasını her zaman-ki gibi büktü, pek dik durdu, şapkasını da her zaman yaptığı gibi biraz öne eğdi.

Ama sokağa çıkınca, koşma isteğine karşı koymak zorunda kaldı.

III

J.P.G., akşam saat yediye doğru geri döndüğü zaman, evin havasını duyar duymaz hepsini anladı: yemek odasıyla salon arasındaki kapı açıktı, içinde frenk likörü bulunan ufak sürahi açılmıştı, duyulan bir şeydi bu; hem de koridordan. J.P.G., karısının sesini duyuyordu, evde birileri olduğu zaman duyulan sesini.

— Gelen odor, hiç kuşku yok, diyordu karısı.

Sonra sigara kokuyordu. J.P.G. surat asmadı, hiçbir duygusunu açığa vurmadı. Islanmıştı, saat dörde doğru bir sağanak bastırmıştı La Rochelle'i, ama o gene de, sahipsiz bir köpek gibi dolaşmayı sürdürmüştü. Ayaklarını uzun uzun paspasa sürdü, salonun kapısını itti, yarı karanlığın içinde, doktorun iri, kırmızı kafasını, kenevir rengi çene sakalını, sigarasının parlak ucunu gördü.

— Düşünün, tam geçerken...

Hemen Madam Guillaume atılıyordu:

— Doktor, elini sıkmadan gitmek istemedi.

Salonu alacakaranlık bastırmıştı, sigara kokusuyla likör kokusu birleşerek içtenliğini artırıyordu.

— Lambayı yakayım... dedi Madam Guillaume.

— Yok canım, yok, diye atıldı doktor. Bir dakikadan fazla kalmayacağım.

J.P.G., hiç şaşırmamıştı, çünkü karısı hastalıktan çok korkardı, azıcık bir yeri ağrıdı mı ne yapıp yapar, onu bir dost olan Digo- in’la karşı karşıya getirmenin bir yolunu bulurdu. Bir bütünün parçasıydı bu: sofrada önce ona yemek verdiği, giderken şapkasını uzattığı, evliliklerinin ilk haftalarından beri bir yaşam sigortasın- dan söz ettiği gibi, sağlığında da ilgi gösterirdi.

J.P.G. sert davranmak niyetinde değildi, gene de sol bileğini doktora uzattı. Ağzı açık kaldı doktorun.

— Ama... Muayeneye gelmedim ki ben... Hasta değilsiniz ya? Madam Guillaume karıştı hemen:

— Pek iyi olduğunu da söyleyemem doğrusu, dedi.

Olup bitmişti işte! Digo- in, bir elinde gümüş saati, J.P.G.’nin nabzına bakıyordu. Hélène, yemek odasında, sofrayı hazırlamaya başlıyordu. Antoine, odasında ödevlerini yapıyordu.

— Bir rahatsızlık duyuyor musunuz?

— Hayır.

— Bana kalırsa, son zamanlarda fazla yorulmuşsunuz. Sinirli buluyorum sizi, ama korkulacak bir şey yok.

J.P.G. gülümsemek niyetinde de değildi. Kendisini dinleyen hekimin soluğu yüzüne geliyor, ciddi ciddi dinliyordu. Madam Guillaume kibarca:

— Bizimle yemek yemeyecek misiniz, doktor? diye sordu.

— Olanaksız. Karım bekliyor.

Sonra gene kibarlıklar. Bitkinlikten gözlerinin altı morarmıştı J.P.G.’nin, bacakları yorgun, midesi rahatsızdı. Gene de, Digo- in gider gitmez, yemek odasındaki yerine, buğulu çorba kâsesinin önüne oturdu. Karısı karşısındaydı, kızı sağda, Antoine solda. Çorba kâsesinin üst yanında, pembe ipekten, geniş bir abajur asılıydı.

— Felsefe hocası geldi, işlerin düzelmek üzere olduğunu söylemeye. Hastalanmışsın gibi, cuma günü derslerine yeniden başlayacaksın.

Başıyla bir “evet” yaptı. Hiç kimsenin canını sıkmak istemiyordu. Gecenin onuna dek, sıkıntı içinde, yalnız kalacağı zamanı bekledi.

Çocuklar onu öpüp, odalarına gittiler. Madam Guillaume soyunmaya başladı, J.P.G. de tuvalete gitti, sürgüyü çekti.

Acılı bir çizgi vardı alnında, tükürüyor, kurumuş gırtlaklarını ıslatamıyordu.

Tuvallette hiçbir işi yoktu, yalnız olmaktan başka. Bir ayna bulunduğu için, kendine baktı.

Hep kendi kendisiydi, bıyıklarıyla, sık saçlarıyla, fındıklar gibi iri, kahverengi gözbebekleriyle. Bıyıklarını sakladı, iki eliyle, ama yüzünde hiçbir şey değişmedi.

Kapı itildi. Madam Guillaume kaygılanmıştı.

— Ne yapıyorsun?

— Şimdi geliyorum.

Burada duruşuna bir neden göstermek için musluğu açtı. Sonra hiçbir geçiş, hiçbir ara olmadan gece başladı. Yeşil, kuştüyü yorganın altına, şimdiden ısınmış olan karısının sağ yanına, büyük, ceviz karyolaya yatmış buldu kendini. Başının yanında duran armut biçimi düğmeye bastı, ışık söndü, pencerelerin perdeleri ardında mavimsi gece görüldü.

Yağmur durmuştu. Sert, soğuk bir sağanak, yelin eğdiği yağmur taramaları olmuştu yalnızca. Ama bu, J.P.G.’ye alçaltıcı bir ıslanmış köpek duygusu vermeye yetiyordu.

— İyi geceler.

— İyi geceler. İyi misin?

— Evet.

Bundan böyle saatleri, dakikaları, birer birer, ağır ağır, zorlukla yığmak gerekiyordu. Önce, Madam Guillaume uyur gibi göründü; soluk alışı düzgünleşti, istemdişi birkaç devinimden sonra kımıldamaz oldu.

Ama daha çeyrek saat geçmeden, J.P.G., karısının uyanık olduğunu sezdi. Bunu nasıl anladığını söyleyemezdi ya karısı uyanıktı, hatta gözlerinin açık olduğuna, soluğunu dinlediğine yemin edebilirdi.

J.P.G., ne denli iyi niyet gösterirse gösterebilir, uyur gibi yapamıyordu. Terliyor, beş dakika bile aynı durumda kalamıyordu, döndü mü istemdişi bir mırıltı çıkarıyordu.

Gözlerinden ayrılmak istemeyen, bir düzene girmeye bile yanaşmayan görüntülerle çarpışıyordu. Sabahki dersi, arkasında güzel hanımın yatak yaptığı pencereyi, içinden geçtiği pembe avluyu yeniden görüyordu.

Gözünün önüne La Rochelle sokaklarında tuhaf yaşlı adamın koluna girmiş yürüyen Mado geliyordu.

Bilgi toplamıştı. Her şeyi biliyordu şimdi. Böyle şeylere alışık olmadığı için, insanlara sorular sormaktan uzun süre çekinmiş, masaları kâğıt örtülü, küçük lokantaya bile girmişti en sonunda.

Çift, üç gün önce, iş bulmaya gelmişti. Kâğıtlarında, Cognac'tan geldikleri bildiriliyordu.

Kadın hemen berberlerin adresini sormuş, berberleri dolaşp, manikürcülük yapmak istediğini bildirmişti. Adam eski bir konak şoförüydü, meyhane meyhane dolaşmış, daha o gün öğleden sonra iş bulmuştu: bundan böyle, eski bir kamyonetle, Merciers Sokağı'ndaki bir bakkal hesabına, köylerde peynir satacaktı.

Odaları lokantanın üstündeydi.

— Bir oda mı? diye sormuştu J.P.G.

— Evet, tek yataklı bir oda.

Kıskanç değildi, ama bilmek istiyordu. Odayı görmeyi de çok isterdi hatta. Demir karyolalı, pispin dolaplı, kül rengi örtülü, duvarları kireçle sıvanmış bir oda getiriyordu gözlerinin önüne.

Mado'nun mor vitrinli berber dükkânından çıkmasını beklemişti gene. O otele dönerken uzaktan izlemişti, Mado otelde eşiyile buluşmuştu.

Şimdi yorgundu, hiç bu kadar yorulmamıştı ömründe. Elleri, ayakları demir çubuklarla vura vura kırılmış gibi bitkindi, gene de yerinde duramıyordu.

Karısı ne bekliyordu peki? Karanlıkta yanına uzanmış da ne düşünüyordu böyle?

Burada bulunması bir yanılsama değil miydi? Her şey bir yanılsama değil miydi, ev bile, bitişik odalardaki çocuklar, sakın yemek odası, kümes, kısacası her şey, bıyıkları bile, melon şapkası bile, düzelterceği ödevler bile!

Kimsecikler de bilmiyordu! Nesnelerin gerçekliğinden kuş-kullanılmıyordu kimse! Hepsi çevresinde yaşıyordu sanki doğal bir şeymiş gibi!

Başı duvardan duvara vurdurtacak bir şeydi bu, hele şimdi, her şey bittikten sonra!

Öyle ya, bir şeyler olacaktı. Başka türlü olmasına olanak yoktu...

J.P.G. bir avukata gidip görüşmeliydi. Zaman aşımı konusun-da bilgi edinmeliydi.

Sıcak geliyordu. Yanakları yanıyordu. Kalkmak, koca bir bardak dolusu su içmek, uzaktan serin bir banyo etkisi uyandıran pencerede bir saat kalmak isterdi. Ama karısının sesini şimdiden duyar gibiydi:

— Nereye gidiyorsun?

Hiçbir yere gitmiyordu! Bilmiyordu! Gerekli olan, düşünmekti! Bunun da çaresi yoktu.

Gerçek hangisiydi? Coligny Caddesi'ndeki ev mi, yoksa gerisi, eskiden olanlar mıydı?

Bilmiyordu artık. Bu soruyu on sekiz yıldır hiç sormamıştı kendine, mutlu muydu, davrandığı gibi davranmaya hakkı var mıydı, düşünmemişti.

Yapılması gereken her şeyi, sabırla, dürüstlikle yapıyordu.

Bütün öğretmenlerin oturduğu semtte bir villa kiralamıştı, sonra, biraz para yapar yapmaz, ödeme kolaylıklarıyla bu villayı satın almıştı.

Mobilyalar sağlamdı. Bunlar da alınması uygun düşen mobilyalardı.

Bir karısı vardı, çocukları vardı. Hepsinin de üstü başı düzgündü.

Ama işte, her şeye karşın, bunda gerçeklik havası yoktu! Karısı yanına yatmıştı ama kendisi hiçbir şey söyleyemezdi ona. Akşam yemeğinde Antoine'a bakmıştı da, Antoine kendi oğluymuş gibi bir duygu uyanmamıştı içinde.

Hepsi onu gözetlemiş, doktor getirtmişlerdi, öğleden sonra da ısrarla kendisinden söz etmişlerdi kuşkusuz.

Öte yandan, rıhtımlarda, birinci kattaki odada, altı masalı lokantanın üzerinde, Mado bir eski şoförün yanına yatmıştı!

— Adımı duymasın da, diye düşündü birden J.P.G., dizleri titredi.

Çünkü adını biliyordu, öyle ya, o bulmuştu sahte kâğıtları! Şimdi adının Jean-Paul Guillaume olduğunu biliyordu. Biliyordu...

Madam Guillaume kımıldamıyordu, çarşaflar içinde ağır ve ılık, canlı, kulağı kırışte!

1905'e doğru ne yapıyordu acaba? Hélène şimdi Coligny Caddesi'ndeki villada nasıl yaşıyorsa, o da Orléans'da öyle yaşıyordu. Annesinin ev işlerine yardım ediyordu. Piyano çalışıyordu, giysilerini kendisi dikeyordu, yılda birkaç kez de baloya gidiyordu!

1905...

J.P.G., 1904'ü düşünmüyordu, 1906'yı da düşünmüyordu. Bunca yıldan sonra yalnız biri sayılırdı, önemli olduğu için değil, belirli anılar bu yıla bağlandığı için.

1905'te Uluslararası Liège Panayırı vardı.

J.P.G., Paris'te doğmuştu, adı Vaillant'dı, Ternes Alanı'yla Bastille arasında yaşırdı.

Evrensel Sergi'yi, büyüğünü, Eiffel Kulesi'ni, Grande Roue'yu kaçırmamıştı, çünkü çok gençti.

Ama 1905'te bir erkekti. Öğrenimini bitirmişti. Dört dil konuşuyordu. Yazın, şeridi renk renk, geniş kenarlı, düz bir şapka, ufak bir muşamba pardösü, kaz pisliği renginde, düz, uzun kunduralar giyerdi.

Donuk rengini, parlak gözlerini daha iyi belirten, hafif favorileri bile vardı.

Önce, Opera Alanı'ndaki Büyük Otel'de resepsiyon ve telefon işinde çalışmıştı, Mado'yu orada, barda tanımıştı.

– Uyuyor musun? diye fısıldadı Madam Guillaume.

Karısı ağır ağır dönüp içini çekerken, o soluğunu tuttu, yanıt vermedi.

Şimdi tutup Polti'nin adını ansa, onun, karısının, kılı bile kıpırdamazdı! Polti ne olmuştu, kendisi de bilmiyordu ya.

Polti o zamanlar Paris'te kumarla uğraşırdı. J.P.G. gibi esmerdi, uyumadan günler, geceler geçirebilirdi. Hiçbir şeyden, hiç kimseden korkmazdı, polisten bile korkmazdı.

Kumar yasak olduğu için bir göç arabası satın almış, gereken her türlü gereci doldurmuştu içine, masalar, halılar, ruletler, iskemleler, hatta bir de küçük içki tezgâhı koymuştu.

Sabahları, Caumartin Sokağı'ndaki otel odasında, J.P.G.'nin telefonu çalardı:

— Villiers Caddesi, 16 numara...

Genç Vaillant'ın kendini yaşamın akışına bırakmaktan, Ritz'de ya da Crillon'da yemek öncesi içkisini içmekten, meyhanede öğle yemeği yemekten, öğleden sonrayı koşullarda geçirmekten başka işi yoktu. Dil bilmesi yabancılarla arkadaş olmasını sağlıyordu. O zamanki deyimle bir aile çocuğu diye tanıtıyordu kendini onlara.

Akşamları, Villiers Caddesi'nde kumar oynamaya götürüyordu onları, Polti birkaç saat içinde kumarhaneyi hazırlamış oluyordu, polis gelecek olursa, gece bile bir başka yere taşınırlardı.

Ayda en çok dört beş kez Paris'e gelen, Hollandalı bir fabrikatör tutmuştu Mado'yu. Güzel bir kızdı, Vaillant'dan biraz yaşlıydı, ona çocuk gibi davranırdı.

1905...

— Liège Panayırı'na gidip bir dolaşabiliriz, demişti Polti. Spa'da, çok yakınında kumarlar döner.

Yarım düzinelik bir takım Belçika'ya gitmişler, Avroy Bulvarı'nda en iyi otele yerleşmişlerdi.

J.P.G., oraya bir daha hiç dönmemişti, ama, kent, Meuse'ün üzerindeki yeni köprü, yeni mahalle, yabancı bitkiler bahçesi bütün açıklığıyla gözlerinin önüne geliyordu...

Halkın gözleri önünde çikolata yapan kocaman makineleri bile yeniden görüyordu, kokusunu duyar gibi oluyordu.

Çetenin içinde bir oğlanın cüzdanları aşırnak gibi bir hastalığı vardı, on beş gün sonra sınırdışı edilmişti.

Ne olmuştu o? Adı Victor'du, hep kırmızı kravatlar takardı...

Polti, Spa'da, gazinoda çalışıyordu. Bakarada hile yaptığından ancak bir ay sonra kuşkulananmışlardı, ama kanıtlama olanağı bulunamamıştı.

Mado haftada iki üç kez gelirdi. Meuse üzerinde, kayıkta, gerçek sevgililer gibi dolaşırlardı. Arada sırada, Mado zengin bir yabancıyla tanıştı mı Polti'ye getirirdi, büyük kahvenin arka odasında bir poker masası kurulurdu.

— Uyuyor musun?

J.P.G. homurdandı. Yanındaki Mado muydu, karısı mıydı, pek bilemiyordu artık. Kulakları yanıyordu. Kaslarını kımıldatmak, bütün varlığını sarsıp silkelemek için çok şeyler verebilirdi.

Ama buna olanak yoktu. Sonunun neye varacağını da iyi biliyordu.

Sonra bir gün Polti mevsim boyunca Baden-Baden'da kalmaya karar vermesin mi? Mado'nun Hollandalısı var, o kadar uzaklaşamaz Paris'ten. Vaillant da Mado'yla kalmaya karar veriyor.

J.P.G., çabalıyor, karısı da yarı karanlıkta, dirseğine dayanmış ona bakıyor. Düş gördüğünü, ateşi olduğunu sanıyor.

Oysa muşambayı, düz şapkayı, altın saplı kamış bastonu yeniden görüyor.

Belleğinde gölgeler kaynaşıyor: önce Victor ve kravatı, sonra Polti, polis kollarını, ceplerini aramak için oyun salonundan dışarı çıkardığı zaman bile istifini bozmayan Polti.

Gülümserdi, bütün ak dişlerini, J.P.G.'nin dişleri gibi sapasağlam dişlerini göstere göstere!

Karısı hep içini çekerek ona bakıyordu. Ne düşünüyor? Evet, ya, ne düşünebilir?

Bir gazinonun oyun odalarını, büyük otellerin barlarını, büyük yarış günlerinde jokeylerin tartıldığı yeri, Mado gibi bir kadının debdebeli zamanlarında giydiği çamaşırları görmedi ki.

Derken Polti, Baden-Baden'da, Vaillant ile Mado Paris'teler. Hollandalı ve karısı bekleniyor. Gelmiyor. Sekiz gün geçiyor,

evinde, karısıyla çocuklarının arasında, bir damar tıkanmasından öldüğü öğreniliyor birden!

Hep 1905'te mi? Ne olursa olsun, Ağustos ayında. Paris boş. Vaillant'ın Trouville'e gitmeye parası yok, Mado da borçlu.

Hava sıcak, Madam Guillaume'un altındaki yatak kadar sıcak. Lokantalarda, barlarda krediler azalıyor. Tanıdık metrdotellerin çoğu gitmiş.

Mado yeni bir sevgili arıyor, ama kendisini Polti kadar kurnaz sanan Vaillant başka türlü bir şey kuruyor kafasında.

Mado olabildiğince zengin bir sevgiliyle dönecek dairesine. Vaillant tam zamanında içeriye girecek, bir ağabey süsü verecek kendine, tehdit edecek, elinde tabanca, tazminat isteyecek, okkalı bir para koparmadıkça uzlaşmayacak...

Madam Guillaume ne düşünüyor böyle, yatmasına karşın hiç uyumayan, ikide bir kocasının nabzına bakmak için bileğini tutan Madam Guillaume ne düşünüyor? Kocasını mı? Kocasını bile değil, öyle ya, adı Guillaume değil ki onun? J.P.G., Guillaume'un kim olduğunu bilmiyor! Bu addaki pasaportu İtalyan Bébert sattı, Ak Alan'ın birahanelerinden birinde sahte belgeler satan Bébert!

— Vaillant olayı...

Karısı anımsar belki. Bütün gazeteler sözünü etti. Çünkü Mado bayağı zengin gibi görünen bir adam getirmişti eve. Adam Eure'lü bir uncuydu.

Vaillant tehditler savurarak fırlayıverdi, öfkelenmiş kardeş rolü oynadı. Ne var ki, uncu bunu böyle almadı. Genç adamı omuzlarından yakaladı. Polisle tehdit ederek dışarı atmak istedi onu.

Vaillant ürpermişti, hırıltılar çıkarıyordu, gerçekten ateş etti, üç kez, düşmanının karnına karnına. Adam kapının aralığına düştü.

Antoine yarınki dersleri düşünerek uyuyor. Hélène de düşünde tavukları görüyordur belki. Madam Guillaume, kocasının sinirlerini yatıştırmak için çok iyi ilaçlar düşünüyor olmalı. Çok sevdiği ıslak bezlerden hâlâ söz etmemiş olması şaşılacak bir şey.

Vaillant on beş gün saklandı. Bir sabah, üç polis müfettişi üzerine atıldı, otel odasında, yatağının içinde, kısıvrak yakalayıverdiler.

Az önce, gümüş saatine bakarak nabzını tutan şu Digoin budalasına ne demeli peki!

1905... 1906...

Başka insanlar için gazetelerde bir yazı dizisi gibi bir şeydi bu. *"Vaillant inkâr ediyor... Vaillant itiraf ediyor... Vaillant'ın duruşmasına başlanıyor..."*

Sonra savunma oluntuları.

"... hiçbir zaman aile mutluluğu tanımamış, yolunu şaşırmış bir genç..."

Doğru. Vaillant'ı yaşlı bir teyze büyötmüştü, çünkü büyükleri Bordeaux hattında, bir tren kazasında ölmüştü. Ama yaşlı teyze anayı babayı aratacak bir kimse değildi.

Savcı haykırıyordu:

"... bu genç adam iyi bir eğitim gördüğü için sorumluluğu daha büyüktür ve..."

On yıl kürek mahkûmluğu! Cinayete karışmamış olan Mado, şantajda suç ortaklığı ettiği için yalnızca altı ay yemişti.

Gene yağmur yağıyor. Kümesin üstündeki çinkoya damlaların düşüşü duyuluyordu. Madam Guillaume sızmış anlaşılan.

Bereket versin, La Rochelle'liler anımsamıyor, çünkü öteki mahkûmlarla birlikte Vaillant'ın da geçtiğini gördüler, omzunda bir yorgan, sırtında torba, ayaklarında tahta ökçeli postallar...

Bilmiyorlar!.. Hiç kimse bilmiyor!.. Gemideki kafes gibi bölmeler... Akşamları, arkadaşlarını eğlendirmek için göbek atan komşu...

J.P.G.'nin her yanı ağrıyor. On sekiz yıldan beri, insanların tropik bölgelerin güneşinden söz ettiğini duydu da hiçbir şey söylemedi. Zindandan söz eden gazeteler okudu... Küçük, temiz, cici bir villası var, olabildiğince güneş giriyor içine. Bir dolap dolusu beyaz çarşaf, örtüler, saksılarda çiçekler, küçücük bahçenin dibinde tavuklar, duvarlarda La Rochelle'in resimleri.

— Anandan babandan hiç söz etmezsin, demişti bir gün kızı.

Hangilerinden? Gerçeklerinden mi? Kendisi beş yaşındayken öldü onlar. Guillaume'unakilere gelince, kimdirler, yaşıyorlar mı, yaşamıyorlar mı, bilmiyor! Kâğıtlara göre, Jura'da doğmuş, ama hiç adım atmadı oraya.

İki yıl Guyane'da kaldı. Bir gün iki mahkûm kaçmaya kalkmıştı. Vaillant da onlara:

— Paris'e varır da Mado adında, güzel, sarışın bir kıza rastlarsanız, beni buradan çıkartmaya çalışmasını söyleyin, demişti.

Binde bir şans vardı. İki adamdan biri yolda ölmüştü, öteki sapasağlam varmıştı. Nasıl bulmuştu Mado'yu? Altı ay sonra, Vaillant *planı*, yani kaçmak için gereken parayı almıştı.

Şu Vial mankası da birazcık hırpalandı diye boğazlanan hayvanlar gibi zırlıyordu!

Ayak basılmamış ormanı, Venezuela'da geçen ilk saatleri, biraz daha para yollaması için Mado'ya yazılan mektupları anımsamak daha iyi.

— Uyuyor musun? diyor karısı gene.

Düşünmeden "evet" diye yanıtlıyor. Cenova yoluyla Marsilya'ya dönmüştü, dördüncü mevkide, güvertede. Mado onu Vieux Port'da, bir otelde beklemişti.

— Ne kadar değişmişsin! demişti.

Kendisi hiç değişmemişti çünkü. Hep öyle pembeydi, hoş kokuluydu, iyi giyinmişti. Küçük otelden tiksiniyordu, diş bardağını temiz bulmuyor, kullanmak istemiyordu.

— Ancak birkaç saat kalabilirim, çünkü haftada dört gün Paris'te bulunan bir bira fabrikatörüyleyim. Yarın akşam geliyor. Sana kâğıtları getirdim...

Guillaume'un kâğıtları!..

Ama parası yok, özür diliyor. Bira fabrikatörü her istediğini veriyor, yalnız para vermiyor.

— Paris'te görünmemen daha iyi. Ne yaptığını, nerede olduğunu yazarsın bana, seni görmeye gelirim...

O gece uyuyamamıştı. Mado banyo yapmamış bir adamla sevişmekten sıkılır gibiydi. Yineleyip duruyordu:

— Bırak uyuyayım, neyin var?.. Seni hiç böyle görmemiştim.

Sonra, sabahın dördünde, J.P.G. gece masasının üzerinde duran üç yüzüğü alıp ayaklarının ucuna basa basa gitmişti.

İki bin frank vermişlerdi. Bir takım almıştı, ayakkabılar almıştı. Önce Lyon'da bir aile pansiyonunda, sonra Orléans'da yaşamıştı, bir iş aramıştı orada.

— Doktoru çağırayım mı?

Karısı birden ışığı yaktı. J.P.G. şaşkın gözlerle bakıyor ona, çünkü odayı tanımıyor, üzerine eğilen soluk, gevşek yüzü bile tanımıyor.

— Çok sararmışsın... İki saattir çırpınıyorsun...

Sararmış mı? O, tersine, kıpkırmızı olduğunu sanıyordu.

— Bir bardak su ver bana... diye mırıldanıyor.

— Rahatsız değilsin ya?

Soğuk su getirmek için, ayakları çıplak, içeriye gidiyor. O içerken bardağı tutuyor. J.P.G.:

— Teşekkür ederim, madam, demek istiyor.

Ya da ağlamak. Ya da...

Hayır! Bilmiyor. Hiçbir şey arzulamıyor, birkaç saat düşünmemekten başka, öyle ya, bir yıkımla bitebilir bu iş.

— Bırak uyuyayım...

Antoine gürültüyü duymuş olacak, yatağında dönüyor, karyolasının gıcirtısı duyuluyor.

Kümesin çinko çatısının üzerine yağmur yağmayı sürdürüyor, camlara ıslak çizgiler çiziliyor: yelin eğdiği uzun yağmur çizgileri, J.P.G.'nin öğleden sonra limanda, Mado'nun girdiği küçük lokantaya girmeyi göze alıp alamayacağını düşündüğü zamanki gibi.

IV

Sabaha doğru sızdı, gözlerini açtığı zaman, yeni kalkmış olan karısı güneşin önünde duruyor, yastığa gelmesine engel oluyordu.

— Kalkmayı düşünüyor musun? diye sordu.

— Neden kalkmayacakmışım?

— Sıkıntılı bir gece geçirdin. Liseye de gitmeyeceğine göre...

Unutmuştu: liseye gitmiyordu; yapacak hiçbir şeyi yoktu! Zamanının bir kurala bağlı olmayışı sabahın ilk saatlerinde olağanüstü bir tat verdi.

Çünkü bu bir tatil günü de değildi. Antoine'ın çabucak yıkanıp giyindiğini duyuyordu, o gidecekti.

Günler zincirinden kopmuş bir gündü bu, J.P.G.'nin öteki günlerden başka türlü yaşayabileceği bir gün.

Örneğin, on sekiz yıl boyunca, her yılki anjinine tutulduğu zaman bir yana, bir kez bile giyinmeden indiği olmamıştı. Bunu yapmak çocuklara da kesin olarak yasaktı. Evde sabahlıkla, keçe terliklerle, saçlarında tokalarla dolaşmak, yalnız Madam Guillaume'un hakkıydı.

Ne demezsin, J.P.G. o sabah, gecelik gömleğinin üzerine pantolonunu geçirip ökçeli terliğini giymek, saçlarını şöyle bir taramakla yetindi.

Bu durumda yemek odasına indi, bahçe kapısında ayakta durduğu zaman, güneşe batmış beyaz gömleğiyle, bir banliyö evinde, pazar sabahının tadını çıkaran bir işçiye andırıyordu.

Karısı herhangi bir şey söylemeyi göze alamadı. Antoine gözlerini saate dikerek ekmeğini sütlü kahveye batırıyordu.

J.P.G. bir bombardıman gecesini geçirmiş kadar yorgundu, ama başının, elinin kolunun boşluğu da tatsız değildi. Bir hasta ya da hastalıktan yeni kalmış bir adam sayılamaz mıydı?

Antoine gitti, babası biraz daha şaşkın buldu kendini, çünkü artık evde yapacak hiçbir şey yoktu.

— Nerede kalacaksın? diye sordu H  l  ne. İlkbaharda   ller belirirdi H  l  ne'in yüzünde.

— Anlayamadım.

— Burasını temizleyeceğim...

Gerçekten de, iskemleleri masanın üzerine koyuyor, masayı duvarın dibine itiyordu. Kapı çalındı, J.P.G. yerinden sıçradı. İki kadın bu gelenin sütçü olduğunu şimdiden biliyorlardı. Şömine-
nin üzerinde para hazırdı, Madam Guillaume sakın sakın açmaya
gidiyordu.

Hava aydınlıktı. Evin bütün kapıları, bütün pencereleri açıktı, derinin üzerinde serinliğin koşuşu duyuluyordu. Bahçede çamaşırlar güneşte kuruyordu. J.P.G. gidip gelirken, mutfığa, çamaşırlığa girerken, bir an avluda oturduktan sonra salona geçerken, limanın gürültüleri dikkate değer bir açıklıkla geliyordu.

Dünkünden çok daha sakindi. Kendini böyle bir duruma sokuşuna nerdeyse şaşıyordu.

Mado'nun La Rochelle'de bulunmasından ne çıkardı? Kendisine rastlamayacaktı kuşkusuz. Tanısa bile, onu yakalattırarak da ne kazanacaktı?

Uzun zaman kalmazdı herhalde. Eskiden J.P.G. de aynı ser-seri yaşamı sürmüştü: sağlam bir işe sarılmadan, kentten kente gidersin; her işi yaparsın; ekmek parayı kazanırsın, sonra bir gün biri çıkar, bir başka kentte daha iyi bir iş olduğunu söyler, alırsın bavulu eline...

Palais Sokağı'nda berber salonunun temizliğine de bakıyor olmalıydı. J.P.G. sabah çok erkenden, saçlarını kestirmeye gitmişti, kalfaların dükkânı temizlediklerini görmüştü.

Mado da dükkânı süpürüyor, aynaları, mermerin üzerine sıralanmış nikelli aletleri parlatıyor muydu acaba?

Hélène çabuk çalışıyordu, devinimleri kesindi, gözlerinde sevinç vardı.

Madam Guillaume, bütün sabah, birinci katın odalarından ayrılmazdı pek. Dolaştığı duyuluyordu. Zaman zaman bir pencerede görünüyordu ya da sahanlıktan sesleniyordu:

— Hélène, fasulyeleri ıslatmayı unutma.

— Hélène, bana giysi fırçasını getir.

J.P.G., hiçbir zaman böyle iyiden iyiye göremediği bu yaşamı belirsiz bir gülümsemeyle izlemişti önce. Evinde oluyordu bu, kendi evinde! Bu aile kendi ailesiydi! Kendi karısı! Kendi kızı!

Ama yavaş yavaş bir rahatsızlık başlıyordu, çok güçlü, çok belirsiz bir rahatsızlık. Gittikçe daha çok kaplıyordu içini.

Hélène geldi, kahve tavelerini avluda bulunan çöp tenekelelerine attı. Bir an, kahve kokusu J.P.G.'yi şaşırttı, istemeden Liège Panayırı'nı düşündü.

Neden böyle olduğunu biliyordu. Kocaman bir kahve kavurma yeri vardı orada, yüz metrelik bir yarıçap içinde, yoğun bir kahve kokusu hüküm sürerdi.

Meuse'ün ordaydı, kiralık gondolların yanında.

Sinirlenmeye başladı. Gözlerini orpington tavuklara dikti, elli yaşlarında, geniş omuzlu, kocaman göğüslü uncuyu yeniden gördü, birdenbire, iki eliyle karnını tutarak düşüyordu.

Boyer! Soyadı Boyer'ydı! Küçük adı gülünç bir addı, Isidore gibi bir şey, ama J.P.G. anımsamıyordu.

Mado'nun davranışı olağanüstüydü, öyle ya, adamın gözlerini kapayacak kadar soğukkanlılık göstermişti...

— Böylesi o kadar tüyler ürpertici değil, diye belirtmişti.

Bu sabah J.P.G.'nin üçüncü sınıflara ders vermesi gerekirdi. Hoş bir şeydi bu, çünkü birinci kattaki çok geniş, çok camlı evlere bakan sınıflardan biriydi.

— Giyinmiyor musun? Tuvalet de temizlensin isterdim, dedi Madam Guillaume.

Ne yapalım! Belki de bütün sabah evin içinde dolaşacaktı. Ama tuvaletini yaptı. Konsolun kendine ayrılmış olan, içinde çamaşırlarıyla başka öteberileri bulunan gözü açtı.

Solda, iki gömleğinin üzerine, ak deriden eldivenler konulmuştu. Sağda kravatları duruyordu. J.P.G. unuttuğu bir kravatı gördü işte, morlu karalı bir kravat-plastron.

O zamandan hiçbir şey saklamadığına göre, *öncesinden* kalmamıştı. Ama hemen sonrasında kalmıştı. Muşamba ve basık şapka ile taktığı kravatlardandı.

Denedi. Karısı içeri girince şaşırdı:

— O eski kravatı mı takıyorsun?

— Neden olmasın?

— Artık takılmıyor da.

— Benim için fark etmez.

Hatta, —ama yalnız aynadaki yansımayla baş başa kaldığı zaman— saçlarını yanaklarının üzerine düşürdü, favorileri andıran bir biçimde.

— Çıkıyor musun?

— Şimdilik bilmiyorum.

Daha doğrusu, çıkacağını biliyordu ya hangi bahaneyle çıkacağını bilmiyordu. Bir şey yapacağını da biliyordu, ama ne yapacağını belirtmiyordu. Yerinde duramıyordu. Uzun parmakları sabırsızlıktan kıpırdayıp duruyordu.

Rastlantı, çıkmasında yardımcı oldu, çünkü kapı yeniden çalındı, pencereden belleticinin iri, kırmızı kafasını gördü. Belletici, Hélène'e bir mektup verdi. Hélène de mektubu kendisine getirdi. Müdür, olabildiğince kısa bir zamanda, odasına uğramasını istiyordu.

— Şimdi gidiyorum! diye haber verdi.

Zerre kadar etkilenmemişti. Tam tersine! Kendinden emindi, utkuyla dönecek bir adam havasındaydı.

— Yalnız, Palais Sokağı'ndan geçmeyeceğim...

Sözünde durdu, Escale Sokağı'ndan gitti. Armes Alanı'nda, Paix kahvesinin kokulu yarı-karanlığına bir göz attı, girip bir perno içmek isteğine karşı direndi.

Müdürün odasına vardığı zaman, içmiş kadar heyecanlıydı. Böyle durumlarda, dudakları karısının dudakları kadar kızarır, rengi canlanır, gözleri bir rahatsızlık etkisi uyandıracak kadar parlak olurdu.

— Girin, Monsieur Guillaume.

Camlı kapıyı güvenle kapadı, masanın yanında dimdik durdu. Müdür kravatı gördü, gözlerinden bir şaşkınlık parıltısı geçti.

— Dünkü üzücü sorunu çabucak çözümlemenin daha iyi olacağını düşündüm, çocuğun babasını buraya getirttim, çok sinirlendiğini söylüyorlardı.

Müdür gene gözden geçirdi J.P.G.'yi, inişsiz, çıkışsız bir sesle sürdürebildi ya, üzerinde bir huzursuzluk da sezilmiyor değildi. Nedenini belirtmezdi. Öğretmenin görünüşünde belli belirsiz

bir biçimde, kuşkulu bir şeyler seziyordu. Bundan sonra, bir yandan konuşurken, bir yandan da onu belli etmeden gözetlemeye hiç ara vermedi.

— İşler düzeldi, Monsieur Vial dürüst, mantıklı bir adam, yalnız kendisine gidip özür dilemenizi istedi. Çok doğal bir şey, ben de kendi adıma söz verircesine, sizin adınıza, söz verdim.

Müdür bir direnme mi bekliyordu acaba? Tam tersine, J.P.G. gülümsedi, başıyla onayladığını belirtti.

— Kabul ediyor musunuz?

— Kesinlikle.

Alay eder gibi söylüyordu bu sözü. Gülümsüyordu! Çok hoşnut görünüyordu!

— Bu durumda söyleyecek bir şey kalmıyor. Yalnız böyle şeylerin bir daha yinelenmeyeceğini umarım. Yaptığınızın özel bir sıkıntıdan ileri geldiğini belirttim...

J.P.G. gene gülümsedi.

— Cuma günü başlayacaksınız işinize, öğrencilerin önünde bu soruna ilişkin bir anıştırmada bulunmayacaksınız.

J.P.G. başını eğdi, hak verdiğini belirtti, selam verip çıktı, her zamanki gibi dikti, pembe döşeme taşlı avludan geçti, öğretmen kapısına geldi.

Müdürün sarhoş olup olmadığını düşündüğünü çok iyi biliyordu. Ama sütlü kahveden başka bir şey içmemişti! Paix kahvesinin önünden geçerken, gene yoldan sapıyordu. Ama bir kez daha direndi. Bir zevki tepmek şehvetli bir şeydi, çerçevenin kapısını itip zile basmak da şehvetti.

Monsieur Vial, dükkânında, kül rengi bir iş gömleği giymiş, suluboya resimlerini camlattırmaya getirmiş bir kadınla konuşuyordu. J.P.G. içeri girince, resimlere dalmış, yeni geleni tanıyacak ölçüde dalmış gibi davrandı.

J.P.G. bekleyebilirdi. Hemen, hele yabancı bir kadının önünde konuşmasını gerektiren hiçbir şey yoktu.

Gene de konuştu, hoş bir şeymiş gibi. Gösterişli bir biçimde şapkasını çıkardı, Vial'in önünde eğildi. Heceleri ayıra ayıra:

— Monsieur Vial, oğlunuz Ernest'e karşı gösterdiğim sertlikten dolayı özür dilemeye geldim. Kendisinin Almanca hocasıyım. Oğlunuzun bulunabilecek öğrencilerin en iyisi olduğunu ve bu işe çok üzüldüğümü de eklemek isterim, dedi.

Kadın kendisine dönmüştü, gözlerini nereye dikeceğini bilemiyordu. Monsieur Vial, elinde bir suluboya resim, kibirli olmaksızın çok sıkılmış gibiydi, bir yanıt arıyordu. J.P.G.'ye gelince, bir daha eğildi, kapıya yöneldi, açtı, çıkıp kapadı, kaldırımında uzaklaşmaya başladı.

Bir panayır günüydü, kent merkezi kalabalıktı, dolup taşıyordu. J.P.G., saat kulesinin hemen yanındaydı, saate baktı ama memura "Merhaba" demeyi unuttu.

— Neden olmasın? diye söylendi birdenbire. Aklına bir fikir gelmişti, hemen benimsiyordu hiç düşünmeden, daha doğrusu, bunun iyi bir fikir olmadığını bile bile uygulamaya kalkıyordu.

Böyle tepeden tırnağa J.P.G. olmamıştı hiçbir zaman. İyice öne eğilmiş melon şapkasının altında başını dimdik tutuyordu. Sert adımlarla yürüyordu. Ne sağa ne sola bakıyordu.

Bir makine adam gibi, berber salonunun kapısını itti, göğsünün daraldığını, bir ara konuşamayacak ölçüde daraldığını hiç kimse fark edemezdi. Şapkasını askıya asarken, koltuklardan birini seçerken ağır davrandı, zaman kazanmak istedi.

Mado'yu görmeye çalıştı ama kadın salonun erkekler bölümünde değildi.

— Saç mı? diye sordu kalfa.

— Evet, saç.

— Manikürcü kadını da bana yollayın, deyiverecekti nerdeyse.

Ama demedi. Boynunun çevresine bir örtü, bir havlu koydular, beyaz bezler arasından çıkan başından başka bir yanı görünmez oldu.

Ayna mı kötüydü, neydi? Ne olursa olsun, yaşamında ilk kez yüzünün bir yanı öteki yanıyla bir değilmiş, burnu iyiden iyiye ortada duruyormuş, yüzünü tam bir yatay çizgiye bölüyormuş gibi geldi J.P.G.'ye.

— Biraz kısaltalım mı?

— Nasıl isterseniz.

İri gözleriyle kendine bakıyor, düşünüyordu:

— Birazdan Mado girecek, beni tanıyacak. Tanır mı acaba?

Mado'dan daha az değişmişti kendisi. Saçları hep böyle sık, kaşları her zaman böyle çok gürdü. En büyük değişiklik bıyıklarındaydı, ama bıyık bir kadını aldatamazdı. Ayrıca Mado gözlerini severdi onun.

— Erkeklerle böyle gözler vermek cinayet, derdi sık sık. Kadın gözleri bu gözler, "kadife gözler..."

Berber saçlarını tersine tararken, J.P.G. ciddi ciddi gözlerini izliyordu.

Biri J.P.G.'nin açık bıraktığı kapıyı kapattı, sokağın gürültüleri azaldı, yeni gürültüler doğar gibi oldu aynı zamanda, bunlar dükkânın içinden geliyordu.

Erkekler salonu ile küçük kadın hücreleri arasında tavana kadar çıkmayan, basit bir bölme vardı. Bu bölmenin ardında makaslar şıkırdıyordu. Biri saçlarını kestiriyordu. J.P.G.'nin tanımadığı bir ses:

— Pek bayağı gibi geliyor bu bana. Hizmetçim bile pazar günleri tırnaklarını kırmızıya boyuyor, diyordu.

— Tırnaklar pek ender olarak, akşamları gümüş rengine boyanır, ama Antoine ikisi arası bir renk yarattı. Bir deneyelim mi dersiniz?

Mado'ydu bu! Sabunluğu, ılık su kupası, küçük ahşap törpüleri, nikel aletleri, yuvarlak manikür masasıyla, bir kadın müşterinin yanına oturmuştu. O bir yandan konuşurken, bir yandan da makaslar şıkırdayarak açılıp kapanıyordu, manikürcü kadın kımıldamadan dururken, berberin kadın müşterinin çevresinde döndüğü anlaşıyordu.

— Kolay çıkar mı bu?

J.P.G.'ye bakan budala da:

— Gazete mi istersiniz? Yoksa bir dergi mi? diye sormak gereksinimini duyuyordu.

Başıyla "hayır" diye işaret etti, gene de bir dergi koydular dizlerinin üzerine, derginin kapağında çıplak kadınlar sıralanmış, tatlı bir pembelikleri vardı.

J.P.G.'nin kulak kabartması boşunaydı: makasların gürültüsünden başka bir şey duymuyordu artık. Sonra kadın müşteri konuştu:

— Ellerimin beyaz olması için ne salık verirsiniz? Bir krem denedim, hiçbir sonuç vermedi...

J.P.G. daha iyi işitebilmek için başını oynattı, şöyle bir uğramış gibi bir köylü girdi içeriye, bir zaman eşikte durdu. Berberin boş olmadığını görünce:

— Sonra gelirim! dedi.

— Yok canım, oturun! Üç dakikalık bir işim kaldı...

Köylü duraladı, gürültü etti, en sonunda oturdu.

Bölmenin öbür yanındakiler gene susmuşlardı.

J.P.G. büyük bir korkuya kapılmıştı şimdi. Buraya nasıl girebildiğini, tam anlamıyla tutuklu bulunduğu bu koltuğa nasıl oturabildiğini düşünüyordu.

Ya Mado giriverirse?

Öksürdü, saçları yanaklarına düşüyor, kaşındırıyordu. Arada sırada berber, yumuşak, ama güçlü bir devinimle, çenesini kaldırıyordu.

— Boyun iyice açılsın mı?

— Evet... İşim acele...

Alçak sesle konuşuyordu. Mado sesini tanıır diye korkuyordu. Köylü de kendisine bir şey sorulmuşçasına konuşmaya başlıyordu:

— Belediye meclisi yeni İstasyon Caddesi için kredi vermeyi kabul eder mi dersiniz?

— Öyle söylüyorlar... dedi berber, J.P.G.'nin ensesine eğilmişti.

— Bu durumda, müteahhitlerin memleketten olması koşulu getirmeli hiç değilse. Saintes'ten, hatta ta Bordeaux'dan yazılmaya gelenler var diyorlar...

Berber anlamlı bir göz işareti yaptı J.P.G.'ye, az sonra da:

— Marans'da inşaat malzemecisidir, diye fısıldadı.

Bir an içinde birçok gürültü oluyordu. J.P.G., dikkatini toplayamıyordu. Komşu odanın sesleri başka seslerle karışıp da geliyordu, seçemiyordu.

Gene de Mado'nun sesini tanıır gibi oluyordu bazı bazı. Sokağın gürültü patırtısını boğmak için kapıyı kapamalarını söyleyecekti nerdeyse.

Aynada, giriş yerinde bulunan ve bütün salonlar için kullanılan kasayı görüyordu. Yanda bir iskemle kımıldadı. Biri kalktı. Ayak sesleri duyuldu. J.P.G.; bilmediği hücrelerin labirentleri içinde, kafasından izledi bu sesleri. Kasada duracaklarını sezinliyordu.

Gerçekten de, ak bir gölge belirdi aynada, Mado'ydu bu, dirseğini kasaya dayayıp konuşuyordu:

— On frank manikür. Sekiz frank Cutex. Bir deste kürdan... Üç franktı, değil mi?

— Üç buçuk.

Arkasını dönmüştü. J.P.G. saçlarını, ensesini görüyordu. J.P.G. iki eliyle koltuğun dirsekliklerine yapışmıştı, öyle bir durumdaydı ki, berber yeniden yerleşmesini beklemek zorunda kaldı.

Mado hâlâ gitmiyordu. İlgisiz bir bakışla erkekler salonuna baktı, eşiğe kadar gitti, bir an durdu, havayı, güneşi içine çekti.

En sonunda bir şarkı mırıldanarak döndü, gene kasanın önünden geçti, dükkânın bilinmedik yerlerinde kayboldu.

Berber, yaptığı iş hakkında yargısını versin diye, J.P.G.'nin ensesinin ardında bir ayna tutuyordu.

— İyi.

— Friksiyon yapayım mı?

— İstemez.

Gitmekte acele ediyordu. Yerinde duramıyordu artık. Hangi sapıklığın etkisiyle buraya geldiğini bile bilmiyordu. Köylü şimdiden ayağa kalkmış, ceketini çıkarıyordu.

— Saç sakal, diyordu.

J.P.G.'nin omuzları fırçalanıyordu. J.P.G. para çıkarmak için cüzdanını karıştırıyordu. Yengeç gibi yan yan gidiyordu, kapıya çarptı. Sokakta, adımlarını öyle sıklaştırdı ki, koşar gibiydi.

Nereye gittiğini bilmiyordu. Uzaklaşıyordu. Dönmeyi göze alamıyordu.

Suluk almak için durduğu zaman, Armes Alanı'ndaydı, müşteri bekleyen taksi şoförleri güneşli bir üçgen içinde mantar oyunu oynuyorlardı. Bir nikâh vardı. Meraklılar, kilisenin kapısı önünde bir çit oluşturunuyordu, on dolayında araba yavaş yavaş birbirinin ardından gidiyor, törene katılan insanları indirmek için birbiri ardından duruyorlardı.

Paix kahvesinin eşiğine geldiği zaman, eli çantalı bir çocuk bakıyordu uzaktan.

J.P.G. bu kez sapkınlığa karşı koyamadı. Girdi. Dün oturduğu masaya yürüdü dosdoğru, elbette bir perno söyledi.

Yeri iyiydi. Hem kahveyi, hem de Armes Alanı'nı görüyordu insan. Perno, J.P.G.'nin bıyıklarına ayrı bir koku veriyordu, ikide bir içine çekiyordu bu kokuyu.

Hâlâ titriyordu biraz, bir kaza atlatmış insanlar gibi. İşin tuhafı, tatsız bir duygu da değildi.

— Erkekler salonuna girebilirdi! diye düşünüyordu.

Tehlikeye böylesine yaklaşmış olmak, J.P.G.'yi kamçılıyordu. Kaşlarını çattı, gözlerini mantar oynayanlara dikti, iki eliyle karnını tutarak yere düşen uncunun karaltısını görmüştü çünkü.

Bu görüntüden kurtulabilmek için, mantar oynayanları incelemeye zorladı kendini. Ama adı bile durmadan usuna gelen bu Boyer'nin kötü etkisinden sıyrılamadı bir türlü.

On sekiz yıl boyunca, adını bulabilmek için bir çaba harcamak zorunda kalacak, Isidore olduğuna bile güvenemeyecek kadar az düşündükten sonra, şimdi neden böyle oluyordu, kendisi de anlayamıyordu!..

V

Çarşamba akşamıydı. J.P.G. cuma günü başlayacaktı derslerine, kentte, kent dışında tek başına yürüyüp durmuştu. Paix kahvesinde iki pernosunu içmiş, bunu şimdiden alışkanlığa dönüştürmüştü, iki perno öğleden önce, iki perno da öğleden sonra içiyordu.

Sigara da almıştı. On sekiz yıldan fazla bir zamandan beri sigara içmiyordu. Kahveden çıkarken, Mado'nun Büyük Otel'deki dairesini düşünmüş, köpük köpük, ak bir çiçeğe benzeyen, üç dantel volanlı yastık gibi ayrıntılar anımsamıştı.

Öyle alçak, öyle geniş bir yatak görmemişti bir daha. Yorganın sateni pembeye çalardı.

Sabahları, Mado'nun kahvaltı edişini izlerdi, Mado çarşaflardan çıkan çıplak gövdesini dirseğine yaslardı. Kendisi kahvaltı etmez, sigara tütürürdü. Kül tablası kolunun uzanabileceği bir yerde, gece masasının üzerindeydi. Sigaraların uçları yaldızlıydı...

J.P.G. bunları düşünürken, Armes Alanı'ndan, tütüncünün önünden geçiyordu. Kırmızı ve altın rengi maden kutulu "Murat-ti" sigaraları vardı vitrinde, eskiden bu sigaralardan içerdi.

Bu nedenle aynı sigaralardan almıştı, şimdi, alacakaranlıkta, evine dönerken, bu sigaradan içiyordu. Parkın ağaçları kadar, çevre çizgileri akşam sisinde eriyen ağaçlar kadar yumuşak, gevşekti düşünceleri.

Nerdeyse hiçbir şeyin farkına varamayacaktı. Kaç kez yürüdüğü yoldan yürüyor, bir makine adam gibi ilerliyordu. Eşiğe varmak üzereydi. Elli metre bir şey kalmıştı arada. Başka ayak sesleri çınılıyordu sokakta, J.P.G.'nin önünden giden bir delikanlının ayak sesleri.

Delikanlı, villanın önüne gelince, bir süre durdu, eğildi, daha doğrusu diz çöktü, bodrum penceresinden içeri ak bir şey attı, J.P.G.'nin dikkatini, alacakaranlıkta daha ak görünen bu aklık çekti.

Pencereler aydınlıktı, pancurlar kapatılmamıştı daha. Delikanlı uzaklaşırken, J.P.G. anahtarı kilide sokuyor, koridora giriyor, şapkasını çıkarıyordu.

Sigarasını yarısına kadar içmiş, atmayı unutmuştu. Yemek odasına girdiği zaman, karısının gözüne ilk çarpan bu oldu.

— Sigara mı içiyorsun? dedi önemsemeden.

J.P.G. yalan söyledi, neden yalan söylediğini bile bilmiyordu.

— Bir sigara vermişlerdi de.

Akşam yemeği hazırды, Hélène çorba kâsesini getiriyordu, J.P.G. kızının rengini daha pembe, daha canlı buldu.

— Şimdi geliyorum! dedi.

— Nereye gidiyorsun?

Bodrum kapısını açmıştı bile. Bir kibrit çaktı, pencereye doğru yürüdü, kömür yığınının üzerinde bir mektup buldu, cebine koydu.

— Nereye gittin? dedi karısı.

— Hiç!

Hélène bakmıyordu, kızının çok heyecanlı olduğunu seziyordu. Çorbasını almıştı, ama babasının da almasını bekliyor, içmiyordu.

J.P.G. gene kalktı. Kendisini tuhaf bulmalarını pek umursamıyordu. Odasına çıktı, adressiz zarfı yırtıp okudu:

“Benim küçük sevgilim, canım, her şeyim,

Pazar gününden beri durmadan şarkı söylemek, hem gülmek, hem ağlamak geliyor içimden. Her yere aynı tarihi yazıyorum, bu tarih yaşamımın en önemli tarihi olarak kalacak. Günde on kez, evinizin önünden geçiyorum. Sana gene sarılamadığım için deli oluyorum, mutlu musun, seni üzen bir şey var mı diye düşünüyorum...”

J.P.G. mektubu katlayıp cebine attı, aşağıya indi. Hélène babasına bakmayı göze alamıyordu. Suratını asılmış göreceğini, azar işiteceğini umuyordu. Ama babası sakın sakın yemeğini alıp yemeye başlıyordu.

Çok uzak gibi görünen geçen pazarın ayrıntılarını anımsamak için bir çaba harcamak zorundaydı. Sabahleyin ayine gitmişti yalnız, evden hiç ayrılmamıştı. Öğleden sonra da ödevleri düzeltmişti, yalnız kendininkileri değil, hasta bir meslektaşınıninkileri de düzeltmişti.

Hélène, Benon Ormanı’nda bir gezintiye çıkmak için iki kız arkadaşına gitmişti.

J.P.G. yavaş yavaş ona şöyle bir göz atmaya başlıyor, kızını her zamankinden daha pembe buluyordu. Çıplak kolları da pembeydi, sıkı, sağlam, güzel bir maddeden yapılmışlardı.

Onun karşısında Antoine, çelimsiz ve düzenbaz bir çocuk gibi görünüyordu. Onun gibi duru, doğru bakışlı değildi. Kız kardeşi gibi kızarmıyordu ya kendisine bakılınca başını çeviriyordu.

Hélène'in içinden ağlamak geliyordu. İki kez yemeği genzine kaçırdı, peçetesine öksürdü. Güzel durmak, her şeye karşın sofrada kalmak için görülmedik bir çaba harcıyor olmalıydı.

J.P.G. mektubu geri verebilseydi bir! Ama pek güç bir şeydi bu, ince bir şeydi, hele şimdi, günleri yemek odasında, hep birlikte bitireceklerine göre!..

Birden kalktı.

— Şimdi geliyorum, diye kekeledi.

Karısı kaygıyla arkasından baksa da ne çıkardı? Ona hep böyle bakıyordu şimdi, onda kötü bir hastalığın belirtilerini ararcasına bakıyordu.

Merdiveni her zamankinden daha hafif bir biçimde çıktı, konsolun çekmecesinden bir zarf aldı, mektubu içine koydu. Bir an sonra, koridordan geçiyor, giriş kapısını açıyor, mektubu bodrum penceresinden kendi eliyle atıyordu.

— Ne yapıyorsun? diye seslendi karısı.

— Hava alıyordum. Geliyorum...

Bu aşk öyküsünün aktörlerinden biri de kendisiymiş gibi titriyordu. Gene de zevk alamıyordu buluşundan. Kızacağını sanırdı ama kızmıyordu da. Hatta yüzüne iyi bir ifade yerleştirdi, kızının bakışını yakalamaya çalıştı. Hélène anlamış mıydı?

Ne olursa olsun, Hélène bodruma inmeyi göze alamadı. Kapıları yıkadı. Her zamanki gibi, saat ona doğru da herkes yatmaya gitti.

Ancak sabaha alabilecekti mektubunu, çünkü ilk o inerdi. J.P.G., güneşli mutfakta tek başına, bedeni gecenin nemi içinde, sevgilisinin mektubunu okuyuşunu düşünüyordu.

İyi ama kimdi bu? J.P.G. ardından gitmeyi, adımlarını sıklaştırmayı, onu geride bırakıp sonra dönüp bakmayı düşünmemişti.

Örneğin bir çift ayakkabı alırken, güzel midir değil midir diye düşünmezdi. Kara deriden yapılmış, sağlam kunduralar giyerdi her zaman, ayakları ağrımasın diye büyük ayakkabılar alırdı.

Guyane'da, topuklarında zincirle, yalınayak yürüdüğü günlerde, böyle bir kundura için yaşamının beş yılını verebileceğini düşünürdü hep.

On sekiz yıl boyunca, bütün düşünceleri, bütün yaptıkları, bütün davranışları hep aynı anılara bağlanmıştı.

Daha önce olanlar, Polti ile geçen şeyler, Liège Panayırı'nda olanlar, hatta mahkeme, belleğinden silinmişti.

Kürekte aç kalmıştı, susuz kalmıştı, canı yanıp durmuştu, sopa yemişti.

Yalnız bir kez Antoine'ı dövmüştü, bu da sucuklu sandviçi yemeyip gizlice çöp sepetine attığı içindi. Bir sucuklu sandviç! Bunu yalnız kendisi anlayabilirdi!

İnanmadan düş kurardı orada!

— Küçük bir taşra kentinde, gerçek bir evin sahibi olmak...

Taşrayı seçmişti; bir ev satın almakta inat etmişti.

— Bir karısı, çocukları olmak...

Bir karısı, iki çocuğu vardı!..

— Pazar sabahları, nerdeyse boş sokaklarda ağır ağır dolaşmak...

Her pazar, ayin dönüşü, dolaşırdı.

Bir gün bir dişçi, dişini çekmek için diş etlerini uyuşturmuştu da, ayağından kesici bir taşla çıkarılan fındık büyüklüğünde parçaları düşünmüştü. Yara değil, bir oyuk oluşturmazdı bunlar.

Buydu işte onun yaşamı, kimselerin bilemeyeceği yaşamı buydu. Mutlu olup olmadığını bir an bile düşünmeden on sekiz yıl sürmüştü bu yaşam.

Sonra birden her şey değişmişti. Palais Sokağı'nda Mado'yu göreli beri kürek yıllarını düşünmez olmuştu. Başka anılar, silindi sandığı anılar geliyordu usuna.

Daha doğrusu, azar azar kesin görüntüler getiren garip dalgalar, kokular, sesler, karışık duygulardı bunlar.

Örneğin sigara...

Yatağında, uyuyacağı yerde, sigarayı tutuyor, sigarayla kokulanan parmağını kokluyordu. Bir zamanlar işaret parmağı hep kehribar rengindeydi.

Yastığı, yastığın dantelalarını, odadaki başka ufak şeyleri, Mado'nun ökçeli, mavi terliklerini yeniden görüyordu...

— Korsemi z... derdi Mado.

Mado, teninin aklığını daha iyi belirten kara ipek çamaşırlara çok düşkündü. Korse sıkıldı mı göğsü yumuşacık bir yuva oluverirdi, memeler de burada saklanan iki değerli şey gibi dururdu.

J.P.G. uyumadı ama sıkıntılı bir uykusuzluk değildi uykusuzluğu. Bazı bazı kızının görüntüleri Mado'nun görüntüleriyle üst üste geliyor, bunları itiyordu.

Hlne de uyumuyordu herhalde. Hlne iin yapabileceği tek şey, bilmiyormuş gibi davranmaktı. Hlne aldanmayacak, ama anlayacaktı.

Gerçekten anlayacak mıydı acaba? Ne olursa olsun, Hlne'e bu işten söz edemezdi.

Karısı, her zamanki gibi, bir kolunu yastığın üzerine koymuş, uyuyordu. Gece sıcaaktı. Pek seyrek olarak bir otomobil gürültüsü gecenin sessizliğini bozuyordu.

şimdi Mado kendisinden daha yaşlı olan, peynir satan eski şoförle yaşıyordu. İki de fazla bir şey kazanamıyordu herhalde. Kanıtı da kentin en harap yerlerinden birinde kalmalarıydı.

Capucines Bulvarı'nda, pencerelerinin bir bölümü Opera Alanı'na bakan  odası vardı. Bir gün bir tören yapılmıştı,

Mado'yla birlikte balkona çıkmışlar, birinci mevki localardan izler gibi izlemişlerdi de onun için iyi anımsıyordu bunu. Yabancı bir hükümdar onurunaydı bu tören, İran Şahı, ya da bir sultan onuruna. Tören arabalarının çevresinde beyaz atlar duruyordu.

Sızdı, sonra rahatsız olarak, sıçrayarak uyandı, uyku arasında yüzükler gelmişti usuna, Mado'dan aldığı, iki bin franga sattığı yüzükler.

Yapılacak bir tek şey vardı: parasını geri yollamak!

Gözlerini kapamadan uzun süre bunu düşündü. Güç işti bu, çünkü para işleriyle Madam Guillaume ilgilenirdi. Bankada paraları vardı ama, hiç değilse oradan alabilirdi.

Sonra başka bir düşünce filizlendi kafasında.

— Savaş öncesinin iki bin frangı bugün en azından on bin frank demektir...

Bu düşüncelere dalamazdı. O kadar zengin değildi. Bankadan on bin frank çekebilmek için hisse senetlerini satması gerekirdi, bunlar da karısı adınaydı.

İki bin frank da fena sayılmazdı.

Uyudu, ancak sabahleyin, Madam Guillaume kırışmaya başlayan saçlarını tararken uyandı.

Önceki günlerin tersine, hemen giyindi. Giyinirken, Hélène'i düşündü, onu görmek için elini çabuk tuttu.

Hélène işlere dalmıştı, babasının, omuzlarını sıkarak her zamankinden daha güçlü sarılışına şaşıtı.

— Mutlu musun? dedi elinde olmadan.

Hélène yanıt vermeyi göze alamadı. Sözün gizli anlamından emin değildi. Ama J.P.G., onun bodruma indiğinden, mektubu okuduğundan, babasını sıkıntıyla gözetlediğinden kuşku duymuyordu.

Keyfi yerindeymiş gibi davranması onun içindi. Ekmeğini, tereyağını yiyor, çikolatasını içiyordu, çocuklara iyi gelir diye sabahları çikolata içerlerdi.

Ne yaptığını düşünmeden bir sigara yaktı, karısının gözleri kırmızı ve altın rengi sigara kutusuna dikildi.

J.P.G. anladı. Dün bir sigara verdiklerini söylemişti. Kendini ele vermişti demek.

Ne olacaktı peki? Sigara almaya hakkı yok muydu?

Bunun hiç önemi yoktu. Her şey ona önemsiz gibi geliyordu. Bazı şeylerin önemi vardı yalnız, Mado'ya iki bin frangı olabildiğince çabuk vermek gibi.

Antoine okula gitmişti bile. Saat dokuza doğru, dışarı çıkarken, J.P.G. kızını bir kez daha kucaklamak gereksinimi duydu, Hélène daha çok rahatsız oldu, öyle ya, annesi kendisine bakıyordu.

J.P.G. bunu fark etti. Her şeyi fark ediyordu. Gene de gerçeklerin dışında yaşar gibiydi. Karısı hiçbir şey anlamıyordu bu durumdan! Kendisi de bunu ona açıklayamazdı!

Karısı hiç anlamamıştı onu, bir başkası da anlamamıştı! İri, yabanıl gözlerine, parlak bıyıklarına, bir makine adam gibi yürüyüşüne, tahta başına bakıp da neden böyle olduğunu bir düşünen olmuş muydu hiç?

Eh işte! Şimdi biraz hafiflemişti. Şimdiden bir şey kazanmıştı hatta. Öyle ya, yıllar boyunca içinde yaşamıştı da tanıyamamıştı ailesini. Dünden beri, hiç değilse Hélène'i tanıyordu, bir âşık kadar heyecanlıydı.

Antoine'la bir alıp vereceği yoktu. J.P.G. onun salak bir çocuk olduğuna inanmıştı. Karısına gelince, onun hiçbir önemi yoktu...

Bankaya doğru yürüyordu. Yaklaştıkça huzuru kaçıyordu, ilk kez para çekecekti çünkü, memur kendisini tanırdı, şaşıracaktı kuşkusuz.

Bankanın açıldığı sırada vardı, gişeye yaklaştı. Sütçü bin franklık bir banknot bozduruyordu, kasketini çıkardı da J.P.G. dikkat bile etmedi.

— Hesabımdan iki bin frank çekmek istiyorum.

Bir çek imzalattılar. Veznedar iki mavi banknot uzattı. J.P.G. şimdiden hafiflediğini duyuyordu. Hiçbir şey düşünmeden, postaneye doğru yürüdü. İlk düşüncesi Mado'ya bir havale yollamak olmuştu.

Ama oradaki memurlar da tanırdı kendisini. Hem de havale kâğıdının üzerine adını, soyadını yazması gerekmez miydi? Emin değildi. Postanenin girişi onu etkiliyordu, Armes Alanı'na gitti, Paix kahvesinin köşesindeki yerine geçti.

Ertesi gün o saatte lisede olacağını düşününce, burada, döşemesi talaşlarla kaplı büyük salonda olmanın zevkini duydu. Bira alıyorlardı içeriye. Kaldırımın kıyısında, sarı yelesi iki iri biracı atı durmuştu, güreşçi gövdeli bir adam fiçileri mahzenin kapağına doğru yuvarlıyordu.

— Garson! Bir zarf verin bana!..

Biner franklık iki banknotu zarfın içine koydu. İkinci pernoyu içti, yeniden garsonu çağırırdı.

— Bu mektubu Palais Sokağı'ndaki berber salonunun manikürcüsü Madam Mado'ya götürür müsünüz?

— Yanıtını getirecek miyim?

— Hayır. Durun! Bir şey sorarsa, mektubu veren müşteriyi tanımadığınızı söyleyin.

Heyecanlıydı, neşeliydi, göğsünde bir sıkıntı kalıntısı vardı. Bir saçmalık yaptığından aşağı yukarı emindi. Bir yokuşun üzerindeymiş gibi bir duygu içindeydi, ağır ağır mahzenin dibine yuvarlanan fiçiler gibi.

Garsonu uzaktan izlemeyi bile düşündü. Mor dükkâna girdiğini, birkaç saniye sonra geri çıktığını gördü. Az sonra da

Mado'nun ak gölgesi göründü eşikte. Manikürcü şaşkın görünüyordu, iki bin frangı kimin gönderebileceğini anlamaya çalışarak sağa baktı.

— Boş ver! diye yineliyordu J.P.G. içinden, bu sözcüğün neye bağlandığını bile bilmiyordu.

Bir sigara yaktı. Eski devinimler yeniden belirliyordu, bildik, kolay. Canı bir çakmak istedi, bir tane aldı, satıcı benzin doldurdu.

Öğleyin, yemeğe gittiği zaman, evde yolunda olmayan bir şeyler varmış gibi geldi J.P.G.'ye. Hélène sabahkinden daha kaygılıydı. Madam Guillaume'a gelince, kocasına bir söz söylemekten sakındı, daha doğrusu:

— Öğleden sonra dışarı çıkıyor musun? diye sormakla yetindi.

— Çıkmayıp da ne yapayım?

Tam on sekiz yıldan beri dışarı çıkmadan yaşadığı söylenebilirdi. Karısının da kente inmek üzere giyinmiş olduğunu fark etmedi.

Yalnız kalmak, yürümek, kahvede oturmak, düşüncelerini başı boş bırakmak için acele ediyordu.

İlk sarsıntıya saat dörtte uğradı J.P.G, Paix kahvesindeki köşesine oturmuştu. Günlerden perşembe olduğunu unutmuştu. Her zamankinden daha fazlaydı insanlar, vitrinden vitrine gidiyor, ellerinde küçük paketlerle dolaşıyorlardı.

Birden karısının geçtiğini gördü. Karısı kendine bakıyordu. Hélène de yanındaydı, Hélène'e bir şeyler söylemişti anlaşılan, çünkü Hélène döndü, o da gördü babasını, ak mermerden bir masada, önünde bir pernoyla tek başına oturan babasını.

J.P.G. epey bir süre dondu kaldı, sonra omuz silkti, dört komşusunun oynadığı kâğıt oyununu anlamaya çalıştı.

Sigara paketini akşamdan bitirmişti, bir tane daha aldı. Satıcı kendisini tanıyordu artık, çakmağının iyi işleyip işlemediğini sordu.

Yaratılan yeni alışkanlıklar, yeni yakınlık odakları değil miydi bunlar?

Madam Guillaume çorbasını bitirince:

— Bankaya uğradım, demekle yetindi.

J.P.G. kızarmamaya çalıştı, onaylar gibi bir baş işareti yaptı. Sütçüyü anımsıyordu. Sütçü bankada kendisine rastladığını söylemişti: karısına! Karısı da küçük bir araştırma yapmıştı.

Karısı ekledi:

— Hesapta kalan yedi bin frankla da hisse senedi aldım.

J.P.G. hiç yanıt vermedi. Fren yapmanın, işleri düzenlemenin sırası gelmişti.

Karısı, parasını neye harcadığını düşünüyordu. Belki de bir metresi olmasından kuşkulanıyordu. Herhalde böyleydi, çünkü çocukların yanında daha fazla konuşmaktan çekiniyordu.

Antoine'ın dertli bir görünüşü vardı. Kötü bir şeyler olduğunu sezinliyordu bulanık bir biçimde, kaygılı gözleriyle, on beş yaşında bir çocuğun altları morarmış gözleriyle, bir annesine, bir babasına bakıyordu.

Hélène kendi içine kapanmıştı. Bu akşam, kömür yığınının üzerinde bir mektup daha bulacak mıydı?

— Yatacak mısın?

— Yorgunum.

Yalan değildi. J.P.G. yorgunluktan bitmişti. İlk o gitti odasına. Umduğunun tam tersine, karısı yanına gelmeden uyuyuverdi, karısının yatağa girdiğini duymadı.

Tuhaf bir uykuydu bu, birbirini tutmayan, ama hoş, biraz sancılı, kimi zaman şehvetli düşlerle dolu bir uyku. J.P.G.'nin kim olduğunu unuttuğu, şen, kaygısız olduğu anlar vardı.

Sabah kalkmadan önce, yatağında bir sigara yaktı. Karısı hiçbir şey söylemedi, bir bakışla vurguladı bu ayrıntıyı.

— Dersin olduğunu unutmadın ya?

Unutmamıştı, bir çeşit eğlence gibi düşünüyordu bunu, örneğin pazar günü için tasarlanan bir gezintiyi düşünür gibi.

Kravat-plastrosunu taktı, evrensel sergiyi, berber salonunu düşündü bir zaman.

Sekize çeyrek kala, çenesi takma-yakasının üzerinde, çantası koltuğunda, bıyıkları dik dik, evinden çıkıyordu.

Alışılmış kıyı gezintisini tamamladı, Pergola'nın orda bir an durdu, ama gelgit zamanı öğleye rastlıyordu, gemiler limandan çıkmıyorlardı daha.

Lisenin avlusuna girdi, gözbebeklerinde bir parıltı vardı. Sınıfının başına geçti, giriş işaretini vermek için parmaklarını şaklattı.

Müdürün uzaktan kendisini gözetlediğini görmüştü.

— Göreceksiniz, müdür bey, uslu olacağım, diyordu içinden.

Melon şapkasını askıya astı. Bir öğrenci ödevleri topladı. J.P.G. de bu arada çantasını açıyor, bir kitap çıkarıyordu, kâğıtlar çıkarıyordu.

— Bay Camille, bölünemeyen fiilleri söyler misiniz bana?

Bir üçüncü sınıftı bu. Çoğu öğrenci uzun pantolon giyiyordu. Camille büyük bir çocuktu, erginlik sesini değiştirmişti, üst dudağının üzeri esmer tüylerle örtülüydü.

Söyledi. Pencere ardına dek açıldı. Birinci kattaydılar. Müdürün bahçesi görünüyordu, lisenin bahçıvanı laleleri suluyordu.

J.P.G.'nin dinlemeye gereksinimi yoktu. Heceler birbirini izler, en ufak bir yanlışlık hemen kulağına çarpardı. Camille arada sırada öksürüyor, duruyor, yeniden başlıyordu.

— Fısıldama, Mollard!..

J.P.G. başka yere bakıyordu, bahçıvanın kovaasına. Hiç farkında olmadan elini cebine attı, kırmızı ve altın rengi kutuyu çıkardı, sigarayı yakmadan önce, ucunu kürsünün üzerine vurdu.

Ne düşündüğünü söyleyemezdi. Hiçbir şey düşünmüyormuydu yoksa? Çakmağını eline alınca, sınıfta bir sessizlik oldu-

ğunu sezdi. Camille susmuştu. Öğrenciler kımıldamıyordu. Kapı açılıyor, müdür eşikte duruyordu.

— Biraz benimle gelir misiniz, efendim?

J.P.G. kendi sigarasını da, öğrencilerin şaşkın yüzünü de ancak o zaman gördü.

Kürsüden indi, çantasıyla şapkasını da almanın daha iyi olacağını anladı. Manşetlerini boşuna aradı, o sabah takmamıştı.

VI

J.P.G., öğleyin, Paix kahvesindeki köşesinde, lise öğrencilerinin geçmesini bekliyordu. Pek heyecanlı değildi. Belki her zamankinden de sakindi.

Müdürden ayrıldıktan sonra evine dönmemesi, bir açıklama yapmak korkusundan değildi, şimdiden alışkanlıkları olduğu, kahvenin serin salonu onu çektiği içindi. İskambil oyuncuları komşu masadaydı. Oyunlarını görüyordu, oyunculardan biri arada sırada kendisine dönüp göz kırıyor, kartlarını gösteriyordu.

Bir ara kendisini telefona çağırmışlardı, J.P.G.'ye başvurmuştu:

— Yerime oynar mısınız bir dakika?

— Ben oynamasını bilmem.

Doğruydı. Onun zamanında bölöt oynanmazdı. Gene de, kağıtlara dokunmak düşüncesi bile tuhaf bir etki uyandırıyordu üzerinde.

Liseden çıkan öğrencilerin uğultusunu duydu, hemen her zaman yalnız yürüyen Antoine'ın geçmesini bekledi, yirmi metre arkasından gitti. Antoine'da da evin anahtarı vardı. Kapıyı açtı, arkasında babasını görünce titredi.

İstemdişı bir devinimdi bu kuşkusuz, birinin sizi izlediğini gördünüz mü böyle olurdu. Olsun varsın! J.P.G. bu durumda oğluya kendisi arasındaki bağıntıların bir simgesini gördü.

Yemekte tavşan vardı. Ilık, hoş bir koku sarmıştı evi. Sobanın üzerinde patatesler kızarıyordu. Hélène kıvrımları hışırdayan, yeni bir önlük giymişti.

Yemek çok iyi başladı. Herkes kendi yerindeydi. J.P.G. her zamanki gibi önüne bakıyordu, bu yemeğin de ötekilerden farksız bir yemek olduğu sanılabilirdi.

Bununla birlikte, Madam Guillaume huzursuzdu. Kocasını bir tavşan buduna başlayınca:

— Bu işin nasıl olduğunu söylemedin, diye mırıldandı.

Antoine'ın soluğu kesildi. Önce babasına, sonra annesine baktı, tabağının üzerine eğildi.

— Anlaşılan, temelli kovulacağım, dedi J.P.G., lokmasını çiğnemeye ara vermedi.

Sonra da kızına döndü:

— Sofraya bira getirmeliydin.

Bir meydan okuma değildi bu. Yemeklerde bira içilmezdi, ama J.P.G., biranın tavşanla, güneşle, kızarmış patatesle, bu öğle havasıyla iyi gideceğini düşünüyordu.

— Müdürle atıştın mı?

— Bunu bile yapmadım!

Blöf yapmıyordu. Tutumu açık ve doğaldı. Bu işten söz açmak istemiyordu canı, işte o kadar! Pek uzak gibi geliyordu bu iş ona. Lise birdenbire, zamanda ve uzamda gerilemişti. Müdürün kır saçları kısa kesilmiş başı gözlerinin önüne geliyordu, eskiden şöyle bir görülmüş yüzler nasıl göz önüne gelirse öyle.

— Ne oldu?

Hélène bir bira şişesi koydu masanın üstüne, J.P.G. aldı, yarım bardak içti, bıyıklarını sildi, içini çekti:

— Tümüyle gülünç bir şey. Farkında olmadan bir sigara yak-
tım...

Gülünecek, omuz silkilecek bir şeydi bu, ama Madam Guilla-
ume ne güldü, ne omuz silkti.

— Sınıfta mı? diye atıldı.

— Sınıfta.

Öbür günlerdekinden bir kadeh daha fazla içmişti, çünkü
daha çok kalmıştı kahvede. Hepsi üç perno ediyordu. Ama sarhoş
değildi. Yalnız alkol biraz kafasını karıştırıyordu.

Doğru dürüst açıklayamazdı bunu. Örneğin birkaç gün önce,
aynı masaya oturmuştu, masanın tahtadan olduğunu, çevresinde-
ki insanların ailesini oluşturduklarını, geri kalan günlerini onlarla
geçireceğini, evin kendi malı olduğunu, başa gelecekler hiçbir
zaman önceden bilinemeyeceği için bir eve sahip olmanın bir
mutluluk olduğunu biliyordu.

Ne demezsin! Artık öyle değildi. Aynı yere oturmuştu, ama
buna şaşmaktan da kendini alamıyordu. Karısına bakıyor, sesini
duyuyordu, herhangi bir kadından çok onunla yaşamasına hiçbir
neden gösteremiyordu.

Bir kavga çıkacaktı, kaçınılmaz bir şeydi bu. Antoine bunu
biliyordu. Hélène bunu biliyordu. Madam Guillaume saldırıya
hazırlanıyordu.

Onun için hepsi birdi! Tavşan çok güzeldi, yemeyi sürdürü-
yordu, zaman zaman da güneşin altında parıldayan avlu duvarına
bir göz atıyordu. Büyük paskalyada, pazartesi günü, kendi eliyle,
kireçle sıvamıştı, bıyıklarında lekeler vardı o gün.

— Ne yapmak niyetindesin?

— Bilmiyorum daha. Müdür durumun çok kötü olduğunu
saklamadı. Raporunu hazırlamadan önce seninle görüşmek istiyor.

— Benimle mi?

— Evet, dedi J.P.G. ilgisizce.

Nedenini de biliyordu. Müdür, konuşurken deli olup olmadığını düşünerek gözetlemişti hep onu. Öğrenciler arasında da J.P.G.'nin delirmekte olduğu söyleniyor olmalıydı.

— Özellikle mi yaptın bunu?

— Neyi?

— Sigara içmeyi!..

— Hayır. Kafam başka şeylerdeydi.

— Bankadan iki bin frank çektiğin zaman da mı başka şeylerdeydi?

— Gereksinimim vardı.

— Gereksinimin neymiş, bilmek isterdim.

Karısı sinirleniyordu. J.P.G. tam bir sakinlik içindeydi.

— Bunu sana söyleyemem.

— Bana söylemeye bile gerek görmeden benim paramı alabileceğini mi sanıyorsun?

— Senin paran değil ki.

— Benim param değil, öyle mi? Bu paranın benim drahome param olmadığını söyleyebilir misin?

J.P.G. içini çekti. Bu noktaya geleceklerini önceden sezmişti, kötü şeyler söylemek düşüncesinde değildi ama geri dönmeye de olanak yoktu artık.

Madam Guillaume ısrar etmeyebilirdi ama, tam tersine, saldırıyı sürdürdü. J.P.G. aynı tekdüze sesle, her şeyi ortaya döktü. Evlenirken, orman ortasında bir adam gibi soyulduğunu da anımsattı.

Öyle ya, yaşlı albay onu soymuştu! Kızına on bin franklık bir drahome vereceğini söylemişti. Beklenebilirdi bu kuşkusuz, eşyalar da alacaktı üstelik, bir kadının evlenirken getirdiği başka şeyler de olacaktı.

Son dakikalarda da:

— On bin frank yuvanızı kurmanıza yarayacaktır, demekten geri durmamıştı.

Evde tıkanıklığa yol açan birkaç eski koltuktan başka hiçbir şey vermemişti. İşin kötüsü, o on bin frangı da hisse senedi olarak vermişti, J.P.G. bankaya götürmüştü de altı bin dört yüz elli franktan bir santim fazla etmemişti!..

— Altı bin dört yüz elli, diye yineledi.

Antoine durup dururken solumaya, Madam Guillaume da ağlamaya başladı.

— Sen her zaman nefret ettin babamdan! diye inliyordu.

— Hiç aslı yok.

— Benden de nefret ediyorsun... Herkesten nefret ediyorsun... Kendi kendini seviyorsun yalnız...

On sekiz yıldan beri yalnız iki kez girişmişlerdi böyle şiddetli bir kavgaya, biri Antoine'ın doğumundaydı, doğum sırasında J.P.G. salonda uyudu diye çıkmıştı.

Hélène hep işleri düzeltmeye çalışıyordu. Söze karıştı:

— Sus, baba, dedi.

— Benim de başka bir istediğim yok. Annen...

— Çocukların önünde bir şey söylememeyi yeğ tutarım.

— Söyleme öyleyse.

— Er geç anlayacaklar babalarının bir metresi olduğunu. İki bin frangı ne yapacaktın yoksa? Sonra neden birdenbire ucu yalızlı sigaralar tütürmeye başladın?

— Sus.

— Susmayacağım, bilmek istiyorum. Hakkımdır.

J.P.G. yedek bulundurduğu bir silahı kullanıp kullanmamakta kararsızlığa düştü, ama karısı sürdürüyordu. Bir bardak dolusu bira içti o zaman, ağır ağır bıyıklarını kuruladı, ayağa kalktı:

— Ben sana yüzbaşıdan söz ediyor muyum? dedi.

— Hangi yüzbaşı?

Madam Guillaume titremişti, yüzü solmuştu.

— Merdivenin ardındaki köşeyi anımsa...

Hep kendine saklamıştı bunu. Nişanlılıklarının ilk günlerinde olmuştu. Orléans'daki evde, katları birbirine bağlayan merdivenin altında, oldukça karanlık bir köşe vardı.

Pazarları, öğleden sonra, salonda briç oynanırdı. Yaşını başını almış iki üç subay olurdu her zaman, albayın arkadaşlarıydılar.

Bir kez nişanlısı likör getirmek için odadan ayrılmıştı, J.P.G. de kalkmıştı arkasından. Genç kızı köşede, iyiden iyiye görmüştü, kendisiyle birlikte çıkan yüzbaşıyla birlikte...

Genç bir adam değildi. Elli yaşlarındaydı. Bağıntıları hiçbir kuşku uyandırmıyordu. Sonradan J.P.G. levazım albayının iki üç dostunun da kızından aynı biçimde yararlandıklarını kesin olarak sezmişti.

Sözünü bile etmemişti bunun! Neye yarardı ki?

— Biraz dazlak bir yüzbaşı, adı “ti”yle biterdi... Charletty mi, Baretty mi...

Hélène mutfığa gitmişti, o da orada ağlıyordu. Madam Guillaume koltuğuna yığılmıştı, bir sinir bunalımı geçiriyordu. J.P.G. bir sigara yakıyor, eşikte ayakta duruyor, küçük bahçeye bakıyordu.

İşin nasıl biteceği bilinemezdi, ama çok sabırsız değildi o. Antoine aşağı yukarı kindar bir bakışla bakıyordu babasına. Elinde sirkeyle Hélène geçiyordu.

J.P.G.'nin canı şapkasını almak, gidip bir dolaşmak istiyordu, ama kavga bir sonuca bağlanmamıştı, beklemesi gerekiyordu. Arkasında, burun siliyor, fısıldaşıyor, zaman zaman bir hıçkırık koparıyorlardı. Sonra Hélène sofrayı toplamaya başladı da tabakların, bardakların bildik gürültüsü biraz gevşeme sağladı.

J.P.G. en sonunda döndü, karısı ayaktaydı, gözleri kızarmıştı, ama güvenli bir yürüyüşü vardı.

— Okula gidiyor musun? dedi oğluna.

Sonra kocasına döndü:

— Ne yapmayı düşünüyorsun, söyler misin bana?

— Ben mi?

— Evet, sen!

Sonra da patlayıverdi:

— Bir ailen, bir karın olduğunu, çocukların olduğunu, bir servetimiz de olmadığını unutmuş gibisin. Yaşam sigortasına yazılman için az çabalamadım bir zamanlar. Son ücreti ödedin mi bari?

J.P.G. başını kaşıdı. Orada değildi artık. Sözcükleri işitiyor, dudaklarını, kollarını oynatan karısını görüyordu, ama bu telaşın nedenini pek anlayamıyordu.

Her şeyden önce kendisini rahat bırakmalarını istiyordu. O zaman yavaş yavaş limana dek gidecek, küçük lokantaya bakacak, sonra Palais Sokağı'ndan, mor vitrinli berber dükkânının önünden geçecekti. Paix kahvesine varacaktı ister istemez, bölot oyuncularını kendisine gülümseyecekler, iyi kâğıtlarını göstereceklerdi.

Karısı dördüncü mevkide yolculuk etmenin ne demek olduğunu hiç usuna getiriyor muydu? Ufak bir şeydi bu, tavşan yerken usuna gelmişti. Bir gün, Venezuela'dan dönerken gemide, mutfaktan hoş bir koku gelmişti burnuna, bir tavşan kokusu diye düşünmüştü. Doğru olup olmadığını anlayamamıştı hiç, çünkü koku birinci mevkinin mutfağından geliyordu.

— Delirmedin mi dersin?

Karısı çok ciddi söylüyordu bunu, müdür gibi gözlerinin içine bakıyordu. J.P.G. gülümsedi.

— Hayır, hiç sanmıyorum, dedi.

— Ben iki gündür böyle düşünüyorum. Kusurunu bağışlatacak tek neden bu.

— Doktor bile çağırdın, dedi J.P.G.

— Peki, ne olacaktı? Sağlığına önem verdiğimi gösterir bu.

— Sen en çok çalışmama önem veriyorsun.

Adam sen de! Gidiyordu işte. Koridordan geçiyor, askıdan şapkasını alıyordu.

— Jean-Paul! diye seslendi karısı.

Yanıt vermedi. Döşeme taşlarının üzerinde adımları çınılıyordu.

— Jean-Paul! Seninle konuşmam gerek.

Kapıya varmamıştı bile, açtı. Koridorun ucunda karısını gördü, yüzü çok üzgündü karısının, gözleri şaşkınlıkla, sıkıntıyla büyümüştü.

— Jean-Paul...

Karısı her şeye karşın gideceğini sanmıyor gibiydi, ama o eşikten indi, güneşli kaldırıma geldi, kapıyı kapattı.

Ağlayan karısıydı ama kendisi ağlamış gibi boş, kararsızdı. Gevşek gevşek Mail'a doğru yürüyordu. Belediye başkanını gördü, selam verdi. Belediye başkanı kendisini görmemiş olmalıydı. İnsanları sokakta ender olarak görürdü, miyoptu çünkü, ama J.P.G. selamını bile bile almadığını sandı, kaşlarını çatı.

Karısının hakkı vardı. Ne yapacaktı? Karısının haksızlığı, sorusunu saldırganca sormasıydı. Dalgınlıkla bir sigara yakmak bir cinayetse, suç kendisinde miydi?

Bu iş olmasa, derslerini eskisi gibi düzgün bir biçimde sürdürmeye hazırды. Kimseye kızmıyordu. Yalnız kendisini rahat bıraksınlar istiyordu.

İki bin franga gelince, bu parayı ne yaptığını çok iyi biliyordu. Bu parayı geri yollamasa, Mado ile karşı karşıya gelmenin sıkıntısı içinde yaşayacaktı. Ama şimdi bu düşünce içini ürpertmez olmuştu, nerdeyse hoşuna gidiyordu. İşin en tatsız yanı, yaşına bakmadan âşıklar gibi davranan yaşlı şofördü.

J.P.G. durmayı, bu sözcüğe verdiği geniş anlamda durmayı, yürümesini durdurmayı, benliğindeki ve çevresindeki şeyleri, soluk almaya yetecek kadar bir zaman için olsun, durdurmayı çok isterdi.

Her şey fazla hızlı gidiyordu. Mail'in kanepelerine oturmuş insanlar vardı, kıskanarak bakıyordu onlara. Ama kendisinin de bir kanepeye oturmasına kim engel oluyordu? Her şey ve hiçbir şey! Çeyrek saat bile kıvıldamadan duramamak!

Büyük kapının önünden geçtiği sırada balık satışı tam kıvamındaydı, La Rochelle'de geçirdiği ilk günlerde, Hélène'in yeni doğduğu günlerde, her perşembe buraya balık almaya geldiğini anımsadı.

Hep yürüyordu. Saat kulesini geride bıraktı, Vial'in dükkânının önünden geçti, omuz silkti.

Sıcaklanıyordu; ılık bir buğu sarıyordu derisini, bira biraz midesini bulandırıyordu.

— Gidip iyi bir avukatla görüşeceğim, her şeyi anlatacağım!

Birden La Rochelle'lilere:

— Lisedeki Almanca öğretmeni J.P.G., Georges Vaillant adında eski bir kürek mahkûmuymuş. Az önce, Palais Sokağı'ndan geçerken yakalandı... derlerse ne yaparlardı?

Tutukevi berber salonunun tam karşısındaydı, şöyle bir göz attı oraya.

Korkmuyordu. Daha karışık bir duyguydu bu. Geçen insanlara bakıyordu:

— Nasıl görünürsen görün, hiçbir şey bilmiyorsun, hiçbir şey! diyordu kendi kendine.

Kendisi biliyordu! Her şeyi! İnsanların yaşamları boyunca bilmedikleri şeyleri! Anlatılması bile olanaksız olan şeyleri!..

Goril öyküleri örneğin! Goril, gerçek bir goril değildi. Zincir arkadaşıydı, maymunlar kadar kılıklı olduğu için böyle derlerdi.

Ve J.P.G. iki yıl boyunca...

Hayır! Aydınlik sokakta, kemerlerin yanında yürürken, bunu düşünemezdi bile. Ya şu karısının saçma bir kavga çıkarmasına, kendisini bir kurban saymasına ne demeliydi! Öyle ya, kendisini

bir kurban, J.P.G.'yi bir canavar sayıyordu! Bu saatte bile, birinin ağladığını görünce ağlamadan duramayan Hélène'in yanında, ağlayıp sızlıyordu.

Mado küçük giriş yerinde değildi. Belki de bir bayan müşteriye bakmaktaydı, J.P.G. gidip gene saçlarını kestirmeyi düşündü bir an.

Bunu yapmadı. Yapmayacağını biliyordu. Düşünmek için, kafasında bir şeyler olsun diye düşünüyordu böyle şeyleri. İstese de, istemese de, Paix kahvesinin bir köşesinde bitecekti gezintisi.

Bu denli erken olduğunu bilmiyordu. Saat ikiye çeyrek kalayı gösteriyordu daha. Taraçada bazı insanlar, Niort otobüsünü bekliyorlardı.

J.P.G. içeriye girdi, masası boştu, gidip oturdu, çevresine baktı. Önce yanına yaklaşan garsonu, sonra bir yabancıyla tartışan patronu, sonra, tam karşısında, karşı köşede de, Mado ve arkadaşını gördü.

Mado kırmızı bir şeyle, bir tüy ya da başka bir şeyle süslü bir kara şapka giymişti. Saate bakıyordu, belli bir saatte bir yerde olması gereken biri gibi bakıyordu.

Gayet basitti: saat ikide işine başlamak zorundaydı.

Yaşlı adam dışarıya bakıyordu, peynir kamyonetini kaldırımın kenarına bırakmıştı çünkü.

Garson geldi, ne içeceğini sordu. J.P.G.:

— Bilmem, diye kekeledi.

Aklı başından gitmişti. Gitmeyi göze alamıyordu. Mado kendisini görecekti miydi, görmeyecek miydi, onu düşünüyordu. Mado kahve içiyordu. İçerken, bakışları J.P.G.'nin bulunduğu köşeye çevrildi ya ilgisiz, belirsiz bir bakıştı bu.

— Ufak bir konyak vereyim mi?

— Olur.

Her zamanki garson değildi bu. Eskiden J.P.G.'ye bakan garson, taraçaya bakıyordu o gün.

Ama aşağıya geldi. Çifte doğru yöneldi, eğildi, alçak sesle birkaç sözcük söyledi.

Aşağı yukarı tam o sırada, garson uzaklaşırken, Mado'nun bakışı bu kez kesinlikle J.P.G.'nin üzerinde durdu, bir şaşkınlık belirtti. Acı bir şaşkınlık değil! Heyecanlı bir şaşkınlık da değil! Hayır!..

— Bu adamın benimle ne ilgisi olabilir, diye düşünür gibiydi.

Ve J.P.G., ceviz rengi, iri gözlerini büyülemek istercesine onun üzerine dikiyordu.

Mado kendisini tanımıyordu! Anılarını bile yoklamıyordu! Ağır ağır çantasını açtı, bir mendil çıkarıp burnunu sildi. Sonra eşine doğru eğildi, konuştu, belli bir sabırsızlıkla saatine baktı. İkiye üç vardı.

Yaşlı adam duraladı, kalkar gibi oldu, yeniden oturdu, o da konuştu.

J.P.G., Mado'nun dudaklarının kımıltısından:

— Sen gitmezsen ben kendim giderim, dediğini anladı.

Kalkıp gitmek daha iyi olmaz mıydı? Kahvedeki insanlar hiçbir şeyin farkında değildi. Taraçadakiler kalkıyorlardı, çünkü otobüs gelmişti. Patron, dirseğini kasaya dayamış, telefon ediyordu.

Mado da Madam Guillaume'dan uysal değildi galiba, çünkü emir verircesine iki tümce daha söyledi. Kır saçlı adamcağız kalktı, kasketini aldı, J.P.G.'nin köşesine doğru yöneldi.

Bizimki, bütün ağırlığıyla küçük kanepenin üzerine yığılmış, duruyordu. Felçli bir adam kadar kımıltısızdı:

— İzin verir misiniz?

Yaşlı adamdı bunu söyleyen, J.P.G.'nin karşısında bir iskemle çekiyordu. Garson yakında duruyordu, Mado'ysa tersine, yapmacık bir ilgisizlikle, çantasının aynasına bakarak dudağına ruj sürüyordu, garson merakını saklamıyordu.

— Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim...

Eski şoför rahat değildi. Çabuk, anlaşılmaz bir biçimde konuşuyordu. İşi çabuk bitirmek için, iki bin franklık banknotların zarfını çıkardı.

Kenarı yırtılmıştı ama para daha içindeydi.

— Bu parayı karıma siz yolladınız, değil mi?

J.P.G. donup kalmıştı. Ne yanıt vereceğini bile düşünmüyordu. Gözbebekleri büyümüşü, kendine gururlu, biraz da korkutucu bir hava vermeye çalışan adama bakıyordu.

— Karımla ben, bu paranın gönderilmesine çok şaştık. Kahvenin garsonuna sorduk, o da söyledi...

Mado, zaman zaman, aynasının üzerinden bir göz atıyordu.

— Ben...

Konuşamıyordu. İki eli masanın soğuk mermeri üzerinde dümdüz duruyordu, dışarı fırlayıp fırlamayacağını düşünüyordu daha.

— Anlarsınız, bir açıklama istiyoruz ve...

Garson, her şeyi işitebilmek için bir metre daha yaklaşmıştı. Sağda peynir kamyoneti görünüyordu. Karşıda, Mado çantasını kapatıyor, parmaklarının ucunu sabırsızlıkla masaya vuruyordu.

J.P.G.'nin eli konyak kadehine doğru gitti, bir yudum içti, gırtlığını daha çok sıktı bu.

VII

Kötü sözcüğü fazla kaçırdı. Daha çok sinsi demeliydi. Adamda bir Normandiya köylüsü yüzü, J.P.G.'yi alttan alttan gözetleyen, küçük, aydınlık gözler vardı. Belki de rastlantıyla sağ elini ceketinin cebinde tutuyordu.

J.P.G. korktu.

Tanıdığı, nöbetin gelişini önceden sezen bir saralı gibi önceden anlayabileceği bir duyguydu bu, böyle durumlarda korkmaktan korkardı.

Üç müfettiş kendisini yakalamak üzere odasına girdiği zaman bu iş ilk kez gelmişti başına. Sahte bir güvenle, hazırladığı aldatıcı sözleri söylerken, başka yerde olduğunu kanıtlamaya çalışırken, adamlar vurmaya başlamışlardı, hiddetsiz, kinsiz, tiksinti belirten bir surat asış altında sakladıkları bir hoşnutlukla vurmuşlardı.

J.P.G. böylece dayakları, gerçek dayakları, karşılarında hiçbir şey yapılamayan, bedeni sızlatan, kanatan, kemikleri ezen, insanı günler boyunca hasta, boş bırakan dayakları tanımıştı.

Müfettişlerden birinin, J.P.G.'nin şimdiki bıyıkları gibi bıyıkları vardı, incik kemiklerine tekmeler indirmenin ustasıydı. Sonra

birden, tutuklu suçunu “itiraf etmediği” için, dizini göbeğine çakmıştı.

Polislere karşı konulamaz; tekmeden kaçınamaz bile insan, böylesi daha çok kıskırtır. Saint-Martin-de-Ré’de, Guyane’da da durum aynıydı.

Zincir arkadaşları vururdu. Gardiyanlar vururdu. En korkuncu da buydu, açlıktan daha korkunçtu, sıcaktan, susuzluktan da korkunçtu.

Hiçbir şey düşünmeden, sakın sakın yürürdün. Rastlantı bu ya, hemen hemen hasta bile olmazdın, sonra birden, bir gardiyan zorlu bir sopa indirirdi, durup dururken, hiç yoktan, zevk için...

J.P.G. pek güçlü sayılmazdı. Fransa’ya döndükten sonra, çok dik, çok sert durmuştu; etki uyandırıcı bıyıklar bırakmıştı; ama o hastalık derecesine gelmiş dayak korkusu hep kalmıştı içinde.

Mado’nun arkadaşının kaygı verici bir bakışı vardı. Karşılığını yaşam boyunca ödemek pahasına bile olsa, bütün soğukkanlılığıyla saldıracak kimselerdendi belki de.

Eli, cebinde, bir tabanca ya da bir muşta tutuyor olabilirdi.

J.P.G.’ye birazcık güven veren bir şey varsa, o da garsonun iki metre ötede bulunmasıydı.

— Söyleyeyim... diye kekeledi.

Böyle zamanlarda, gurur olmazdı. Çevresinde her şey bulaşıklaşıyordu. Nereye bakacağını bilmiyordu. Heceler arasında öksürüyordu.

— Eskiden tanıdığım bir kadın sanmıştım, kendisine borcum vardı...

— Tanığınız kimsenin adı neydi?

Az kalsın Mado diyecekti, zamanında topladı kendini, kuvvetle belirtti:

— Jeanne... Jeanne Lamarck...

Karısının adıydı bu, o gelmişti dilinin ucuna. Adam sen de, ne önemi vardı!

— Peki, buna benziyor muydu?.. diye üsteliyordu adam, kuşkuluydu.

— Oldukça... Ama şimdi... bayanı... daha yakından görünce anladım...

Adam banknot zarfını masanın üzerine bırakmıştı. Kalkıyordu.

— Pekâlâ, dedi. Bir kötülük yok işin içinde.

J.P.G., Mado'dan yana dönmeyi göze alamıyordu.

O da kalkmıştı, kapının önüne, dostunun yanına gidiyordu. Adam alçak sesle bir şeyler söyledi kendisine. Mado dönüp J.P.G.'ye baktı, J.P.G.'nin yüzünü yandan görüyordu yalnız.

Kamyonetin motorundan bir gürültü çıktı, gıcırdadı, sonra yola çıktı. Mado, berber salonuna gitmek için, Palais Sokağı'nın kemerlerinin dibinden yürüyordu, berber salonuna geç varacaktı.

J.P.G. garsonun beyaz önlüğünü, bir masanın mermerini, döşemenin üzerindeki talaşları görüyordu hep.

Orada, Goril'in kendisine saldırdığı zamanki gibi, yavaş yavaş soğukkanlılığını topluyordu. Aynı acı tükrük vardı ağzında, bütün varlığında aynı yorgunluk, aynı tiksinti vardı. Zarfı buruşturup yere attıktan sonra, biner franklık iki banknotu aldı, cüzdanına koydu, ne yaptığının farkında bile değildi.

Kendini yeniden kahvenin sessiz dekoru içinde buluşuna, şoförlerin mantar oyununa başladıkları aydınlık alanı yeniden görüşüne şaşmış gibiydi. Müşterilerin yüzlerine bakıyordu bir bir. Bu insanlar ne düşünüyorlardı?

— Garson!

Hesabını ödeyip kalktı, o da Palais Sokağı'na saptı, berber salonunun önünden geçti, gümüş rengi saçlarla taçlanmış mumdan başın önünde de bir an durdu.

Gerekli olan, Mado'yla baş başa konuşmaktı. Mado onu tanımamıştı bile. İki bin frangın, Marsilya'da aşırılan mücevherlerin bedeli olduğunu anlayamamıştı.

Bacakları yoruldukça daha çok yürüyordu. Başka ne yapabilirdi? Açıklardan dönüp balıkların boşaltan gemilerin önünde, rıhtımın üzerinde dolaştı. Yargıç kararıyla açık havada, daracık, yoksul bir sokakta yapılan bir satışta bulundu. Bakıp dinliyor muydu, kimseler söyleyemezdi.

Birdenbire, bir arkadaşıyla birlikte okuldan dönen oğluyla burun buruna geldi, duruşunda bir huzursuzluk belirdi Antoine'ın, hemen arkadaşından ayrılıp babasının yanına geldi.

Yanında, kitapları koltuğunun altında, hiçbir şey söylemeden yürüdü.

Her zamankinden çok daha düşünceli, çok daha kederli bir bakışı vardı Antoine'ın. Her şeyden korktuğu sanılabilirdi. Babasının sopalardan korktuğu gibi... Uzun zaman duraladı, sonra:

— Annem liseye geldi, dedi.

— Ya!

Pergola'nın yanından geçiyorlardı, çiftler caza ayak uydurarak dans ediyorlardı. Hava çok sıcak değildi ya bir genç kız bir kayıktayüzücü kılığıyla dolaşıyordu. Mail'in üzerinde, onarılan gazino yapılarını iskeleler çevreliyordu.

J.P.G durdu, oğlu da durdu, ne yapacağını bilmiyordu.

— Eve dön.

— Sen gelmiyor musun?

— Sonra geleceğim.

Meltemde, aydınlık gökyüzü üzerinde sallanıp duran ılıgın ağaçlarının yanında, denize karşı bir kanepeye oturmayı yeğliyordu. Kimi öğrencileri geçti, selam verdiler, sonra dönüp baktılar.

J.P.G.'nin ağzının içi tahta gibiydi. İhtiğinden değil! Ama duyu aynı duyu, bulantı aynı bulantı, özlem aynı özlem.

Kendini çok mutsuz, çok zavallı buluyordu, dindirilmez bir huzur, rahatlık susuzluğu vardı içinde. Plajın kiremit rengi kumları üzerinde ak bir kıvrıntı oluşuyor, yeni bir gürültüyle düşüyordu. Kayık yeşile boyanmıştı; genç kızın mayosu kırmızıydı.

Meltem Pergola'dan çalgı solukları getiriyordu bazı bazı.

Orada, Okyanus'un öbür ucunda da, denizin düz ve mavi olduğu zamanlar vardı, ama hiç bakmazlardı denize. Hastalıklar, birinden çalınacak ekmek parçası, değişecek gardiyan, hafiyenin biri olmasından kuşku duyulan, ilk fırsatta canına okunacak olan arkadaş düşünülürdü.

Bundan daha ufak şeyler de düşünülürdü, hayvan yaşamının en küçük ayrıntıları düşünülürdü. J.P.G.'nin sağ elinin üzerinde bir yara vardı, altı ay boyunca iyileşmek bilmemişti.

Aynı kanepenin ucunda bir kadın, uyumuş bir bebeğin arabasını sallıyordu.

J.P.G. sigara içmiyordu. Cebinde sigarası olduğunu unutmuştu. Tek isteği, Mado ile aynı yerde olmaktı, ama az önceki Mado'yla, büyük mağaza kasadarları kadar sert ve ciddi bir Mado'yla değil.

Çok yumuşak, çok nazik olacaktı, biraz şen olacaktı.

— Spa'da, Polti'nin yeni arabasını denediği günü anımsıyor musun? En iyi arabalardandı. Hepimiz de meşin ceketler giyer, büyük gözlükler takardık...

Polti şimdi çok zengin olmalıydı. Gazino müdürü mü olmuştu acaba? Bilmek güçtü, çünkü hiç kuşkusuz adını değiştirmişti.

Güneş batıyordu, daha serin bir hava yayılıyordu çevresinden: Anne arabasını iterek gitti. Saat yedi oldu, Pergola'da çalgı durdu, çiftler kentin yolunu tuttu.

Kımıldamak bile istemiyordu J.P.G. Gene de zaman zaman ürpermelerle sarsılıyordu. Farkında olmadan öne eğilmiş, çenesini ellerinin arasına almıştı.

Mado burada olsaydı, J.P.G. hiç kuşkusuz ağlardı.

Evinde neler oluyordu? Madam Guillaume, müdürle görüşmeye gitmek için, önemli günlerdeki kılığına girmişti, kül rengi tülünü, kara eldivenlerini takmıştı, altın çerçeveli madalyonunu göğsüne ilştirmişti.

Hélène annesinin giyinmesine yardım etmişti, evde kalmıştı. Sonra delikanlının mektuplarına yanıt mı vermişti?

Peki ama nasıl ulaştırıyordu bunları ona? Hemen hiç dışarı çıkmazdı. Bodrum pencerelerinden mektup atamazdı...

Yalnız...

Evet! J.P.G. bundan kuşku duymuyordu. Mektupları postaya atan ya da herhangi bir yere bırakan Antoine'dı herhalde. Kim bilir, belki de delikanlı her sabah lise yolunda onu bekliyordu.

Bu saatte, Madam Guillaume dönmüş olmalıydı. Soyunuyordu.

— Baban evde değil mi? diye soruyordu.

Antoine hep duralardı, biraz düşündükten sonra:

— Mail'da, bir kanapenin üzerinde kaldı, diyordu.

J.P.G. ne diye çekip gitmeyecekti? İki bin frangı vardı cebinde. Bıyıklarını kesmesi, adını, görünüşünü değiştirmesi yeterdi. İtalyan Bébert gibi sahte kâğıtlar satan insanları kolayca bulabilirdi.

Örneğin Côte d'Azur'de bir otelde kolayca bir iş bulabilirdi, nasıl olsa dört dil biliyordu.

Bunu düşünüyordu. Geniş ve görkemli bir otel holü getiriyordu gözlerinin önüne, akaju bir tezgâh, bir kapıcı yeri, anahartlığın önünde, döner kapının iki yanında, nöbet tutan kapıcılar getiriyordu.

Bir jaket giyecekti. Her an telefona çağıracaklardı kendisini, bazen İngilizce, bazen Almanca, bazen İspanyolca yanıt verecekti.

Odası ta yukarda, metrdotellerin, odalara bakan kadınların odalarının yanında olacaktı, onlarla birlikte otelin ileri gelen adamlarının odasında yemek yiyecekti...

Yolun çakılları üzerindeki ayak sesleri dikkatini çekmedi. Bir adamın önüne dikildiğini bile fark etmedi, sesini duyunca başını kaldırdı ancak.

— Ne haber?

Doktor Digoin'dı karşıındaki, kısa bacaklarının üzerine dikilmişti, yüzü renkliydi, her zaman ıslak, küçük gözlerinde huzursuzluk vardı.

— Nasıl ne haber? dedi J.P.G.

— Bakıyorum, hava alıyorsunuz. Ama pardsnz yok, bu saatte hava serin olur.

J.P.G. kaşlarını çattı, başka bir insanı arar gibi ardına baktı.

— Karımı gördünüz m? diye sordu.

Doktor bozuldu.

— Bu soruyu niin soruyorsunuz? diye kekeleydi.

— Sizi onun çağırdığına bahse girebilirim de ondan. Ne söyledi size?

— Hiç! Coligny Caddesi'nden geçiyordum. Geçen gün yorgun bulmuştum sizi. Elinizi sıkıp hal hatır sorayım deyip girdim. Mail'da olduğunuzu söylediler.

J.P.G. iini çekerek ayağına kalktı. Doktor dişleriyle bir sigaranın ucunu koparıyordu. Diplomat bir adam değildi yle. G bir iş yklemişlerdi üzerine, bu işin altından nasıl kalkacağını bilemediği kesindi.

— Biraz yürür msnz benimle?

Gnbatımının pembelikleri silinmişti, yanan sokak fenerleri mavimsi havayı ak yıldızlarla dolduruyorlardı. Bir yerde, bir birahanenin taraasındaki iskemle ve masalar içeriye alınıyordu.

— Sizi bir hasta değil, bir dost olarak gördüğümü biliyorsunuz, değil mi? Yanılmıyorsam, karınızı iki kez ben doğırttum...

J.P.G. yürürken yere bakıyordu, çılgın bir hızla çalışıyordu kafası. Madam Guillaume'la müdür uzun süre tartışmışlardı herhalde. Gizler vermişlerdi birbirlerine. Madam Guillaume, iki bin frank konusu da içinde olmak üzere, her şeyi anlatmış olmalıydı! Müdüre gelince...

— Birkaç gündür normal durumunuzda değilmişsiniz gibi gelmiyor mu size? Düşünün biraz. Bakın, bir yerinizde bir rahatsızlık mı var? Sindirim durumunuz nasıl?

— Çok iyi!

— Peki, ciğer, böbrekler, idrar kesesi...

Bu saatte yalnız onlar dolaşıyorlardı Mail'da. Arada sırada, kaldırımdan bir geçen olursa da hızla geçip, evine dönüyordu.

— Sizin yaşınızda bir adam birtakım huzursuzluklar duyar da onun için soruyorum size bunları. Tıpkı kadınlarda olduğu gibi, bir yaş dönümü, geçirmesi hiç de hoş olmayan bir dönem vardır...

J.P.G. gülümsemiyordu. Ciddi ciddi dinliyordu, çevresinde üç köşeli bir dolap hazırlandığını fark ediyordu, bu dolabın bir köşesini müdür, bir köşesini karısı, bir köşesini de bu yaşlı Digoin budalası tutuyordu.

Bu adam daha öğleyin, soluğuna katlanılamayacak ölçüde şaraba batmıştı. Aynı zamanda da iyi adamdı, herkesle iyi geçinmek isterdi, hastalarına güven verirdi, öyle ya, hastalıklarını gösterip korkutmaktansa ölmelerini yeğ tutardı.

— Beni ilgilendirmeyen işlere karıştığım için özür dilerim, son günlerde beklenmedik davranışlarda bulunduğunuzu sanıyorum. Üzücü bir şey yok şimdilik. Geçici bir sinirlilikten geldiği söylenebilir...

J.P.G. bu sözleri mırıltı gibi dinliyor, tehlikenin nereden geleceğini anlamaya çalışıyordu. Doktor sigarasını çekiyor, babacan bir tavır takınıyor, elini sevecen bir yakınlık devinimiyle arkadaşının omzuna koyuyordu.

— Söz aramızda başka bir nedeni de olabilir bunun, örneğin bu sıralarda bir serüven yaşıyorsunuzdur. Orası beni ilgilendirmez. Bilmek istemem. Ama ben de bir erkeğim...

Tabanları çakıl taşlarını birbirine eşit bir uyumla çiğniyor, köşelerde karanlık koyulaşırken, kentin ışıkları daha aydınlık oluyordu.

— Ne olursa olsun, benim görevim size dikkatli olmanızı söylemek. Dinlenmenizin, kendinize bakmanızın tam zamanı. Nörasteni sözcüğünü kullanmaya dilim varmıyor, ama kendinizi bırakırsanız, doktorun sizi iyileştirmesi çok güç olur. Ciddi bir adamsınız, çoluk çocuk babasısınız. Toplumda bir yeriniz, yerine getirilecek görevleriniz var...

J.P.G. iki gölgeye, gazinonun bölmesine yapışmış iki sevgiliye bakıyordu bu sırada.

— Jura'da bazı akrabalarınız kalmıştır kuşkusuz. Bir insanı kendine getirmek için dağdan daha yararlı hiçbir şey yoktur bence. Ben sizin yerinizde olsam, oraya gider, on beş gün kadar kalırdım, çocuklar da olmaz yanınızda, hiçbir sıkıntınız olmaz. Kızınız eve bakabilecek kadar büyüdü.

— Peki, karım?

— O da sizinle gelir elbette.

Jura'dan söz etmişti adam! J.P.G. tehlike kokusunu aldığı zaman aldanmamıştı. Evleneli beri, aşağı yukarı on kez, ailesi, memleketi söz konusu olmuştu, her seferinde de ailesinden tatsız bir biçimde ayrıldığını, memleketine dönmek istemediğini söyleyerek sıyrılmıştı işin içinden.

İşte gene saldırıya geçiyorlardı.

— Dağdan mısınız, vadiden mi?

— Başka şeyden söz edelim, dedi J.P.G., içini çekti.

— Dinleyin, basit bir öğüt değil bu söylediğim. Bir hava değişimi düşünülür düşünülmez, ben...

— Digoin!

Çok tuhaf söyledi bu adı, hekim titredi.

— Ne var?

— Karım benim beynimin sulandığını çıtlattı, değil mi?

Hekimin en çok şaştığı, bu işin arkadaşını çok sevindirmiş görünmesiydi.

— İnanın ki...

— Yalan söylüyorsunuz...

— Yalnız bazı tuhafliklara şaşıyor...

— Ya siz?

— Ben mi?

Mail'ı bir uçtan bir uca, on kez dolaşmışlardı belki, saniyeden saniyeye, deniz fenerinin ışıkları göğün bir parçasını ağartarak başlarının üzerinden geçerken, hava gittikçe serinliyordu.

— Eve gelin, olmaz mı?

J.P.G. ne istediğini bilmiyordu. Yorulmuştu. Düşünmenin zorunlu olduğunu anlıyordu.

Sakin sakın anahtarı kilide soktu, kapıyı açtı. Yemek odasında da, dipte, mutfakta da ışık vardı. Salon aydınlatılmamıştı, doktorun beklenmediğini belirtiyordu bu.

J.P.G. şapkasını askıya astı, yemek odasına girdi.

— Buraya oturun, doktor. Salonun ışığını yakayım.

Karısı, kızı ve oğlu, suçüstü yakalanmış suikastçılara benzedi bir zaman. Ne diyeceklerini, ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Normal yerlerinde değillerdi. J.P.G.'nin geldiği sırada, alçak sesle durumu konuştukları anlaşılıyordu.

— Hélène, bize hafif bir şey getir de içelim.

Huzursuzluk büyüdü. Madam Guillaume kocasına birtakım işaretler yapmaya çalıştı.

— Kalmadı, dedi en sonunda, biliyorsun.

az sonra da sokak kapısı açılıp kapandı. Oğlanı peynir almaya yollamışlardı.

Madam Guillaume, evde bir konuk oldu mu hep aynı gülümsemeyi takınırdı, gene aynı gülümsemeyle, zaman zaman salonda beliriyordu.

J.P.G. akşama kadar gülümsemek zorunda bırakacaktı onu. Hekim de ne hali varsa görsündü!

Deli mi sanıyorlardı onu? Tersini kanıtlayacaktı! Keyfi yerindeydi, durmadan konuşuyordu, kafalarındaki en ciddi düşüncelere söz dokundurmadan da çekinmiyordu.

— Sizinle bahse girerim, diyordu, örneğin, şu bizim müdür efendi sert ceza vermekten korkuyor, on beş gün, ya da bir ay istirahat verecektir bana.

— Bu izini ben sağladım, dedi Madam Guillaume. Yalnız kendine bakmanda ısrar ediyor!

— Neyime bakacakmışım?

— Bırakın, bırakın! diye araya girdi doktor, işin kötüye varacağını seziyordu. Çok iyi anlıyorsunuz. Ufak bir hava değişikliği...

Sonra da J.P.G. şunları söylemek gereksinimi duyuyordu:

— Ha, az kaldı unutuyordum, bankadan aldığım iki bin frangı geri verecektim sana.

Madam Guillaume şaşırmıştı, söyleyecek bir şey bulamadı, kalktı, büfenin bir çekmecesinde duran, kasa işi gören bir demir kutuya, eski bir bisküvi kutusuna koydu banknotları.

— Beni bir yere kapatmak istiyorlar! diye düşünüyordu J.P.G. Onlar için çok güzel bir çözüm olur bu! Öyle ya, bir aylık geçer ellerine. Geçinmelerine bol bol yeter, korkacak bir şeyleri kalmazdı.

Ağır, alaylı bir bakış konduruyordu karısının üzerine. Karısı huzursuzdu, hekime dönüyordu.

— Yemiyorsunuz, doktor! Doğru dürüst ağırlayamadık sizi, bağışlayın. Kocamın hasta olabileceği düşüncesi...

Çok hafif bir gürültü oldu sokakta, H        le babasından başka hiç kimse fark etmedi. Bakışları karşılaştı. H         kızardı. J.P.G., onu yüreklendirmek istercesine, iyilik dolu bir g  l  mse-yi  le gülümsedi.

Mektubun g  r  lt  s  yd   bu, bodrum penceresinden kaymış, kömürlerin üzerine düşmüştü.

— H        ...

H         titredi,   rpermi  ti.

— Mahzene git de bir      Burgonya şarabı getir. Soldan ikinci dolapta vardır.

Antoine budalası da:

— Ben gideyim... dedi.

— Ben H        'e söyledim...

Gene de neşeli değildi. Bütün bunların çok zayıf, çok çabuk kırılır şeyler olduğunu, ters akıntılar ortasında yüz d      n   sezin-liyordu.

H         şarabı alıp geldiği zaman, korsajı memelerinin arasın-da, daha sertti, babasına bakmayı göze alamadı.

Mado iki bin frangı yollayan adamı hâlâ düşünüyor muydu? Bu parayı geri verişine   z  l  yor muydu? Kendi kendine:

— Tuhaf bir adam daha işte, taşrada pek çoktur böyleleri! diyor olmalıydı.

Ama Mado hiçbir zaman tuhaf demezdi.

— Ka  ık, derdi.

Doktor:

— Hasta, derdi...

Madam Guillaume'a gelince...

Yalnız J.P.G. iştahla yiyordu yemeğini.

VIII

Aynı akşam, Villeneuve Sokağı'nda, jandarma komutanının evinde briç oynanıyordu. Piyano açıldı. Yuvarlak bir masanın üzerinde, evin hanımının yaptığı kek dilimleri yığılıydı. Kadınlar bir fotoğraf albümünü karıştırıyorlardı.

Oyun masasına jandarma komutanı, lise müdürü, komiser, bir de Monsieur Martin, hemen bitişikte, çağırmak için duvara vurulması yetecek kadar yakında oturan sigortacı kurulmuştu.

— Bu adamı tanıyormuşum gibime geliyor, dedi komiserin karısı, bodur bir kadındı, bir gezinti sırasında alınmış olan, yirmi dolayında insanı gösteren bir fotoğrafı işaret ediyordu.

Komutan, Grenache şarabı dolduruyordu, albümün üzerinden eğildi, resme tersinden baktı.

— Öyle sanıyorum ki lisede öğretmen, diye mırıldandı.

Müdür olduğu yerden atıldı:

— Monsieur Guillaume mu yoksa?

— İri, esmer, bıyıkları var.

— Öyleyse odur.

Saçları alabros kesilmişti, ama müdür jandarma komutanının evinde hiç de sert değildi. Dudaklarını kadehine değdirdi. Oyun kâğıtlarını karıştırarak anlatmaya başladı:

— Deli midir, değil midir diye düşünüp duruyorum bugünlerde. Birkaç gün önce nedensiz yere bir öğrenciye saldırdı, hiddetle tartakladı zavallıyı. Eskiden hiç sigara içmezdi, dün, yeniden derse başladıktan sonra, dersin ortasında bir sigara yaktı. Karısı benimle görüşmeye geldi, o da kaygılarını anlattı, ben de birkaç hafta dinlensin diye Jura'ya yolladım Guillaume'umu, oralıdır da.

Komiser, ufak, zayıf bir adamdı, kâğıtlarına dalmıştı.

— Dole tarafından mı? diye sordu gene de.

— Evet. Az önce dosyasını karıştırdım. Servans adında, ufak bir köyden.

— Tuhaf şey.

— Neden?

— Bir dilim kek alır mısınız, Monsieur Martin?

— Bende Servans'lı bir müfettiş var da.

— Konuşma sırası sizde yüzbaşım!

Gece yarısı, çiftler kaldırımında birbirlerinden ayrıldılar, üzerine ince, ılık bir ilkbahar yağmuru düşen boş sokaklarda ayak sesleri bir süre çınladı.

Sabah saat dokuzda, komiser gara geldi, görev yeri burada, sol kanatta, sürat katarları avlusunun yanındaydı. İki müfettişin elini sıkmayı bir alışkanlığa dönüştürmüştü. Gonnet'nin elini sıkarken, belli belirsiz bir şey anımsadı, kaşlarını çatı, Guillaume adını buldu.

— Ha, dedi, La Rochelle'de sizin köyden biri var anlaşılan.

— Servans'lı mı?

— Lisede Almanca öğretmeni, adı Guillaume... Jean-Paul Guillaume... Anlaşılan, delirmek üzere...

— Jean-Paul Guillaume, diye yineledi Gonnet, o da kaşlarını çattı.

Başını salladı, kesin bir yanıt verdi:

— Olanak yok.

— Neden?

— Guillaume Hindiçinli'dir de ondan.

— Emin misiniz?

— Çocukluk arkadaşımıdır. "Sen" deriz birbirimize, Az kaldı kız kardeşimle evlenecekti, evlenmemesi de bir rastlantı oldu.

Komiser, elinden bir şey gelmeyeceğini söylemek istercesine homurdandı, odasına girdi. Biraz sonra, imza edilecek kâğıtları getirince, Gonnet ısrar etti:

— Müdürün Servans'dan söz ettiğinden emin misiniz?

— Eminim. İsterseniz, telefon edin.

Gece, yalnız iki saat yağmur yağmıştı. Birkaç günden beri hep böyleydi, gökyüzünde bulunmaz bir duruluk vardı her sabah.

Pazar yeri turfanda kuşkonmazlarla dolup taşıyordu, yalnızca kırmızı ve yeşil frenküzümleri değil, çilek sepetleri de görünmeye başlıyordu.

Hélène, her hafta iki kez yaptığı gibi, o gün de saat yedide pazara gitmişti. Döndüğü zaman, Antoine kahvaltısını bitirmek üzereydi.

— Annem inmedi mi?

— Az önce yeniden yukarı çıktı.

— Babam?

— Yatakta kalacak sanıyorum. Yorgun olduğunu söylüyor.

Antoine ağzını sildi, kasketini giydi, kitaplarını aldı. Hélène mutfak masasını eski gazetelerle örttükten sonra, üzerine sebze-lerini yerleştirdi. Biraz sonra annesi indi, dalgındı, yalnızca:

— Babana bir fincan sıcak süt götüreceksin, dedi.

J.P.G. hasta değildi. İyi uyuyamaması, dün akşam yemeği fazla kaçırdığı içindi. Yedide, burnu, perde titrediği için yastığına her sabah titreyerek gelen güneş lekesinin yanında uyandığı zaman, yeniden uyumaya karar vermişti.

Sonra karısı yukarıya gelmişti. Yarı kapalı kirpiklerinin arasından, karısının kendisine kötü kötü baktığını görmüştü.

— Uyuyor musun?

Uyanır gibi yapmıştı.

— Hasta mısın?

— Bilmiyorum. Sanırım, dinlensem daha iyi olacak.

Patırtı çıkarmamak için bir yoldu bu. Üstelik, sokakları bir kez daha adımlamayı göze alamıyordu, Mado'yla eşine rastlamak tehlikesiyle Paix kahvesine gitmeyi de göze alamıyordu.

— Doktoru çağırayım mı?

— Hayır. Susadım.

Şimdi odasında yalnızdı, tavana bakıyordu, her yıl, Ekim sonuna doğru ya da Kasım başında, ilk soğuklar başlar başlamaz tutulduğu anjini anımsıyordu.

Gerçekten yorgundu. Çarşafların hafif ıslaklığında bacakları donmuş, yapışmış gibiydi. Antoine giderken kapının açılıp kapandığını duydu. Biraz sonra, merdivende Hélène'in ayak seslerini tanıdı.

Hélène, elinde süt fincanıyla içeri girdi, kendisiyle birlikte biraz sabah serinliği getirdi dışarıdan. Teni renkliydi, saçları çiğlerle incilenmiş denebilirdi.

— Rahatsız mısın? diye sordu.

— Yok canım!

Sıcak sütü içmek için sırtını iki yastığa dayayıp yatağa oturmuş, ona gülümsüyordu. Anjin olduğu zamanlarda iki damla tentürdiyot eklerlerdi süte.

— Annen ne dedi?

— Hiçbir şey demedi. Üzgün.

Hélène kapıyı aralık bırakmıştı, yataktan epeyce uzakta duruyordu, J.P.G. gözlerini ondan ayıramıyordu, bu bakışın kızını rahatsız ettiği, kızında istemedişi bir sıkıntı yarattığı söylenebilirdi.

— Hoşnut musun?

— Neden hoşnut muyum?

Düşündüğünü açmayı göze alamadı. Bunu yapamazdı. Kendi kendini anlıyordu, yudum yudum sütünü içerken, kızının çıplak kollarına bakıyordu.

Bir an düşündü:

— Ona her şeyi anlatsam, bir arkadaşına anlatır gibi anlatsam her şeyi?..

Ama bu boş bir düşünceydi. Gerçekleştirilemezdi. Bodrumdaki kömürlerin üzerinden alacağı mektuplardan da söz etmek isterdi.

Hélène keyifsizdi, çevresinde bir tehlike seziyordu belki de.

— Biraz sonra gelir, fincanı alırım, dedi çabucak. Başka bir isteğin var mı? Pencereyi açayım mı?

— Evet.

Oda serin bir havayla doldu. J.P.G. ılık fincanı gece masasının üzerine koydu, çarşafların altına kayd. Hélène merdiveni indi, yemek odasından bir mırıltı geldi.

J.P.G. bir kitap istemeyi unutmuştu. Canı okumak istemiyordu, orası öyle ama düşünmek de istemiyordu. Odayı ikiye bölen, içinde, sonsuzluğa atılmış yıldızlar kadar çok olabilecek, ufak tozlar kaynaşan güneş çizgisine dikiyordu gözlerini.

Pencere açtı, ama yatak odasının kokusu sürüyordu, J.P.G. çok terlemişti, dışarının yaşamıyla iyiden iyiye tazelenmiş Hélène'i göreliberi, pijamasının içinde bedenini ıslak buluyordu.

Sessizce kalktı, terliklerini aradı, aynanın önüne gitti, rengini sarı buldu. Sabah sarkık bıyıkları, karışık saçlarıyla güzel değildi.

Bunu hiç düşünmemişti, ama şimdi onu rahatsız ediyordu; Mado'nun dantelli yastıklarını, o zamanlarda, dümdüz, kılsız, hafiften tüylü olan kendi göğsünün, koku şişelerinin parladığı pembe banyo odasını anımsıyordu.

Mado hiç İspanya'ya gitmemişti ya:

— Sende İspanyol cildi var, derdi. Kaslarının oynayışı dışardan belli oluyor.

Saçlarını kolonyayla ıslatıp taradı. Kolonya karısının. Sütçünün zil sesini duydu, sofada sürüklenen ayak sesleri duydu, kapının kapanışını, tavukları çağırıp mısır atan Hélène'in sesini duydu.

Bıyıkları olmayınca nasıl olacağını görmek istedi, eliyle kapattı üzerlerini, yüzünü tüysüz olarak göz önüne getirmeye çalıştı.

Kaşları eskisinden gürdü, ama gözleri değişmemişti. Merdivenin dibinden hafif bir gürültü geldi kulağına, suçüstü yakalanmış bir okullu gibi, yatağına koşmaya yeltendi. Hiç kimse çıkmadı yukarıya.

Bir yere iyice kapanabilmek için tuvalete girdi. Oturmuş bir düşünce yoktu kafasında, daha doğrusu hiçbir düşünceyi açık olarak bir şeye bağlayamıyordu. Ama sürgüyü sürerken, bir saçmalık yapacağı sıralarda başlayan, ufak bir sıkıntı vardı içinde.

Madam Guillaume, bezelye ayıklayan kızına yardım ediyordu. İkisi de avluya, bir sepetle bir taze su kovasının önüne oturmuştu. Onları görebilmek için, J.P.G.'nin perdeyi aralaması yeterdi.

Güneş tam aynanın üzerine vuruyordu, köşede bir güneş prizması çiziliyor, basit bir cam parçasını bir mücevhere dönüştürüyordu.

J.P.G. dişlerini fırçaladı, gene bıyıklarını saklayıp kendini seyretti, iki kadına bir kez daha göz attı, pastel mavisi bir sabahlık giymiş karısına, önlüğünün altında pembe bir giysi bulunan Hélène'e.

Tuvalate dönerken, bakışları kımıltısızdı, birdenbire makası kaptı, bıyıklarının bir yanını kesti, bir an şaşırıp kaldı, başı döndü, gerisini de kesti.

Titriyordu bu yüzden. Şimdi çabuk bitirmek istiyordu. Bu iş bitmeden önce biri yukarıya çıkar diye korkuyordu.

Bir zaman, yüzünde tıraş sabununu köpürttü. Usturasını bile di.

Neden yapmıştı bunu? Belki de meydan okumak için! J.P.G. olmaktan, yani öğrencilerin alaya aldığı, sokakta dimdik, alaylı bir gülüşle geçişine insanların tuhaf tuhaf baktığı, can sıkıcı bir Almanca öğretmeni olmaktan bıkmıştı.

Karısı hiç âşık olmamıştı, görüldüğünden başka türlü olabileceğini hiç düşünmemişti. Kendisine baktığı zaman başını çeviren kızı da öyle!

Şimdi de deli sanıyorlardı onu, nörastenik, kısacası “kaçık” sanıyorlardı, bir de tutup doktorla karşı karşıya getiriyorlardı beceriksizce.

Mado’ya gelince, kendini tanımamıştı bile. Gene de uzun uzun bakmıştı, ama bir görünümün küçük bir bölümünü oluşturan bir yabancıya bakar gibi bakmıştı.

Ustura biraz gıcırıyordu. J.P.G. iki kez kuruladı, en sonunda lavabonun üzerine eğildi, kurulandı, heyecanla aynaya baktı.

Şaşırdı kaldı, kendini tanımakta zorluk çekti. Bu adam hem kendisiydi, hem de kendisi değildi. Gözleri ne kadar aynı olursa olsun, başka şeyler belirtiyordu. En çok ağız değişmişti. Birdenbire, burunla üst dudak arasındaki uzaklık çok fazla görünüyordu. Bu dudağın kalın, şehvetli olduğu da görülüyordu.

J.P.G. pijama değiştirmek istedi hemen, yeni, temiz bir pijamayla, on yıl, yirmi yıl gençleşmiş gibi olacaktı. Hem çok sevinmiş, hem de dehşet içinde kalmıştı. İki kadının hâlâ aynı yerde olup olmadıklarını anlamak için avluya bir göz atmayı göze alamıyordu.

Merdivende bir gürültü duyar gibi oldu, yatağına koştu, içine sokuldu.

Yüreği çarpıyordu. Çok önemli bir şey yapmış gibi bir duygu vardı içinde.

Ne olacaktı şimdi? Karısına ne diyecekti? Ya müdüre?..

Hiç değilse, Mado'yla karşılaşınca kendisini tanıyacağından emindi! Dikkat etmek gerekiyordu. Sokaklarda önlemsizce dolaşmamalıydı artık.

Dayanamıyordu, elini dudağının üzerine sürüyordu. Burnuyla ağzının yanlarında iki kırışık bulunuyordu.

Boyanmış bir kocamış yosmaya benzemiyor muydu, Mado gibi örneğin?..

Rahatı kaçmıştı. Nerdeyse utanmaya başlayacaktı. Hem birinin yukarı çıkmasını istiyor, hem de bundan korkuyordu. Uzun zaman bekleyebilirdi. Karısı ancak giyinmek için, ev işleri bitince gelecekti. Hélène'e gelince, öğle yemeğine kadar aşağıda çalışırdı.

Dirseğine dayanıp seslendi:

— Hélène!.. Hélène!..

Avluda bir iskemle kımıldadı. Kapılar açılıp kapandı. Ayaklar merdiveni tırmandı.

J.P.G. yüzünü çarşafların altında saklayacaktı nerdeyse, ama kızı odaya gelince, yatağına oturdu, tam karşıdan baktı, güneş içindeydi.

— Bir şey mi istiyorsun?

Hélène ona öylesine alışmıştı ki, görmeden bakıyordu, gözlerini açıncaya kadar birkaç dakika geçti aradan.

— Baba!.. diye kekeledi.

Geriledi. Korkuyordu. J.P.G. gülümsemeye çalışıyordu, bıyıkları dudaklarını saklamaya başladığı için yabancı gibi gelen bir büzülmeden başka bir şey elde edemiyordu.

— Bizi yalnız bırak, dedi kızına.

Kapıyı kapadı. Kocasına baktıkça bir tiksinti duyar gibiydi.

— Dinle, Jean-Paul...

J.P.G. iyice yüreklenmişti şimdi. Düşünüyordu:

— Bir şey söylerse, kızarım, her şeyi söylerim, her şeyi, bütün söyleyeceklerimi söylerim, hepsine!

Karısı yaklaşıyordu, gölgeden güneşe, güneşten gölgeye geçiyordu, mavi sabahlığı renk değiştirir gibi oluyordu.

— Digoin'ın sözünü dinlemen, gidip bir yerde dinlenmen gerek.

J.P.G. şimdilik kendini tutuyordu, ama dudakları aralık, bakışı kötüydü.

— İstersen ben de seninle gelirim. Çocuklar büyüdü, birkaç gün yalnız kalabilirler.

Konuşmayı kesti. Koridorda zilin sesi duyulmuştu. Sütçü daha önce gelmişti. Hiçbir satıcının geleceği saat değildi.

Madam Guillaume kızının odasına gitti, kızının odasının penceresi sokağa bakardı. İki yer birden açık olduğu için bir hava akımı buldu. Perdeler kalktı. Kapı gene kapandı.

Madam Guillaume geri döndü, bunalımlı bir görünüşü vardı.

— Müdür, dedi çevresine bakarak. Bir adamla birlikte...

Öteki kapıyı açtı, merdivene açılanı; dinledi, Hélène'in konukları pancurları kapalı salona aldığını işitti.

— Hélène... diye seslendi alçak sesle.

Hélène birkaç basamak yukarı çıktı.

— Benim adıma özür dile, birazdan geleceğimi söyle.

J.P.G.'ye kulak asmıyordu. On dakika gitti geldi odanın içinde, gardrobu, tuvaleti açtı, kızına yeniden seslendi.

— Gel de şu korsemi bağla...

Sonra sordu:

— Kim o adam?

— Hangi adam?

— Müdürün yanındaki bey.

— Bilmiyorum. Uzun, zayıf bir adam, çok uzun, çok zayıf, çok da uzun bir ceketi var. Müdür, babama bakmaya geldiğini söyledi. Yatakta olduğunu duyunca da kendisini görüp göremeyeceğini sordu.

J.P.G. kımıldamıyordu. Karısının gömlekle, korseyle, donla gidip geldiğini, şimdi de bir giysi seçtiğini görüyordu belirsizce.

— Hélène! Bakkala koşup bir içki almalısın. Porto şarabı örneğin.

Hélène kayboldu. Sokak kapısı açılıp kapandı.

— Bıyıkların için ne diyeceksin?

Bilmiyordu. Pek düşünmüyordu bunu. Zil çalınca, bir yıkım olacakmış gibi bir duygu uyanmıştı içinde hiç yoktan, karısının davranışı, şaşkınlığı da bunu artırıyordu.

— Yanıt vermiyor musun? Dinle! Ben yaptırttım diyeceğim...

Aceleyle saçlarını tarıyordu, yüzü saçlarının altında kayboluyordu, sonra küçük bir topuz yapıp bükmek için bildik bir devinimle tutuyordu saçlarını.

Hélène de çok heyecanlıydı, bakkalda sırasını bekliyor, Porto şişelerinin durduğu kasaya bakıyor olmalıydı.

Aşağıda, arada sırada ayak sesleri duyuluyordu. Konuklar oturmamışlardı. Hatta kimi anlar çok kalın bir mırıltı duyuluyordu, müdürün mırıltısı.

Salondaki şöminenin iki yanında, yaldızlı çerçeveler içinde iki resim duruyordu: J.P.G. ile karısının resimleri.

— Budur, demişti müdür.

Müfettiş Gonnet başıyla “Hayır” diye işaret etmişti.

— Belki de değişti...

Müfettiş gene aynı devinimi yinelemişti.

Madam Guillaume, yatak odasında, kara ipek giysisini giymiş, kocasının önüne dikilmişti.

— Uygun düşer mi dersin?

Sonra saplı gözlüğünü aldı, dudaklarına yavaş yavaş sevimli bir gülümseme takınarak merdivenden indi.

IX

J.P.G.'nin daha iyi işiteyim diye soluğunu tutması boşunaydı. Tekdüze bir mırıltı, daha doğrusu, birbiri ardından gelen, birbirine giren, bazı bazı üst üste gelen, biri kalın, biri tiz, iki mırıltı duyuyordu yalnızca.

Hélène, koltuğunun altında Porto şişesiyle döndüğü, mutfığa şişeyi açmaya gittiği zaman da bu mırıltı kesilmedi. Biraz sonra açılan büfenin gıcirtısı, birbirine dokunan kadehlerin sesi duyuldu.

En ufak bir kımıldıda yatak gıcırıyor, gürültüsü öteki sesleri bastırıyordu. J.P.G. kalktı, çıplak ayaklarla kapıya yöneldi, kulak kabartmayı burada da sürdürdü.

Hep iki ses seçiyordu yalnız, mors alfabesiyle bir haber gibi. Akla sığmayan, konuşmanın uzunluğuydu. Kalın ses, hep süzüyordu. Bir hastayı sormak, çabuk iyileşmesini dilemek için bu kadar söz gerekmezdi ki.

Madam Guillaume arada bir şaşkın şaşkın haykırıyordu:

— Ya! diyordu, örneğin.

Ya da:

— Hiç aklıma gelmezdi! diyordu.

Hélène mutfaktan salona, salondan mutfığa gidiyordu. İçeri gelip de olanları babasına haber veremez miydi?

Hayır! Orada bırakıyorlardı onu, yapayalnız, habersiz. Başlıca ilgili kişi de kendisiydi! Kızı koridordan geçerken kapıyı araladı:

— Pıssst!

Hélène duymadı. İş başından aşkındı. J.P.G., kızının yürüyüşünden, çok kötü bir şey olduğunu anlar gibi oluyordu.

Şimdi, tam kendisinin altında, Madam Guillaume konuşuyordu. Sesi daha tizdi, ama gene de heceler seçilmiyordu. Kesin bir şey varsa, o da dert yandığıydı. Konuşması sonu gelmez bir sızlanmaydı, bazı bazı kalın sesin bir homurtusuyla noktalanıyordu.

Müdürle yanındaki gidecekler miydi? Gidecekleri sanılabilirdi. Bir sessizlik oldu, iskemleler kımıldadı, ama bu içmek içindi. Sonra, herkes ayaktayken, Madam Guillaume kapıyı açtı, koridordan bağırdı:

— Hélène!..

Hélène yanına geldi, ikisi de koridorda fısıldaştılar, sonra genç kız merdivene koştu. J.P.G. yatağa dönmeye zaman bulamadı, kızı onu pijamayla, ayakta, kapının ardında bulunca şaşırdı kaldı. Soluğunu toplamak, belki de bir çaba harcamak zorundaydı.

— Çabuk! dedi. Geliyorlar...

Yatağın üzerine atıldı, çarşafı topladı, sahanlıktaki konsoldan yeni çarşaf almaya gitti. Güçlü ve hızlı devinimleri vardı. Birkaç saniyede yatak çevrildi, değişti, beyazlığı göz kamaştırıcıydı. Sonra gene hızlı hızlı, annesinin odaya saçılmış giysilerini topladı.

J.P.G. hep ayaktaydı, kızının güneş içinde devinmesine bakıyordu. Hiç farkında olmadan, işaret parmağını üst dudağının üstünden geçiriyor, bıyıkları hakkında ne söyleyeceğini düşünüyordu.

— Yat, baba.

Pencereyi ardına kadar açmıştı, aşağıdaki fısıltı azalırken, tavukların gıdaklama sesleri duyuluyordu.

Hélène hiçbir şeyi unutmuyordu, üzerine hiç sürahi konulmamış gece masasının üzerine de bir sürahi su koymuştu.

— Ne yapmaya gelmişler?

— Bilmiyorum.

— Öbürü kim?

— Onu da bilmiyorum. Ama seni uzun zamandır tanıyormuş anlaşılan.

Yumruk gibi indi bu söz beynine. J.P.G. açıklama sormak istedi, ama kızı çıkmıştı bile. Kim tanıyabilirdi onu, kim böyle müdürle birlikte kendisini görmeye gelebilirdi?

— Evin karışıklığını hoş görürsünüz inşallah... diyordu Madam Guillaume'un sesi merdivenin alt yanında.

Müdürün kalın sesi de sevimli, güven verici bir biçimde yanıtlıyordu:

— Bu saatte bütün evler aynı durumdadır.

— Buyurun, beyefendi.

— Siz buyurun, diyordu bir başka ses, J.P.G. böyle bir ses işittiğini anımsamıyordu.

Yatağında, gözlerini kapıya diyor, açılmasını sıkıntıyla bekliyordu. Önce müdür göründü, melon şapkası elindeydi, Madam Guillaume'a arkası dönük olduğundan, J.P.G.'nin kendisini gördüğünü bilmediğinden, kaşlarını çatmakta bir sakınca görmüyordu. Onu tam karşısında bulunca biraz şaşırды, ağzını alabildiğince gererek, yüzüne uymayan bir babacanlıkla gülümsedi.

— Nasılsınız, bir görelim diye geldik, dedi.

Müdürün sırtı, ikinci adamı biraz saklıyordu, Madam Guillaume da ilerleyince ortaya çıktı ikinci adam. Madam Guillaume tatlı tatlı gülümsüyordu, dudaklarının ucuyla:

— Monsieur Gonnet'yi tanıyor musun? diyordu.

Herkes gülümsüyordu. Sanki dünya değişivermişti, sanki herkes mutluluk vermeye, bir kibarlık ve tatlılık cenneti yaratmaya çalışıyordu.

Monsieur Gonnet elini uzatmış, ilerliyordu. Çok uzundu. Yataktan bakılınca uçsuz bucaksızmış gibi görünüyordu, J.P.G. sıkıntıyla bakıyordu ona.

Oysa doğallıkla gülümsüyordu.

— Servans'lısınız değil mi?

J.P.G. yanıt vermeyi göze alamıyordu. Hiçbir şey bilmiyordu. Durumu kurtarmak için müdüre dönüyor, özür dilercesine mırıldanıyordu:

— Bıyıklarımı kazımak zorunda kaldım. Makas çok kötü kesmişti de...

Sıkıntı gırtlığına sarılıyordu. En sıkıcısı, üç kişiyi yatağın çevresinde görmektir. Oda büyük olmadığı için, onu kuşatıp sıkıştırır gibiydiler. Gülümsemeler bile birer tehdit oluyordu.

— Dün, dostum Gonnet'ye Dole taraflarından olduğunuzu söylüyordum, o da siz Servans'lı Jean-Paul Guillaume iseniz, okul arkadaşı olmanız gerektiğini söyledi. Bu sabah merak edip dosyanıza baktım. Servans'da doğduğunuzu anladım.

— Fırıncı dükkânı vardı ya! dedi zayıf, iri adam. Kilisenin tam yanında. Yapı hâlâ durur.

J.P.G. de onlar gibi yapıyordu. Belirsizce gülümsüyordu.

— Bu kadar yıldan sonra birbirini tanımak zor, diye ekledi Gonnet, J.P.G.'nin gözlerinin içine baktı. Anılar karışır. Örneğin, ben sizin saçlarınızın daha çok açık kestane rengi olduğuna yemin ediyordum. Sahi, son olarak hangi yılda görüşmüştük?

— Öhö!.. Durun bakalım...

— Her ne olursa olsun, babanızın cenazesinde bulunmuştum.

Çarşafılar içinde J.P.G.'nin bedeni ıslaktı, derisinin gözeneklerinde ter damlalarının ağır ağır genişlediklerini duyuyordu. Kalkmak, ötekiler gibi ayakta olmak isterdi, yatarken kendini aşağı durumda buluyordu çünkü, kendisine karşı bir dolap hazırlandığını sezmekteydi.

Konuklar karısına bakmadıklarında karısı bundan yararlanıp, kaşlarını çatıyor, kocasını kuşkuyla gözetliyordu.

Ne demişlerdi ona aşağıda? Hiçbir zaman görmemesine karşın kendisine bir şey anımsatmak isteyen bu Gonnet kimdi? Hakkında şimdiden bir kovuşturma mı açmışlardı? Mado tanımamış görünmesine karşın tanımış da onu ihbar mı etmişti?

— Juliette'i anımsarsınız herhalde, değil mi?

— Juliette mi? diye yineledi, belleğini zorluyormuş gibi yaptı.

— Evet canım, üvey kız kardeşiniz!

— Ha! evet...

— Eh işte, ben onunla evlendim. Kendisi burada, La Rochelle'de. Sizi görünce çok sevinecek. Jean-Paul'den, kendisine etmedik maskaralık bırakmayan kardeşinden her zaman söz eder bana.

Müdürün bakışıyla gülümsemesi birbirine uymuyordu. Ağır, amansız bir bakıştı bu, bir duvarın ardında ne olduğunu anlamakta dayatan bir adamın bakışydı.

— Pek konuşmuyorsun, diye belirtti Madam Guillaume.

Ona yardım edecek yerde, ele veriyordu karısı. Bile bile yapıyordu bunu, davranışından belliydi.

— Biraz yorgunum, diye mırıldandı J.P.G., elini alnına götürdü.

Doğruydı. Yapmacıklı davranmaya gereksinimi yoktu. Kolları, bacakları kurşun gibiydi; bedeni çok şiddetli bir heyecan geçirmişçesine cansızdı. Bir bardak su istiyordu canı, ama almak için gereken devinimleri yapmayı göze alamıyordu.

— Sizi daha fazla tutacak değiliz, dedi müdür.

Gonnet ile bir iki kez bakışmışlardı. Gonnet olumsuz bir biçimde elini sallamış, J.P.G. de bunu aynada, olduğu gibi görmüştü.

Şimdi de hepsi gülümsemeyi unutuyordu. Suratlar asıktı, oyun bitmişti sanki.

Müdür bir iskemlenin üzerinde bıraktığı melon şapkasını alıyor, hastanın elini sıkmaktan kaçınıyordu. Kapıya doğru gidiyordu.

— Kendinize iyi bakın, dedi yalnızca...

J.P.G. nerdeyse onu geri çağırarak, açıklamalar isteyecekti, ama bakışları, son bir kez daha, kuşku götürmez bir hoşnutlukla kendisine dönen Gonnet'ye rastladı.

Madam Guillaume da arkalarından gidiyordu. Oda boşalıyordu, boştu. Merdivende ayak sesleri alçalıyordu, kendi sesleri de öyle. Koridorda, kapının karşısında bir duruş oldu. Hiç kuşkusuz, Madam Guillaume birazcık daha kalıp oturmalarını öneriyordu konuklarına, ama özür dilediler. Sokak kapısı açılmıştı. Mırıltılar kaldırıma varıyordu.

J.P.G. yatağından dışarı fırlamış, sahanlıkla tırabzanın üzerinden eğilmiş, konuşulanları işitmeye çalışıyor, karısının, hiç değilse Hélène'in dönmesini bekliyordu.

Sokak kapısı kapandı. Madam Guillaume da ne diye hemen çıkmıyordu? Salonda ne yapacaktı? Ne diye kızını da oraya çağırıyordu?

Hiçbir şey bilmiyordu. Çıldırıltıcı bir şeydi bu. Çağırma bile göze alamıyordu.

Az önce yanılmamıştı, üç kişi yatağının çevresinde toplandığı zaman, karısının da, ötekilerin de kendisini kısırmak için toplandıklarını anlamıştı.

Mırıltı yeniden başlamıştı aşağıda, J.P.G. kulak veriyor, birdenbire bir hıçkırıkla kesilen ağlamaklı bir ses duyuyordu, sonra da Hélène'in tatlı sesini.

İki kadın neden ağlıyordu? Bir hasta evine doktor gelir de çıkarken birini bir köşeye çekip “yıkıma hazırlanın,” derdi ya hani, öyle bir evi düşündürüyordu evleri.

Ağlamalarının nedeni ne olabilirdi? Müdür ne demişti onlara? Tanımadığı bu Gonnet neler anlatmıştı?

J.P.G. hâlâ sahanlığın üzerinde, ayakları çıplak, bekliyordu. Habersiz bırakılamazdı. Böyle şey olmazdı, başa kakılacak, kötü bir şey olduğu zaman bile...

— Hélène!.. diye seslendi alçak sesle.

Hélène duymuyordu! Salonun kapısı kapalıydı. J.P.G. de inmeyi göze alamıyordu. Gücünün üstünde bir şeydi bu. Ancak odasında güvendeymiş gibi bir duygu vardı içinde. Sahanlık bile korkutuyordu J.P.G.’yi, odasına girdi, kapıyı kapadı, aynaya baktı, çizgileri sıkıntıyla gerilmiş bir yüz gördü.

Bir şey kırmak, korkunç, sert bir şey yapmak geliyordu içinden. Açık pencereden, küçük bahçedeki kiremit rengi tavukları, içinde kabuğu soyulmuş bezelyeler bulunan kovayı görüyordu.

Bununla ilgilenmiyordu artık. İki kadın öğle yemeğini hazırlamayı unutuyordu.

Onu yapayalnız bırakıyorlardı!

Ayağını öfkeyle döşemeye vurdu, salon tam altında bulunduğuna göre, işiteceklerinden kuşkusu yoktu. Gerçekten de bir an mırıltı kesildi, ama tekrar başlamakta da gecikmedi.

Antoine liseden dönmeseydi, daha uzun zaman sürebilirdi. Antoine, her zamanki gibi, yemek odasına yöneldi, hiç kimse yoktu, sofraya bile hazırlanmamıştı.

— Anne!.. diye seslendi.

Salonun kapısı açıldı. Antoine da salona alındı. Dolaplarını kurmayı sürdürüyorlardı hep! Hâlâ ağlıyorlardı. Antoine’ın yeni yeni değişmeye başlayan sesi, arada sırada annesinin iniltilerini kesiyordu.

— Allah belasını versin! diye küfretti J.P.G., bir kez daha vurdu ayağını.

Bu kez su dolu sürahiyi kapıp, duvara fırlattı, sürahi parçalanıverdi. Aşağıdaki kapı açıldı. Biri kulak veriyor olmalıydı, ama kimsecikler çıkmadı yukarıya.

O zaman, elini kolunu sallayarak, tehditler savurarak, bir o yana, bir bu yana yürümeye başladı. Hafif bir sızı duydu ayağında, baktı, kan gördü.

Bir cam parçasına basmış, sağ ayağının altını kesmişti.

Az kaldı ağlayacaktı. Kanı görmek J.P.G.'yi hasta ediyordu. Durdurmaya çalıştı, ama kesik derindi. Bol bol akıyordu kan.

Yatağının ucuna oturmuş, yaralı ayağını sarmak için temiz çarşafı kullanıyor, bağırıyordu:

— Héléne!.. Antoine!.. Héléne!..

— Ne var?

— Biriniz azıcık yukarı gelsin.

Gelen Héléne'di, yüzü altüst olmuştu. Döşemenin üzerindeki sürahi parçalarına, sonra da iki eliyle ayağını tutan babasına baktı.

— Ne diye çağırdın beni?

J.P.G. bir çocuk gibi:

— Ayağım kanıyor! diye inledi.

Kanı aktığına sevinmiş gibiydi, öyle ya, bir özür sağlıyordu.

— Derin mi?

Héléne banyoya gitti, bir leğen getirdi, ilaç dolabından bir şişe oksijenli su çıkardı, serin suya karıştırdı.

— Leğene koy ayağını.

Su çabucak kıpkırmızı oluyordu. Héléne, yerde diz çökmüş, pansuman zamanının gelmesini bekliyordu.

— Aşağıda ne var ne yok?

— Hiçbir şey yok.

— Annen neden ağlıyor?

— Sinirli de ondan. Bu işlere çok üzülüyor.

— Hangi işlere?

Ama bir şeycikler öğrenemeyeceğini şimdiden seziyordu. Kızı ona bakıyorsa, yaralı bir adam yardımsız bırakılamayacağı için bakıyordu. Hiçbir heyecan duymuyordu. Duruşunda, karşısındaki adamın kendi babası olduğunu düşündürtecek hiçbir şey yoktu.

Tam tersine! Sabahki korkusu artmıştı, bakışı daha kuşkuluydu.

— Müdür inerken ne dedi?

— Bilmiyorum.

Konuyu değiştirmek için kalktı, ilaç dolabına yöneldi.

— Tentürdiyot koysak daha iyi olacak.

Bir sargı hazırlamıştı, oldukça becerikli bir biçimde yaranın çevresini sardı.

— Yat, dedi.

— Annen yukarıya gelmeyecek mi?

— Bilmiyorum.

— Söyle ona, kendisiyle konuşmak istiyorum.

Hélène geldiği gibi çıktı, hiç kuşkusuz rahatlamıştı. On dakika kadar bir zaman geçti. J.P.G. yeniden yatmıştı, yatağın ortasında kımıldamadan duruyor, evdeki sesleri dinliyordu.

— Gelmeyecek! Neden korkuyor gelmekten?

Mutfak sobasını ateşliyorlardı. Avluya gelip sebze kovağını aldılar. Tez elden, gelişigüzel bir yemek hazırlayacaklardı kuşkusuz, öyle ya, hiçbir şey hazırlanmamıştı.

J.P.G. hep terliyordu. alnı iri damlalarla örtülüydü. Kızıyordu. Korkuyordu. Alaylı bir gülümseme taslağı beliriyordu dudaklarında.

— Gelmeyi göze alamıyor.

Aldanıyordu. Öyle ya, merdivende ayak sesleri vardı, kapı birden açılıyordu. Ama Madam Guillaume içeri girmedi. Eşikte,

ayakta kaldı. Gözlerini kurulamıştı, pudra bile sürmüştü. Yüzü de, duruşu da sakin ve ciddiye.

Konuşmadan önce öksürmek zorunda kaldı.

— Ne söyleyeceksin bana?

J.P.G. şaşkınlıkla, huzursuzlukla baktı karısına. O da tıpkı kızı gibi değişmişti. Bir yabancı gibiydi, bakışı da müdürün bakışının aynıydı.

Kımıldayamadı.

— Girsene... diye kekeledi J.P.G.

— Dinliyorum.

— Ama.

Onunla böyle konuşamazdı. Hiçbir bağ yoktu aralarında. Karısı gitmekte acele ediyor gibiydi.

— Bana bütün söyleyeceğin bu mu?

Uzaklaşmak üzereydi. J.P.G. çabucak konuşmaya başladı.

— Müdür ne söyledi?

— Seni ilgilendirecek bir şey söylemedi.

— Bana bak, Jeanne, diye yalvardı J.P.G. Bilmeliyim. Yaralıyım şimdi, yürüyemiyorum bile...

Karısını yumuşatacağını sanıyordu, ama karısı çok soğuktu, yerde duran cam parçalarına bakıyordu.

— Herhalde bir şeyler söylediler... Ben bunları bilmiyorum!

— Ben de bilmiyorum? Hepsi bu mu söyleyeceklerinin?

Bu kez kapıyı kapattı, bir ara banyoya girdi, sonra da alt kata indi. J.P.G., öfkeden, yumruğunu ağzına sokuyordu.

Böyle davranmaya, onu habersiz bırakmaya, onu bir kin ve kuşku duvarı gibi çevrelemeye hakları yoktu. Ağlamadan ağlıyordu. Gözyaşı çıkmıyordu, hıçkırımıyordu ya, bütün yüzü bir sıkıntı ve acı büzülüşiyle büzülmüştü.

Aşağıda, hiçbir şey olmamışçasına, sofraya tabakları koyuyorlardı. Porselenlerin birbirine dokunuşunu iyice duyuyordu.

Antoine'in, yumrukları çenesinde, kafası dalgın, sofraya oturduğunu. Madam Guillaume'un da biraz çabuk olsun diye kızını dürtüklediğini sezinliyordu.

Mutfağın kapısı açıldı, bir cızırtı duydu, ne olduğunu anladı. Sobanın üzerinde bir şeyler pişiriliyordu, pırzolaydı kuşkusuz. Tereyağı yanmıştı, pencereden çıkan bir mavi duman dolduruyordu şimdi mutfağı.

J.P.G. dumanların kendi penceresi önünden geçtiğini görüyordu, dalga dalga kokular geliyordu.

Kendisine yemek getirecekler miydi bari? Ötekilerden önce mi, sonra mı getireceklerdi?

Bekliyordu, öfkeliydi, yumruklarını sıkıyordu. Sağ ayağında sancımalar duyuyor, cam parçasının yarada kalıp kalmadığını düşünüyordu.

Örneğin hemen kaçmak zorunda kalsa ne olurdu? Bir ayakkabı giyip yürüyebilir miydi ki?

Kalktı, ayakkabı giymeye çalıştı. Sargı çok büyüktü. Az sonra değiştirdi. Şimdi yatağın üzerine atılıyordu, yeniden çıkıyorlardı çünkü.

Hélène'di gelen, içinde pırzolar, kızarmış patatesler bulunan bir tabakla gelmişti. Önlüğünün cebinden, çerez yerini tutan bir portakal çıkardı.

Konuşmuyordu, babasına bakmıyordu. Bir otel hizmetçisi ilgisizliğiyle hizmet ediyordu. Becerikliydi, tabağı elinden bırakmadan gece masasını boşalttı, örtü yerine bir peçete yaydı üzerine. Önlüğünün öteki cebine bıçakla çatalı koymuştu.

— İşte! diye mırıldandı gene.

J.P.G. nerdeyse eteğinden tutacak, biraz yanında kalsın, kendisiyle konuşsun diye yalvaracaktı. Ama hem çok sakın, hem de çok kendinden emin buluyordu onu, öfkesinden kanı beynine sıçradı. Hélène'in eteğini çektiği sırada:

— K  m  rl  kteki mektubu almayı unutma! diye bağırdı.

H  l  ne geriye döndü, şaşırdı, kızardı, sonra hızla kapıyı kapayıp indi.

J.P.G. a  değildi. Susuzdu daha çok, kalkmak, banyoya gidip su bulmak zorunda kaldı. Topallıyordu. Pencerenin önünde durdu, komŗu evlerin avlularına, bahçelerine, arkalarında baŗka ailelerin sofraya oturduğu, uzak pencerelere baktı.

Müdür de yemeğini yiyor olmalıydı, karısına lokmalar arasında, ufak tümcelerle olayı anlattığından kuŗkusu yoktu.

— Kendisini tanıyan bir adamla, Gonnet adında, aynı köyden olan biriyle Jean-Paul Guillaume'a gittim. İŗe bak, onu tanımadı. Adam birkaç soru sordu, Guillaume yanıt veremedi. Ne dersin bu iŗe?

— Bir sahtek  r mı dersin?

Ne olacaktı? Guillaume olmadığı kanıtlanabilir miydi? Mado'ya kâğıtları satan İtalyan B  bert, eksiksiz olduklarını, başını belaya sokmayacaklarını yeminle s  ylemiŗti.

Pirzola soğuyordu. J.P.G. bir elini salladı, kendisini de şaşırttı bu devinim,   yle ki, eli bir an havada asılı gibi kaldı. Gece masasının önünden geçerken, pirzolayı iki parmağının arasına almıŗ ağzına g  t  rm  ŗti.

Aynada kendini gördü. Bir an   yle kımıltısız kaldı, sonra omuz silkti, davranıŗındaki kabalığı artırarak eti ısırđı.

Patatesleri de   yle yedi bile bile, sonra parmaklarını pijamasına sildi.

Aŗaėıda bıçakları, çatalları iŗletiyorlardı. Ama onlar ne yaŗamıŗlardı? Yaŗamın nesini biliyorlardı ki?

J.P.G. gene omuz silkti, hem acıyor, hem k    ms  yormuş gibi yüzünü buruŗturdu.

X

Çocukluk anılarındaki kimi pazarlar gibi bir pazar günüydü. Gözler kapalı, çan seslerini dinlemekle bile, sokakların boş, göğün sakin, havanın açık oluşu, varlıkların daha yavaş devinişi yardımıyla, öteki günlere göre daha akıcı olduğu seziliyordu.

J.P.G. günlerden pazar olduğunu bilmeden, yatağında yalnız, odasında yalnız uyanmıştı. Çevreyi dinlemiş, saate bakmıştı, pencerenin tam üstünde, güneşe batmış, mavi dörtgenin içinde bir tarlakuşunun türküsünü duymuştu.

Aşağıda gidip geliyorlardı, Hélène'in devinimlerini tanıyordu. Banyoda gürültü vardı. J.P.G.'nin bakışları kapıya gitti, döşemeye kadar indi, dün olmayan bir ak leke gördü.

Kuşkulanıp kalktı, sağ ayağını yere basarken yüzünü buruşturdu, dörde katlanarak kapının altından sokulmuş kâğıt parçasını almak için eğildi. Bir defterden koparılmış bir okullu kâğıdıydı bu. Kurşunkalemle, Antoine'ın dik ve yayvan yazısıyla yazılmıştı.

"Dün gelen adam polisti. Senin adının Guillaume olmadığını ileri sürüyor. Paris'e mektup yazıp fotoğrafını yollamış, salondaki çerçeveli fotoğrafını."

J.P.G. kımıldayamadı, gözlerini kâğıda dikip kulak kabarttı. Gürültüler ilk düşüncesini doğruluyordu: günlerden pazardı. Karısı tuvaletiyle uğraşıyordu. Hélène ev işlerini yapıyordu, Antoine da odasında derslerini gözden geçiriyordu kuşkusuz.

Denetlemesi kolaydı. Pencereye kadar gitti, bağırdı:

— Yemek!

O da kendisine doğrudan doğruya bir söz söylemekten sakındığına göre, kızını adıyla çağırarak bile istemiyordu. Mutfak penceresi açıldı. Bir ses:

— Geliyorum! dedi.

Dirseğini penceresine dayayıp kaldı, küçük bahçeye, küçük, komşu avlulara baktı. Sakindi, kahverengi gözlerinde gülümseme hevesi vardı.

Dünkü heyecanının geri tepmesiydi belki de bu, çünkü bir kızgınlık nöbeti içinde, iki saat dönüp durmuştu yatağında.

Saat dörde doğru, Hélène ikircikli bir yürüyüşle odaya girmiş, giysi dolabından annesinin öteberilerini almaya başlamıştı, entarileri, etekleri odasına götürmüş, sonra gelip komodinin çekmecelerini boşaltmıştı.

— Ne yapıyorsun?

— Annemin söylediğini.

— Annen nerede?

— Aşağıda.

— Söyle ona, kendisiyle konuşmak istiyorum.

Madam Guillaume sabahki gibi yukarı çıkmıştı. Gene tıpkı sabahki gibi, eşikte durmuştu.

— Çok rica ederim, nedensiz yere beni rahatsız etme. Ben artık Hélène'in odasında yatacağım.

Kapıyı kapatıp gitmişti! Akşam, bir tutukluya yemek getirir gibi bir tabak çorbayla, bir sebze getirmişlerdi J.P.G.'ye. Hepsini

de yere atmıştı, Hélène çömelmiş, porselen parçalarını toplamaya başlamıştı.

Öfkesi geçmişti şimdi. Yeterdi kendini yiyip bitirdiği. Artık heyecanlanmak istemiyordu. Evlere, bahçelere bakıyor, sakın sakın düşünüyordu. Komşu avluda bir kadın ayakkabı fırçalıyordu. En azından on çift kadar, çeşit çeşit ayakkabı vardı önünde.

J.P.G. kızının merdivenden çıkışını kafasından izledi. Kızı girdi, heyecanlıydı, öyle ya, babasının sakın olduğunu nereden bilecekti. Kahvaltı tepsisini gece masasının üzerine koydu.

J.P.G. hiçbir şey söylemedi. Yalnız önlüğünün altındaki giysiden kızının ayine gitmeye hazır olduğunu anladı.

— Başka bir şey ister misin? diyordu duralayarak.

— İstemem.

İki çöreğini kahvesine batırdı, açık pencereye karşı, yatağının kıyısına oturdu kaldı. Tuhaf bir gece geçirmişti. Zorlu bir baş ağrısıyla çırpınmıştı iki saat, iyice hasta olmaktan korkmuştu. Sonra, gün doğar doğmaz da, fark edilebilecek kadar ince, şehvetli bir uykunun tadına varmıştı.

Bu neye dayanıyordu, söyleyemezdi, ama gözlerinden geçen bütün görüntüler, güneşli, iyimser görüntülerdi, yaşamının aynı çağındandı hepsi. Düşleri öylesine güçlüydü ki, o çağın kokularını yeniden duyuyor, unuttum sandığı yüzleri bir fotoğraf açıklığıyla yeniden görüyordu.

Örneğin tam Paris mevsiminde, haziran ayında, her şeyin tatili düşündürdüğü günlerde, sabahın onuna doğru Boulevard des Italiens...

Son moda bir şapka giyer, altın saplı bir kamış baston taşırdı. Ağır ağır yürür, gömlekçi vitrinlerinin önünde dururdu. Kimi zaman bir kadının arkasından bakar, kimi zaman da Büyük Otel'den bir yabancıнын çıktığını gördü mü, Polti'ye göre bir

müşteri olup olmadığını anlamaya çalışarak birkaç dakika arkasından giderdi...

Yarış yerlerinde öğleden sonları dar etekli kadınların kocaman şapkaları...

"Dün gelen adam polisti..." diye yazıyordu Antoine.

J.P.G. La Rochelle'deydi, günlerden pazardı. Karısı banyodan çıkıp kahvaltıya iniyordu, Antoine'a seslenmeyi de unutmuyordu:

— Antoine! Vakit tamam!

— Geliyorum.

J.P.G. gülümsüyordu, öyle ya, bu iş bitmişti. Karısıyla çocuklarının az sonra duyacağı heyecanı düşünüyordu. Vakit kazanayım diye kalktı, tıraş olmaya başladı.

Büyük bulvarları adımladığı günlerden bu yana çok değişmişti kuşkusuz, ama gözleri hep aynı kalmış, dudakları da sıcak renklerini yitirmemişti. Halası damarlarında herhalde melez kanı olduğunu söylemez miydi gençken?

Çok pudra sürdü, saçlarını kolonyayla ıslattı, sargıyı çıkarmadan sağ kundurasını giymeye çalıştı, çok zaman harcadı.

Aşağıda kahvaltı bitiyordu. Aşağıda bir çekmece, içinde ayın kitapları, pazarlık eldivenler bulunan bir çekmece açılıyordu.

— Çabuk ol, Hélène!

J.P.G. kımıldamıyordu. Her gürültü kulağına olağanüstü bir kesinlikle geliyordu, çabucak kavrayıveriyordu anlamlarını. Her zaman böyle olurdu. Madam Guillaume şimdiden eşikteydi, eldivenlerini takıyordu. Antoine kaldırımında bekliyordu. Hélène bütün işlere bakmak, yemeği ateşe koymak, sinek korkusuyla tereyağını içeriye almak zorundaydı, her zaman geç kalırdı.

— Siz yürüyedurun! diye bağırdı.

J.P.G. kızının odasına gitti, pencereden baktı, ıssız kaldırımın üzerinde karısını gördü, kara ipeğini giymişti, ölçülü adımlarla

yürüyor, dönüyor, eve son bir kez daha göz atıyordu. Hélène de çıkıyor, kapıyı kapıyor, annesiyle kardeşine yetişiyordu.

Başka kapılar açılıyordu sokakta, insanlar büyük ayine gidiyorlardı. Güvercinler, iri döşeme taşlarının arasında yem arıyorlardı.

J.P.G. bir kurtuluş duygusuyla göğüs geçirdi o zaman. Kımıldayabilir, gürültü edebilirdi! Bütün kapıları açtı. Giysi dolabının üzerinden en iyi valizini aldı, içine birkaç çamaşır, bir takım giysi, bir çift ayakkabı koydu.

Ayağının durumu hiç aklından çıkmıyordu. Yarayı açmadan sargıyı çıkarmaya çalıştı, ama hemen kan fişkırdı.

— Boş ver! diye homurdandı.

Çorabını, kundurasını giydi, biraz yüzünü buruşturdu, birkaç dakika sonra hiçbir şey duymaz oldu.

İki kadın aynı yatakta uyumuştı, yatak bir genç kız yatağıydı, J.P.G. karısının bakır askıya asılmış geceliğine gülümseyerek baktı.

Böylesine hafif olduğu zamanlar çok enderdi. Çanların uyunca yaşıyordu, çanlar gene büyük ayini haber veriyorlardı. Bir bayram günü müydü yoksa? Neden olmasındı, gökyüzü yeterince parlaktı.

J.P.G.'nin beyninde, hatta duyularında, iki dönem birbirine karışıyordu; Mado'yla yaşadığı dönem, Liège Panayırı dönemi, Polti'nin yeni arabası...

O kadar yıldan sonra yeniden, aynı nitelikte bir ortam buluyordu.

— Başka giysiler almalıyım, diye düşündü aynanın önünde kravatını düzeltirken.

Hepsi de elverişsizdi giysilerinin, fazla uzun, fazla dik, fazla koyuydular. Bir de gençlerinki gibi, yumuşak, maviye çalan bir gri şapka alacaktı.

Bir tek nokta karanlık kalıyordu: para bulmak gerekti. Önceki gün, iki bin frangı karısına geri vermekle budalalık etmişti. Yemek odasına indi, banknotlar konan bisküvi kutusunun bulunduğu çekmeceyi açtı.

Kutu boştu! Sinirlendi, öteki çekmeceleri de karıştırdı, salonu boşu boşuna aradı durdu.

Sonra gene odasına gitti, konsolu, giysi dolabını araştırdı. Karısının alışkanlıklarından biri de değerli şeyleri umulmadık yerlere, gömlek altlarına, hatta dolapların üzerine koymaktı.

İki bin frangı ne yapmış olabilirdi? Dışarı çıkmamıştı, öyleyse bankaya götürmemiş olması gerekirdi.

Bir korku sarmıştı J.P.G.'nin içini. Parasız kaçamazdı, cüzdanında da iki yüz frank bile yoktu.

— Çocukların biriktirdiği paraları unutuyordum... diye düşündü.

İkisi de para biriktirirdi çünkü, paralarına kendilerinden başka hiç kimse karışamazdı. Hélène, parasını bir mukavva kutuda saklardı, bu kutu herhalde giysi dolabındaydı. Buldu. Kutu kilitliydi. Karaydı, iki yaldızlı kuş vardı üzerinde.

J.P.G. tuvaletin üzerinden bir saç maşası aldı, kilidi attırdı. İlk gördüğü şey bir genç adam resmi oldu, tanımıyordu onu, ama bodrum penceresinden mektuplar atan delikanlı olduğundan hiç kuşku duymadı.

Oldukça yakışıklıydı, o da pek esmerdi. On dokuzunda var yoktu.

Resmin altında başka kâğıtlar yığılıydı, daha çok kız arkadaşlarının mektuplarıydı bunlar. J.P.G. parayı da buldu en sonunda, yaklaşık altı yüz frank vardı, cebine boşalttı, kutuyu yerine koymak çabasına bile katlanmadı.

— Şimdi de Antoine'inkine bakalım!

O oda daha karanlıktı, hiç güneş almazdı. Karyola kara minedendi. Meşe masanın üstünde defterler açık duruyordu, bu masanın çekmecesinde, bir zamanlar kendisinin kullandığı eski bir cüzdan buldu J.P.G., Antoine içine üç yüz frank saklamıştı.

Vakit geçiyordu. Ayın çoktan başlamıştı. J.P.G. bir şey unutup unutmadığını, evde götürülmesi, her şeyden önce satılması kolay bir şey olup olmadığını düşündü. Nerde! Karısı mücevherlerini üzerinde taşırdı.

Valizini kaldırdı, hafifti. Aşağıda, neden olduğunu bilmeden, mutfağı bir dolaşmak gereksinimini duydu. Tavuk kokusunu tanıdı, hatta tencerenin kapağını kaldırdı, sonra yemek odasından, salondan geçti...

Kötü bir durumla karşılaşmak istemiyorsa, durmamalıydı, çok az bir zamanı vardı. Tasarısı tamamdı. En ufak ayrıntıları önceden düşünmüştü, hatta gözaltında tutulacağı ve yakalanacağı durumu bile.

Buydu onu keyiflendiren, çünkü artık hiçbir şeyden korkmuyordu!

Bu düşünceyi aklına getiren, son günlerde kendisini deli sayan Digoïn'ın davranışiydı.

Deliler hapse atılmazdı ki! Fazla fazla akıl hastanesine kapatılırdı!

Guyane'da başına bir demir çubuk yiyip de üç ay revirde kalması bulunmaz bir şans olmuştu. İzi hâlâ görülebilirdi, geniş yara yeri hep duruyordu.

Sonuncu kapıyı da açtı, güneşte ısınan eşikte, ayakta kaldı bir an. Kaldırımından iki adam geliyordu, ellerinde olta sırtıkları vardı.

J.P.G. kapıyı kapadı, kapının bildik gürültüsü duyuldu. Valizi elinde, kilise ve Armes Alanı'nın ters yönüne doğru yürüdü.

Buna biraz üzülyordu. Paix kahvesinin serin salonunda, bir kutsal ziyaret yapar gibi son pernosunu –daha iyisi iki perno– içmeyi çok isterdi.

Ama böyle davranıp da görölmek tehlikesine atılması doğru değildi. Tatildegdi, olsun! Yürümekten çok koşuyordu. Şarkı söylemek istiyordu canı, ama güvenliğini düşünmek zorundaydı.

Kilisede nerdeyse Göge Yükseliş duasına gelmişlerdi. Ayinin uzunluğunu her şeyden çok vaiz belirleyecekti.

J.P.G. Jéricho-la-Trompette mahallesinden geçti, demiryolunun yanında otobüs bekledi. La Rochelle'den trene binmek istemiyordu, görölürdü.

Yirmi kilometre ötede bulunan Marans'a vardı önce. Otobüs, karalar giymiş köylü kadınlarla doluydu, bir de çok gürültü eden bir futbol takımı vardı. Düz ovalardan geçiliyor, dindarlarını boşaltan kiliselerin önünde duruluyordu, hanların önünde Rus bilardosu oynuyorlardı.

Motorun gürültüsü, frenlerin bağirtısı, en ufak parçaları bile dopdolu bir yaşamla yaşayan ovanın uğultusu içinde, yolcular hep birden konuşuyorlardı.

J.P.G. tren saatleri üzerine bilgi almamıştı. Marans'da, Luçon otobüsüne binileceğini öğrendi, bir meyhanede yarım şişe şarap içtikten sonra o otobüse bindi.

Hava sıcak geliyordu. İlkbahar değildi artık, yazdı. Güneş tam ensesine vuruyordu, mendilini yelpaze biçiminde şapkasının arkasına yaydı.

Luçon'da çoğu dükkân kapalıydı. Benzincilerin önünde otomobiller durmuştu. İstasyonda Niort trenine bindi, en sonunda Bordeaux-Paris ekspresine yetişebildi.

Hiçbir gün bugüne benzemiyordu. Lokantalı vagonda, iyi giyinmiş bir genç kızın karşısında eşsiz bir saat geçirdi, genç kıza

iki kez tuz ve hardal verdi. Ona kur yapmamakla birlikte bundan haz duyuyordu.

Karısı odayı boş bulunca ne diyecekti? Polise bildirecek kadar alçak mıydı?

— İki bin frangı sakladığı yere koşmuştur hemen, diye düşündü.

Daha ayın kitabını bırakıp eldivenlerini çıkarmadan!

Yemekte yarım şişe Bordeaux şarabı daha içti; sonra, garson elinde yaldızlı şişelerle geçerken, bir de “chartreuse” istedi. Trende üçüncü mevki yoktu. J.P.G. ikinci mevkide gidiyordu. Kanepenin üstünde gülmece gazeteleri bulmuştu, baştan sona hepsini gözden geçirdi.

Tren hızlı gidiyordu. J.P.G. bu denli hızlı gittiğini hiçbir zaman duyumsamamıştı. Bir büyü, bir sarhoşluktan böylesi. Tüm camlar devingen bir güneşe batmıştı.

La Loire’ın üzerinden geçildi. La Loire’ın üzerinde birçok kayık vardı. Belki de bir balık avı yarışması için toplanmışlardı, çünkü direklerde küçük bayraklar görünüyordu. Yanından geçtikleri bir köyün sokaklarından bakır çalgılarını gümbürdeter gümbürdeter bir bando geçmekteydi.

J.P.G. hiçbir zaman bir akıl hastanesi görmemişti, ama nasıl bir yer olacağını tasarlayabiliyordu. Odalar ak ve tertemizdi. Aklar giymiş hemşireler hizmet ederdi. Pencereilerin ötesinde büyük bir bahçe olurdu kuşkusuz, bol bol süt, bol bol et suyu içilirdi.

Nerdeyse canı orada kalmak istiyordu!

Côte d’Azur’ün büyük otellerinden birinde bir işi, otelin önde gelen çalışanlarıyla yenen yemekleri yeğ tutardı.

Son dakikada, gelişinin polise bildirilebileceğini düşündü, Versailles’da indi. Versailles’ı pek tanımazdı. Orada da otobüsler vardı, küçük valizini alıp birine bindi. Porte de Saint-Cloud’dan

geçtiğinde, gün bitmekteydi; binlerce insan, kucak kucak çiçeklerle, dolaylardaki kırlardan dönüyordu.

— Şimdi en önemlisi, İtalyan Bébert'i ya da başka bir sahte belge satıcısını bulmak.

Aradan yirmi yıl geçtiğini, insanların eski yerlerinde olmaya-bileceklerini düşünmüyordu.

Ternes Caddesi'nde bir otele indi, valizini bıraktı, ellerini yıkayıp çıktı; işlerini çabuk bitirmek gereksinimindeydi.

XI

— Bunlar benim zamanımdakilerden daha budala, diye düşünüyordu.

Onlar, meyhane patronları, meyhane garsonlarıydı. J.P.G. aradığı kişileri bulabileceği yerleri unutmamıştı.

İlk bar, Trinité'nin yanındaki, eskisi gibi kalmıştı, yalnız bir ara duvarı yıkmışlardı. J.P.G. tezgâha dirseğini dayamıştı. Bir perno içmişti, sonra da sürekli müşteriler gibi:

— İtalyan Bébert hâlâ buralarda mı? diye mırıldanmıştı.

Garson ona dikkatle bakmış, patrona dönüp göz kırpmıştı.

— Tanımıyorum!

J.P.G. garsona inanacak kadar budala değildi. Kara lise öğretmeni giysisi, melon şapkasıyla, görünüşünü pek tuhaf buluyorlardı. Bıyıklarını kesmese de böyle olur muydu?

Elmacık kemiklerinin üzeri biraz kızarmıştı, sürdürüyordu:

— Anlayın! Keyfinizi kaçırmamız gereksiz! Dostlarımdanım...

İnanmıyorlardı. Polisin teki sanıyorlardı. Tiksinmiş bir havayla çıkıp gitti, yürüyerek Blanche Sokağı'na vardı, burda başka yerler biliyordu. Ama biri artık yoktu. Bir başkasına şişman bir

sarışın kadın bakıyordu, ona bir şey anımsattıysa da pek belirsiz bir biçimde anımsattı.

— Bir perno... dedi.

Melon şapkasını geriye itmişti. Pazar günü, bu saatte, böyle yerler hemen hemen boş olurdu.

— Koşular var mı? diye sordu.

Sorusuna şaşılar.

— Deauville gene açılıyor!

Onun zamanında, koşular için Deauville'e gidilmezdi. Buna nerdeyse canı sıkıldı.

— İtalyan Bébert'i tanır mısınız?

— Kimi?

— Bébert'i... Ufak, zayıf bir adamdır, İtalyan değildir, Korsikalı'dır...

Hayır, tanımıyorlardı! Pigale Alanı'na, daha seyrek gidilen bir bara uğradı, burası kaldırım kızlarıyla, kötü yola sapmış, kasketli oğlanlarla dolup taşıyordu. Tezgâha kadar sokuldu. Güveni azalmıştı. İki saattir içinde dolaştığı Paris aklını şaşırtıyordu.

Ne olursa olsun, Bébert'in semtiydi burası. O da küreğe git-tiyse, o başka.

— Yok canım! diye düşündü. Bu duruma düşmeyecek ölçüde açıkgozdu.

Yavaş yavaş patrona yaklaşıyordu.

— Affedersiniz... Bébert hiç uğramadı mı buralara?

— Hangi Bébert?

— İtalyan!..

Patron bu sözcükleri söylemek önlemsizlikmiş gibi çevresine baktı, biraz sarhoş olan J.P.G.'ye doğru eğilerek, alçak sesle:

— Nerden geliyorsun sen? diye sordu.

— Kodesten.

— Bébert'i ne yapacaksın?

— Arkadaşımdır. Onunla görülecek bir işim var.

Abartmalı bir ağızla konuşuyordu, üçüncü, belki de dördüncü pernosunu bir dikişte içti.

— Bébert adını ağıza almamak gerek artık, anlıyor musun? Monsieur Philippe oldu şimdi.

— Monsieur Philippe mi?

— Clichy Bulvarı'ndaki büyük pavyonu bilir misin? Oranın patronudur işte. Ben sana hiçbir şey söylemedim, anlıyor musun? Dilini tutmazsan...

Hiçbir zaman böylesine gürültülü bir Montmartre görmemişti J.P.G. Koca Paris'in tüm evleri tek bir semte boşalmıştı sanki. Bulvarların kıyısına satıcı barakaları sıralanmıştı. Taraçalar kalabalıktan kararmıştı, bira kokusu gırtlaklara yapışıyordu.

Karnı açtı, Lepic Sokağı'nın alt yanında bir lokantada bir yer bulup belli fiyata bir sebze çorbası içinceye dek iki lokantaya girip çıktı. Lokantada çalışan kadınlar, istenen yemeklerin adlarını bağırarak masalar arasında koşuyorlardı.

— Söyleyin. Milföy kimindi? Ya domuz sucuğu? Bir dakika bekleyin de hesabı yapayım.

Ufak tepsilerden, tabaklardan oluşan yükünü bırakmış, beyaz önlüklü bir kadın bir masaya yaklaşıyor, örtü işi gören kâğıdın bir köşesini yırtıyor, üzerine rakamlar sıralıyordu.

Geniş omuzlu ceketler giymiş birçok delikanlı vardı, La Rochelle'de görülmezdi böyleleri. Eski günlerdeki meşin ceketlerin, sivri pabuçların yerini tutuyordu bu kılık.

J.P.G. onlara biraz cesaret kırıklığıyla bakıyordu. Onlarsa kendisinin farkında bile değillerdi, başka masalarda tek başlarına yemek yiyen küçük kadınlar da öyle.

Değil mi ki Bébert'in adı Monsieur Philippe'ti, Monsieur Philippe'i bulmak gerekiyordu. En önemlisi buydu, öyle ya

kâğıtlara gereksinimi vardı J.P.G.'nin. Otelde bile kendisinden kâğıtlarını isteyebilirlerdi.

Lokantadan ayrıldığı zaman, saat dokuz buçuktu, Blanche Alanı'nda bir sinemanın kapısında insanlar kuyruğa girmişlerdi.

Söylenen pavyonu aradı. Yeni bir yerdi burası, tanımıyordu. Beş frank giriş parası verdi, girdiği salon öylesine aydınlıktı ki gözleri rahatsız oldu.

Şimdiden aşağı yukarı dolmuştu. Bir fabrika gibi işliyordu. Lokantadaki kadınlar gibi, buradaki garsonların da işleri başlarından aşkındı. İki orkestra vardı, her köşede oyun yerleri vardı, atış yerleri, parmakların, bileklerin gücünü ölçmek için aletler, boks makineleri, hüner oyunları vardı.

J.P.G. Liège Panayırı'nı düşündü bir an, orada da böyle bir yer vardı ya hiç de bunun gibi değildi.

Her şeyden çok, insanlar farklıydı. Kendisine sürtünen ufak delikanlılardan hoşlanmıyordu, bazı yerlerini örtecek kadar bir şeyler giymiş, dişilikten yoksun, zayıf kadınlardan da hoşlanmıyordu.

Gök mavisi bir üniforma giymiş bir garsona başvurdu.

— Monsieur Philippe nerede?

— Yer için mi soruyorsunuz?

— Hayır. Özel bir iş için.

— Kendisini tanır mısınız?

— Çok iyi tanırdım.

— Öyleyse salonda bulursunuz.

Yarım saatten fazla sürdü bu iş. J.P.G., İtalyan Bébert'i bulacağım diye çiftler arasında dolaşıp duruyordu. Bébert'i tanıyabileceğinden emin değildi, çünkü pek az görmüştü onu. Daha çok Mado düşüp kalkardı onunla, Guillaume adına kâğıtları alan da oydu.

Salonu ve çalışanları denetler gibi görünen birçok smokinli insan vardı. J.P.G., üç kez, göbekli, pembe tenli, oldukça kısa,

hemen hemen dazlak kafalı, ikide bir garsonu çağıran bir adamın yanından geçmişti.

— Monsieur Philippe'i görmediniz mi? diye sordu bunlardan birine.

— Patronu mu? Karşınızda işte...

Oydu! Göbeği büyümüştü. Tanınmaz olmuştu. J.P.G. çekine çekine yanına yaklaştı. Kendisini bir budala sanmalarını istemiyordu.

— Bébert... dedi müdürün yanına gelince.

— İşi hemen anlayacak, diye düşünüyordu.

Ama patron ilgisizce baktı.

— Ne istiyorsunuz?

— Sizinle birazcık konuşabilir miyim?

— Dinliyorum.

Kalabalık ortasındaydılar. Bébert adamlarını göz altında bulundurmayı unutmuyordu.

— Başka bir yerde konuşsak daha iyi olur.

Bébert gözlerinin içine baktı, gördüğünden hoşlanmamış gibi kaşlarını çattı, birkaç adım geriledi, dans edenlerden uzaklaştı.

— Evet?

— Jean-Paul Guillaume adına çıkarılmış kâğıtları bana siz satmıştınız. Ben Mado'nun dostuydum.

— Ya!

Adam tam bir ilgisizlikle dinliyordu.

— Mado ne oldu?

— Manikürcü, La Rochelle'de.

— Fena değil. Siz de onunla birlikte misiniz?

— Beni anımsıyor musunuz?

— Pek anımsayamadım.

— Bir olay, yirmi yıl önce, Büyük Otel'de... On yıl kürek, sonra da...

— Yedinci locayı ayırmanızı söylemiştim size! diye bağırdı patron bir garsona.

— Müşteriler yerleşmiş.

— Olsun, başka yere götürün onları. Beğenmezlerse de...

Gözleri J.P.G.'ye döndü.

— Sizi dinliyorum.

— İşlerimi düzeltmiştim. Bir karım var, çocuklarım var. Sonra Mado'yu yeniden gördüm...

— Evet...

Ama Monsieur Philippe dinliyor muydu ki? Gözü her şeydeydi, ikinci orkestraya daha canlı çalmasını işaret ediyordu.

— Şimdi beni arıyorlardır. Kâğıt gerek bana. Zengin değilim, ama yavaş yavaş oldukça pahalı bir fiyat verebilirim...

Yanındaki sert sert gözlerine baktı, homurdandı:

— Söyler misin sen?

— Neyi? diye kekeledi J.P.G.

— Sen benim gözümü korkutup para sızdırmaya mı geldin? Sahte kâğıt öyküsünü de, Mado öyküsünü de anlamaya başlıyorum şimdi. Hangi Mado bu bir kez?

— Mado!.. Şey eden...

— Dinle beni! Ben buranın patronuyum. Anlıyor musun? Pis işlere burnumu sokmam durup dururken. Sanırım, seni de hiç görmedim...

— Anımsayın biraz... İnanın... Çok gerekli...

— Sen biraz sarhoş musun?

— Sarhoş değilim. Bütün gün yolculuk ettim. Kâğıt bulamazsam...

“Kâğıt” sözü midesini bulandırıyor müdürün, konuğunu dinlemiyormuş gibi davrandı.

— Hemen siz geldiniz aklıma. Eskiden girip çıktığınız barlarda sizi aradım.

J.P.G.'nin akli başından gitmişti. Yalvarıyordu. Büyük bir koşunun sonuna gelmişti, ama işte her şey elden gidiyordu.

— Ne kadar istersin?

— Ama...

— Uzatma, birkaç altın verebilirim sana, kemir diye...

Monsieur Philippe gece kılığıyla gelip yedinci locaya doğru yönelen müşterileri selamlıyordu. Bir tartışma çıktı, çünkü garson yedinci locaya yerleşenleri hâlâ çıkaramamıştı.

Müdür koştu.

— Bir dakika, sayın milletvekili... Özür dilerim... Bayanlar, bu loca tutulmuştur, çok rica ederim, başka bir yere yerleşin... Pistin yanında, iyi bir yer ararız size...

J.P.G. kımıldamıyordu, bekliyordu, kan beynine sıçramıştı.

— Yandık! diye düşünüyordu.

Bundan böyle, işlerin düzelmeyeceğinden kuşkusu yoktu. Kafası gittikçe karışıyordu. Monsieur Phillippe'in, barın yanında dolaşan, kara giysili bir adamla konuştuğunu gördü, kendisini işaret ediyormuş gibi geldi J.P.G.'ye.

Müdür döndü.

— Sizinle uğraşacak zamanım yok bu akşam.

— Ama kâğıtlar da bu akşam gerekli bana! *Oraya* bir daha dönmek istemem...

— Bugünlerde gelip beni bir görün. Düşüneyim.

— Anlamıyor musunuz, Tanrı aşkına?

— Kusura bakmayın. Beni çağırıyorlar.

J.P.G. salona, yüksek tavana, avizelere, balkonlara, iki orkest-rayaya baktı. Kara giysili adamın fark edilmez bir biçimde kendisine yaklaştığını sezer gibi oldu.

Anladı ya da anladığını sandı. Bir polisti bu, böyle yerlerde her zaman polis olurdu. Müdürün de polise işi düşerdi, ona ufak hizmetlerde bulunmak zorundaydı.

Niçin gözden kaybolmuştu? O da sorulur mu, olacakları görmemek için!

— Gösterdiğim adamla ilgilenin. Sağlam ayakkabıya benze-miyor... demiş olmalıydı.

Eskiden Polti de böyle yapardı yeri gelince, yakasını kurtar-mak için ufak madrabazları satardı.

J.P.G. bara yöneldi, büyük bir kadeh dolusu içki istedi.

— Viski mi?

— Öyle olsun.

Bir dikişte, susuz içti. Aldanmamıştı. Kara giysili adam fazla fazla üç metre ötesindeydi. İlgisiz bir tavır takınıyordu boşu boşuna. Gene de sağ elini cebinde tutuyordu, J.P.G. bunu da anlıyordu.

— Bir kadeh daha! dedi.

Elinde olmadan:

— O kadar budala değilim! diye söyleniyordu.

Onun bir düşündüğü vardı. Çevresindeki erkeklere, kadınlara gizemli bir gülümseyişle bakıyordu. Düşünüyordu:

— Az sonra pek tuhaf olacaklar!..

Müdür, İtalyan Bébert, galeriye yerleşmişti, oradan J.P.G.'yi gözetliyordu. J.P.G. de onu gördü, dilini çıkardı ona, sonra bir-den, inanılmaz bir çabuklukla, ceketini, yeleşini, pantolonunu çıkardı, gömleğini yırtıp atmaya çalıştı.

Çalgı kesilmedi. Ama barda haykırışlar, devrilen iskemleler, kaçışan kadınlar vardı.

Kara giysili adam ileriye atılmıştı, J.P.G.'nin bileklerini sıkı-yordu, ince kemiklerine tekmeler indirip homurdanıyordu:

— Bırak budalalığı!

Ama J.P.G. budalalığı sürdürdü. O kadar ki, dışarıya çıkarmak için ayaklarını bağlamak zorunda kaldılar.

Tertemiz odayı, aklar giymiş hastabakıcıyı, gölgeyle, güneşle lekeli büyük bahçeyi düşünüyordu...

Birinci orkestranın ardından ikinci orkestra başlıyordu, müşteriler gülerek yerlerine geçiyorlardı. Monsieur Philippe garsonlarına:

— Çabuk olalım, yedi numaraya şampanya gitmedi daha! diye bağırıyordu.

J.P.G. bir takside, iki polis müfettişinin arasında sıkışıp kalmıştı, kımıldamıyordu, çünkü ne zaman kımıldayacak gibi yapsa bileklerini büküyorlardı.

